PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

- Cena 90 lir

Leto XXIX. Št. 5 (8407)

TRST, sobota, 6. januarja 1973

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni «Doberdob» v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni «Slovenija» pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zasužnjeni Evropi.

Nixonova politika na sramotnem stebru

Zadnjih dvanajst dni minulega leta ne bo moglo in tudi ne bo smelo v pozabo. Bili so to dnevi, ko je Nixonova politika sile strgala zadnje vajeti politične in moralne razsodnosti. Polnih dvanajst dni in noči je na tisoče in desettisoče bomb rušilo v Hanoiu, Haiphongu in drugih krajih Severnega Vietnama vse pod seboj. Predmestje za predmestjem, bolnišnice, šole, delavnice, stanovanjska poslopja, vse je bilo izpostavljeno napadom letečih trdnjav B-52.

In bilanca teh dvanajstih dni berzglavega nasilja? Nad dva tisoč civilnih žrtev, med njimi mnogo otrok, žena in starcev, nešteto poslopij, industrijskih objektov in naprav zravnanih z zemljo.

Je pa še druga plat bilance tega «ameriškega praznovanja božiča». Prvič v zgodovini vietnamske vojne je postal Nixon ranljiv tam, kjer je vse do zdaj mislil, da je nedotakljiv, kjer je računal, da ima prednost pred nasprotnikom. Drug za drugim so padala na izmučena tla vietnamske dežele gangsterska letala. ponos ameriških generalov, zadeta od protiletalskih raket. Nekaj desetin letečih trdnjav so za večno prisilili k molku severnovietnamski strelci, stotina ameriških letalcev je padla v ujetništvo. Tako se je zgodilo, da se je namesto vrnitve dosedanjih pilotov vojnih ujetnikov, kot je obljubljal Nixon, njihovo število v Vietnamu občutno povečalo.

Še drugačen odmev je sprožila Nixonova teroristična akcija proti Severnemu Vietnamu. Prvič je lahko spoznal in občutil nevarnost, da ZDA dokončno izgube spoštovanje svetovne javnosti. Val ogorčenja je kakor plima prepljusnil ves svet. Niso ga obsojali samo njegovi nasprotniki, ob tej priložnosti so mu odtegnili roko celo njegovi najbolj zvesti zavezniki. Celo avstralski pristaniški delavci so odrekli poslušnost, ko je bilo treba iztovarjati ameriške ladje. Vsi člani švedske vlade so skupaj s predsednikom odšli na ulice pobirati protestne podpise proti ameriški agresivni akciji v Vietnamu. Če kdaj, je bila to pot ameriška politika sile pred vsem svetom privezana na sramotni steber. Nixon je izbil sodu dno tudi tam, kjer je najbrž pričakoval zgolj besedne obsodbe — pri drugih dveh velikih silah. Ko je 18. decembra zapovedal uničevanje Severnega Vietnama do te mere, da se ta dežela dolgo ne bi mogla pobrati s tal, so iz Pekinga in Moskve prišle izjave, da je rešitev vietnamskega spora pogoj za razvoj in napredek začetega sodelovanja z ZDA. Torej druga sapa kot takrat, ko je med obiskom Pekinga in Moskve lahko nemoteno napadal z bombami Severni Vietnam in z minami zapiral njegova pristanišča.

Zadnjo soboto v minulem letu je Nixon zaukazal, naj letala prenehajo napadati Severni Vietnam onstran 20. vzporednika. Hkrati je naročil, naj se pariška pogajanja nadaljujejo od tam, kjer so se končala v začetku decembra. Ustavitev bombnih napadov je bil edini pogoj, ki ga je postavljal Severni Vietnam za obnovo pogajanj. Nixon je tudi postavil svoj pogoj: «Če bodo pogajanja resna», ni pa razložil, kaj si pod tem zamišlja. Kdo bolj resno kot Vietnamci si želi miru, toda miru, ki bo zagotovil tisto, od česar Vietnamci ne bodo nikoli odstopili, takega miru, ki bo zagotovil pravico vietnamskega naroda do samoodločbe in neodvisnosti.

Vrč gre tolikokrat po vodo, dokler se ne razbije, pravi pregovor. Nixonov vrč se je razbil ob dveh stvareh. Po eni strani so ga prisilile k obnovitvi pogajanj izredno težke izgube, ki jih je v dvanajstih dneh pretrpelo ameriško letalstvo. Ameriški strategi so se morali vprašati, koliko izgub bi prineslo večmesečno bombardiranje. Ameriški politiki so se morali zamisliti, kaj bi pomenila tudi za tako močno silo popolna izolacija, ki bi bila posledica čedalje ostrejših protestov vsega sveta. Spoznanje, ki ga je prineslo dvanajstdnevno bombardiranje, je bilo: ni mogoče izvajati take politike nasilja in terorja v nedogled.

V ponedeljek se bosta v Parizu znova sešla Kissinger in Le Duc Tho. Njun sestanek bo pomenil nadaljevanje poprejšnjih pogajanj, hkrati pa to ne bo preprosto nadaljevanje po premoru. Dvanajst dni ob koncu leta je marsikaj pomenilo. Ti dnevi so pokazali, da imata uprizarjanje mrtvaškega plesa in bohotenje politike sile svoje meje.

Nixon obnavlja pogajanja potem, ko se je dokončno razkrinkala njegova politika. Dokazal je, da se ne kani odpovedati sili. Nihče mu ne more verjeti, da ne bo zopet poskusil novih dvanajstih dni nebrzdanega pustošenja Severnega Vietnama. ZDA si laste še vedno pravico zametavati vse sklepe mednarodne veljave, kot so bili ženevski sporazumi iz leta 1954, ki določajo enotnost vietnamskega naroda. Že vnaprej hočejo doseči dokončno razdelitev dežele na dva dela in sedanjo demarkacijsko črto na 17. vzporedniku vnaprej spremeniti v dokončno državno mejo.

Zunaj vsakega dvoma je dokončno spoznanje: v Vietnamu ne bo miru vse dotlej, dokler se ne bo spremenila ameriška politika.

DRAGO KOŠMRLJ

ODLOČITEV ANDREOTTIJEVE VLADE UTEGNE IMETI RESNE POLITIČNE POSLEDICE

Polemike ob izključitvi socialističnega predstavnika in osrednjega vodstva RAI-TV

Interpelacija komunističnih senatorjev predsedniku vlade - Lombardi meni, da je to sramoten napad na PSI - Stališče CGIL, CISL in UIL - Komentarji in polemike o intervjujih Mora in Rumorja

RIM, 5. — Imenovanje novega upravnega sveta RAI z izključitvijo predstavnika socialistične stranke in vključitvijo nekega desničarskega časnikarja postaja pravi politični škandal, morda še večjega obsega, kot je bilo vprašanje barvne televizije lansko poletje. Socialisti so že včeraj takoj odgovorili na novo diskriminacijo z interpelacijo na predsednika vlade in s prvimi komentarji, v katerih ugotavljajo, da ta primer ponovno potrjuje, da je desnosredinska vlada še enkrat dokazala, kako daleč namerava iti po svoji politični poti.

O tem vprašanju so danes tudi komunistični senatorji, člani parlamentarne komisije za nadzorstvo nad radiom in televizijo, vložili v senatu interpelacijo na predsednika vlade Andreottija «o resnih odločitvah, ki so povzročile spremembe v sestavi upravnega sveta RAI, ki so v nasprotju z napotili in željami, ki so jih vse skupine v parlamentu izrazile med razpravo 13. decembra lani, ko je sam predsednik Andreotti zagotovil, da gre za običajno preureditev upravnega sveta».

Komunistični senatorji dalje ugotavljajo, da ima odločitev skupščine delničarjev glede novega upravnega sveta namen vezati RAI-TV na vlado, odpreti vrzel nevarnim vplivom zasebnikov, kar je v popolnem nasprotju z obveznostmi o javnem monopolističnem režimu, ki ga je treba zagotoviti pri upravljanju RAI-TV.

Tudi socialistični poslanec Riccardo Lombardi je ostro obsodil spremembe v upravnem svetu RAI in izjavil, da predstavlja to podrejevanje RAI-TV vladi, kar je prišlo do izraza s sestavo novega upravnega sveta, ki pomeni sramotni napad na PSI. Po njegovem mnenju socialistična stranka ne more več trpeti podobnega položaja, ki se ujema s političnо shemo petstranske koalicije, kar je celotna PSI zavrnila. Vodstvo stranke, poudarja Lombardi, ki bo o tem vprašanju kmalu razpravljalo, bo moralo sprejeti primerne ukrepe in izjaviti, da ni več mogoča navzočnost socialistov v izvršilnih organih RAI-TV.

O položaju v RAI-TV se je oglasilo tudi vsedržavno tajništvo sindikalne federacije CGIL, CISL in UIL, ki v posebnem sporočilu negativno ocenjuje sedanje ravnanje RAI-TV, zlasti ko gre za poročanje o sindikalnih in delavskih problemih. Federalno tajništvo ugotavlja, da glede preureditve informativne službe in reforme RAI-TV vlada ni upoštevala mnenja parlamenta in predstavniških teles, kakor tudi ne predlogov sindikatov. V tem okviru, pravijo tri sindikalne organizacije, je treba tolmačiti tudi sestavo novega upravnega sveta z vključitvijo konservativnih sil in izključitvijo demokratičnega predstavništva.

Proti izključitvi socialističnega predstavnika iz upravnega sveta RAI protestira tudi poslanec Anderlini, načelnik poslanske mešane skupine, ki je naslovil na Andreottija vprašanje, v katerem želi vedeti, naj pojasni, kako je pravzaprav prišlo do obnovitve izvršnega odbora RAI-TV. Anderlini nadalje vprašuje, ali se lahko tolmači kot demokratičen ukrep nadomestitev socialista s kandidatom desnice v odboru, ki mora odgovarjati za svoje delovanje pred celotno demokratično javnostjo.

Nadaljujejo se komentarji o nedavnih intervjujih poslanca Mora in notranjega ministra Rumorja. Prvi je odkrito povedal da je treba obnoviti sodelovanje s PSI, drugi pa je bil sicer bolj previden, hkrati pa je pozval krščansko demokracijo, naj ponovno načne dialog s socialisti. Član osrednjega vodstva PSI in ravnatelj dnevnika «Il Lavoro» iz Genove Vittorelli je napisal za svoj časnik uvodnik v zvezi z izjavami Mora in Rumorja. V njem piše, da je razlika med političnim predlogom Mora in predlogom Rumorja samo ta: medtem ko prvi ponuja socialistom osnovo za sporazum, jim drugi ponuja samo osnovo za razpravo. Toda tudi ta slednja je važna, ugotavlja Vittorelli, čeprav je samo osnova za razpravo. Vittorelli očita Rumorju, da hoče preveč zavleči razpravo s socialisti, kar bi lahko pripeljalo do nevarnosti, da bi se Pompidoujev režim, ki ga je vzpostavil Andreotti, politično utrdil. Ta možnost, pravi Vittorelli, bi morala prav toliko skrbeti Rumorja, kot skrbi socialiste. Socialistični voditelj sicer pravi da razume previdnost notranjega ministra. Vittorelli opozarja Rumorja, da ni mogoče zavleči pogovorov s socialisti v nedogled, do prihodnjih generacij, ker bi znale te jutri obračunati tako s KD kot s PSI.

Prof. Orsello, član osrednjega vodstva PSDI je tudi danes komentiral članek Mora in intervju Rumorja in izjavil, da imajo te izjave veliko politično vrednost, ki presega običajno predkongresno razpravo v krščanski demokraciji. Orsello pripada levi struji socialdemokratov in zato tudi pozdravlja vsak napor demokristjanov za zbližanje s socialisti. V tej zvezi tudi pravi, da so socialdemokrati večkrat že opozorili, da je treba obnoviti politiko leve sredine na osnovi preteklih izkušenj in konkretnih obveznosti za rešitev osnovnih političnih, gospodarskih in socialnih vprašanj v državi. Tudi socialdemokratski poslanec Belluscio, ki običajno tolmači stališče Saragata, je na sestanku socialdemokratskega aktiva v Dolini Aosta med drugim poudaril: «Na italijanskem političnem prizorišču smo v zadnjih dneh slišali dva zanimiva glasova. Ugotovili smo, da je položaj v krščanski demokraciji precej razgiban. Demokristjani priznavajo, da se je treba povezati z demokratičnimi silami, ki jih noben iskren demokrat ne sme potisniti v geto brezplodne opozicije».

Drugače sta seveda tolmačila Morov in Rumorjev intervju tajnik PSDI Orlandi in načelnik socialdemokratske poslanske skupine Cariglia. Oba očitata Moru nedoslednost, češ da je že predsedoval levosredinski vladi, ki je prav tako kot druge plavala v razburkanih vodah, Rumorju pa ki predlaga dialog s PSI, da je moral kot podpredsednik vlade odstopiti ne zaradi krivde socialdemokratov, temveč zaradi socialistov, ki so zagovarjali naprednejša ravnovesja.

Voditelj levičarske struje KD «forze nuove» Donat Cattin je v svojem govoru ob zaključku mladinskega zasedanja blizu Genove komentiral tako zadnja govora Mora in Rumorja, kot tudi spremembe v radiotelevizijskem vrhu. Dejal je, da je treba spremeniti sedanjo usmeritev, ter začeti s kakršnokoli vlado, ki naj bi izključevala liberalce. Ne gre za nasprotovanje proti tej stranki, ki pa označuje sedanji preokret na desno.

V ODGOVOR NA KRITIKE DEMOKRATSKE OPOZICIJE

Nixon pred predstavniki parlamenta zagovarjal svojo vietnamsko politiko

Šef Bele hiše ni hotel odgovarjati na vprašanja poslancev in senatorjev

Ameriški predsednik Nixon z voditeljema demokratske in republikanske skupine v senatu med včerajšnjim srečanjem z zastopniki kongresa

WASHINGTON, 5. — Nixon ni «niti pesimist niti optimist» glede izida mirovnih pogajanj za Vietnam, ki jih bodo obnovili prihodnji ponedeljek, ko se bosta v Parizu ponovno sestala Henry Kissinger in Le Duc Tho. Izjavo je dal ameriški predsednik na srečanju za zaprtimi vrati z zastopniki kongresa. Sicer je Nixon dodal, da upa, da bi dosegli sporazum, da pa je zaradi kočljivosti sedanje faze pogajanj potrebna največja previdnost.

Srečanje s parlamentarci je bilo formalno posvečeno gospodarskim vprašanjem, vendar je sam šef Bele hiše sprožil problem Vietnama. S tem se je hotel očitno izogniti kritikam kongresnih krogov, da je v vodenju vietnamske politike popolnoma prezrl parlament. Opozicijska demokratska stranka je v preteklih dneh zahtevala, naj sam Nixon ali Kissinger odgovarjata pred kongresom o vzrokih zadnje prekinitve pogajanj in ponovnega bombardiranja Severnega Vietnama. Šef Bele hiše ni hotel ugoditi tej zahtevi, v zameno pa je govoril o Vietnamu na današnjem srečanju. Značilno pa je, da je šlo za monolog, ker Nixon ni dovolil, da bi mu postavljali vprašanja.

Nixon je poudaril predvsem štiri točke, ki bi jih moral Hanoi sprejeti: osvoboditev ameriških pilotov, prekinitev ognja pod mednarodnim nadzorstvom, priznanje pravice južnovietnamskega naroda, da sam odloča o lastni politični bodočnosti ter razširitev sporazuma tudi na Laos in na Kambodžo. Pri takih izjavah je razumljivo, zakaj ni pustil parlamentarcem do besede: znano je namreč, da je v sedanji fazi pogajanj glavna sporna točka vprašanje enotnosti Vietnama ki so ga potrdili tudi ženevski sporazumi iz leta 1954. Američani ki so svoj čas podpisali sporazume, sedaj nasprotujejo temu načelu ter zavračajo povsem utemljeno zahtevo Severnega Vietnama, naj bi sporazum jasno proglasil, da je razdelitev Vietnama le začasna in da obstaja en sam vietnamski narod.

V Parizu se medtem nadaljujejo pogovori med izvedenci; tudi današnja seja je trajala več kot sedem ur. Hanojski «superpogajalec» Le Duc Tho se mudi v Moskvi, kjer se je pogovarjal s predstavniki sovjetske partije in vlade, ter bo dospel v Pariz jutri opoldne. Kissingerjev prihod pa je predviden za nedeljo zvečer.

Akcije ameriških bombnikov proti severnovietnamskemu ozemlju pa se nadaljujejo. Leteče trdnjave in lovski bombniki so danes izvedli okrog 130 misij južno od 20. vzporednika.

Kardinal Alfrink o vojni v Vietnamu

UTRECHT, 5. — Nizozemski primas kardinal Bernard Alfrink je izrazil svojo podporo vsedržavni manifestaciji za mir v Vietnamu, ki bo jutri v Utrechtu in kjer se bo po predvidevanjih zbralo več kot 10 tisoč ljudi vseh političnih prepričanj. Kardinal, ki je tudi predsednik mednarodnega katoliškega gibanja za mir «Pax Christi», je v poslanici odboru «Mir v Vietnamu», ki je priredil zborovanje, odobril gesla, ki jih bodo klicali med manifestacijo.

Gesla so «Vietnam Vietnamcem», «Zahtevamo konec bombardiranja v vsem Vietnamu» ter «Nixon, podpiši mirovni sporazum».

12. T. M. VSEDRŽAVNA SPLOŠNA STAVKA

Kmalu 48-urna stavka poštnih uslužbencev

Nadaljevanje pogajanj za delovno pogodbo gradbincev in kovinarjev

RIM, 5. — Vsedržavno tajništvo sindikalne federacije se je sestalo s tajniki federacij delavcev in uslužbencev, ki so zaposleni v javnih podjetjih, da bi se dogovorili o njihovi udeležbi pri splošni stavki, ki bo 12. januarja po vsej državi, hkrati pa da bi zagotovili prebivalstvu vse potrebne storitve. Na šestankih so določili takšne urnike stavke železničarjev, tramvajskih uslužbencev, bolniških uslužbencev, elektrikarjev in pomorščakov, da javne službe ne bodo prizadete.

Sindikati poštnih uslužbencev so danes potrdili 48-urno stavko, ki je bila napovedana za 12. in 13. t.m. Poštni uslužbenci stavkajo, ker zahtevajo povišanje plače in izboljšanje delovnih pogojev.

V Rimu pa se nadaljujejo pogajanja za obnovitev delovne pogodbe gradbincev in kovinarskih delavcev. Izvršni odbor federacije kovinarjev se je danes sestal in razpravljal o poteku pogajanj z delodajalci. Razprava o teh vprašanjih se bo nadaljevala na zasedanju glavnega sveta sindikalne federacije, ki je bilo sklicano za 9. in 10. t.m.

BONN, 5. — Nizozemska in Luksemburg sta danes navezala diplomatske odnose z Nemško demokratično republiko. Tako se je povišalo na 55 število držav, ki so diplomatsko priznale Vzhodno Nemčijo.

Delegacija FNO na obisku v Rimu

Srečanje z zastopniki mladinskih gibanj političnih strank in s sindikalnimi predstavniki

RIM, 5. — Delegacija Fronte nacionalne osvoboditve Južnega Vietnama, ki se mudi na obisku v Italiji, se je danes sestala s predstavniki mladinskih gibanj PSI, PRI, KD, KPI in ACLI. Pozneje so se vietnamski gostje sestali še s predstavniki treh sindikalnih zvez na sedežu federacije CGIL, CISL in UIL. Predstavniki FNO so se zahvalili za podporo, ki jo italijanske demokratične sile nudijo vietnamskemu ljudstvu v njegovem boju za osvoboditev domovine, medtem ko so tako predstavniki mladinskih gibanj kot sindikalisti zagotovili, da bodo nadaljevali mobilizacijo in pritisk, da bi čim prej prišlo do mirovnega sporazuma na osnovi onega, ki je bil dosežen oktobra.

Seja odbora za pripravo 10. kongresa ZKJ

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 5. — Pod predsedstvom Josipa Broza Tita, predsednika ZKJ, je bila danes v Miločeru druga seja odbora za pripravo 10. kongresa ZKJ. Na seji so proučili prve predloge delovnih skupin tega odbora o vsebini platforme in programa priprav, o katerih je poročal predsednik odbora Veljko Vlahovič. Na razpravi je bilo sklenjeno, da se na osnovah koncepta, ki je bil sprejet na seji, nadaljuje z delom pri izdelavi besedila predloga platforme, ki bo dan po proučitvi na seji predsedstva, pravočasno v razpravo članstvu, da bi se na ta način prispevalo k enotnim pripravam republiških kongresov in pokrajinskih konferenc zveze komunistov.

B. B.

ZARADI UVELJAVITVE DAVKA IVA

CONFCOMMERCIO NAPOVEDUJE ZVIŠANJE CEN POTROŠNEGA BLAGA

RIM, 5. — V teh dneh se je vnela obširna polemika okrog uveljavitve davka na dodatno vrednost IVA in povišanja cen potrošnega blaga ter raznih storitev, ki so ga ugotovili že v prvih dneh tega meseca, čeprav je vlada večkrat izjavila, da novi davek ne bo povzročil večje draginje.

Vsedržavno tajništvo sindikalne federacije trgovske stroke CGIL, CISL in UIL je objavilo posebno sporočilo, v katerem obsoja gospodarje zlasti pa trgovce, da višajo cene ko so v teku pogajanja za obnovitev vsedržavnih delovnih pogodb, ter da zvračajo krivdo za večjo draginjo na delavce. Sindikati izjavljajo, da je federacija lastnikov javnih lokalov ob začetku pogajanj za obnovitev delovne pogodbe predlagala, naj bi spremenili višino odstotka, ki ga imajo zlasti natakarji in ki ga določa delovna pogodba, v zvezi z uveljavitvijo davka IVA. Sindikati tolmačijo ta predlog kot poskus lastnikov javnih lokalov, da bi izkoristili novi davek za povišanje cen.

Zanimiva je bila danes tiskovna konferenca, ki so jo priredili voditelji Vsedržavne zveze trgovcev v Rimu. Tajnik zveze Porena je izjavil, da je nezadostna obveščenost trgovcev o uveljavitvi IVA do sedaj omejila «zvišanje cen v prodaji na drobno». Dejal je, da obstaja nevarnost, da bodo strogi ukrepi za obdržanje dosedanjih cen, ki naj bi bili sprejeti za kazen proti trgovcem v zvezi z neizbežnim posrednim ali neposrednim zvišanjem cen z uveljavitvijo IVA, zaostrili položaj na trgu. Do te zaostritve pa ne bo prišlo samo zaradi večje davčne obremenitve, temveč predvsem zaradi izredno težkega gospodarskega položaja, v katerem je bil uveljavljen novi davek.

Porena je v imenu Confcommercio opozoril vlado na nevarnost katerega koli blokiranja cen in izjavil, da je protizakonit ukrep medministrskega odbora za cene, s katerim so bile zajamčene cene kruha, mleka, zdravil itd. Po njegovem mnenju je treba novi davek IVA uveljaviti tako, da ne bo prizadel proizvajalcev in trgovcev, temveč da bo izključno v breme potrošnikov. Zato bi morala vlada predvsem določiti cene pri proizvajalcih in ne cene na drobno.

Po mnenju predstavnika trgovcev bi se morale z uveljavitvijo IVA znižati cene pri proizvajalcih, kar pa se ni zgodilo. Nasprotno, cene za trgovce so se v mnogih primerih zvišale.

Predstavnik Confcommercio je tudi opozoril, da bodo «imeli trgovci precejšnje stroške za uveljavitev novega davka», kar bo poleg višje davčne obremenitve nujno vplivalo na povišanje cen v prodaji na drobno. Confcommercio pravi, da se bodo cene zaradi uveljavitve IVA povišale potem ko bodo trgovci predložili svojo prvo prijavo o novem davku in se bodo zavedali, koliko je IVA prikrajšala njihov dobiček.

Tudi petrolejska industrija ugotavlja, da bo IVA znatno obremenila njihove stroške in omejila profit. V krogih petrolejskih proizvajalcev njso «zadovoljni z ukrepi», ki jih je vlada sprejela preteklega decembra o blokiranju cen petrolejskih proizvodov. Pri tem ugotavljajo, da če bi hoteli obdržati sedanje prodajne cene, kljub uveljavitvi IVA (ki znaša za bencin super 10,56 lire na liter več davka kot prejšnja davčna obremenitev), bi morali nujno in vzporedno znižati davek na proizvodnjo. Petrolejski krogi poudarjajo, da medtem ko se čaka na uveljavitev novega zakonskega osnutka glede petrolejskih proizvodov ,je davek IVA stopil v veljavo. Petrolejski industrijci se pritožujejo, da «znaša sedaj zanje splošna davčna obremenitev 13,57 lire več kot pred novim letom in da če ne bodo čimprej sprejeti ustrezni ukrepi, bo treba povišati ceno bencina».

PISMO IZ RIMA

Prvi koraki

Kako se je začelo leto 1973, tukaj v Rimu? No, ne moremo se pritoževati. Ranjencev zaradi petard in eksplozij je bilo le nekaj desetin: v primerjavi s tisoči preteklih let, pomeni to lep napredek. Ljudje so postali bolj previdni, po tragični eksploziji na Prenestinu (17 mrtvih), vendar ni manjkalo takih, ki zaradi trme gredo raje končat v bolnišnico — če ne še slabše — kot da bi se odrekli temu sramotnemu običaju Mnogi se niso odrekli niti drugi tradiciji ter so zmetali skozi okna steklenice, krožnike in vsakovrstno staro pohištvo. Tudi v tem primeru pa je bil pojav letos dokaj omejen: tudi zaradi tega, ker je opolnoči lilo kot iz škafa. Isti dež je v tem času poplavljal Sicilijo in Kalabrijo, in sicer prav v trenutku, ko je vlada odpravila dodatni davek za Kalabrijo, ki smo ga plačevali celih osemnajst let. To so bile težke milijarde, ki so šle v državne blagajne in ki jih prav gotovo niso uporabili zato, da bi uredili geološki položaj teh pokrajin, ko pa je 48 ur dežja lahko povzročilo takšna razdejanja .

Nekoč je bila tradicija, da so nekateri anarhisti ali revolucionarji pripisovali vladi tudi krivdo za dež. Danes tega ni več, toda ko neki vodilni razred ne poskrbi za elementarno zaščito osnovnih struktur, tedaj nosi vso odgovornost, če že ne za dež, pa prav gotovo za usade Celo «Corriere della Sera», ki prav gotovo ni levičarski list, je pred dnevi v članku Antonia Cederna opozarjal, da «v teh katastrofah je le malo naravnega, ker so njihovi vzroki v brezbrižnosti in v zaničevanju, ki ga vlade že desetletja kažejo do samega fizičnega obstoja bivšega evropskega vrta in do zdravja njegovih prebivalcev». Isti članek je navajal, da beležijo v Italiji — tudi ko ne pride do katastrof — kakih dva do tritisoč usadov na leto, z eno smrtno žrtvijo vsakih osem dni. V takem položaju je v državni službi pet geologov, eden na deset milijonov prebivalcev, medtem ko ima na primer «zaostala» Gana enega geologa vsakih sedemdesettisoč prebivalcev.

Toda povrnimo se v Rim. Kako gre s prometom? Med prazniki je prišlo seveda do nekaterih zastojev, toda ne moremo še dati končne sodbe. Nekaj pa je treba zabeležiti: potem ko so zaprli Vilo Borghese avtomobilom, je prekrasni vrt popolnoma prazen. Ljudje ne zahajajo več tja. Pesnik Alfonso Gatto je v neki radijski oddaji povedal, da je šel tja na sprehod in da ni srečal žive duše. Rimljani — je rekel — se bojijo hoje. Kamor ne prideš na štirih kolesih, tam je puščava.

Glavna značilnost novega leta pa je bila seveda IVA Takoj je prišlo do majhnega spora. Organizacija lastnikov javnih lokalov je prešla v ofenzivo in sklenila zvišati ceno skodelice kave za deset odstotkov. V nekaterih barih je skodelica stala 110 lir! Toda v Italiji je kava sveta: prišlo je skoraj do revolucije, zato je Andreotti — ki ima nedvomen posluh za take stvari — na hitrico sklical lastnike barov in jih prisilil, da so se odrekli povišku. Ta je bil že naslednjega dne odpravljen, naš predsednik pa se je lahko postavil kot rešitelj kave.

MARIO DEZMANN

DANES

Izključitev socialističnega predstavnika iz upravnega sveta RAI in vključitev na njegovo mesto predstavnika desnice, je povzročila ostro politično polemiko, ki ni zajela samo socialiste, ampak tudi vse levičarske stranke. Po včerajšnji interpelaciji predsedniku vlade, ki so jo vložili socialistični poslanci, so danes poslali interpelacijo Andreottiju komunistični senatorji. V njej ostro obsojajo ravnanje vlade, ki se ne drži dogovora v parlamentu glede vprašanja preureditve RAI-TV.

Nedavna interpelacija Mora in Rumorja pa sta vzbudila veliko zanimanje v vseh političnih krogih. Socialist Vittorelli pozitivno ocenjuje njune izjave zlasti pa predlog Mora za čimprejšnjo obnovitev sodelovanja s socialistično stranko. Med socialdemokrati pa so mnenja deljena. Poslanca Orsello in Belluscio pozitivno ocenjujeta oba intervjuja, medtem ko poslanca Orlandi in Cariglia ostro napadata Mora in Rumorja.

Nixon je včeraj sprejel nekatere zastopnike ameriškega kongresa ter jim v desetminutnem monologu obrazložil osnovne točke svoje vietnamske politike. Parlamentarcem ni dovolil, da bi mu zastavili vprašanj. V zvezi s skorajšnjo obnovitvijo pogajanj med Kissingerjem in Le Duc Thojem v Parizu je dejal, da ni «niti optimist, niti pesimist».

V TRSTU 29. IN 30. JANUARJA

Konferenca deželnih odbornikov pristojnih za prometne zveze

Glavni poročili bosta podala odbornik Varisco in strokovnjak prof. Talice iz Rima

Konec meseca, in sicer v dneh 29. in 30. januarja, bo v našem mestu vsedržavna konferenca deželnih odbornikov za promet, prvo tovrstno zasedanje v Italiji, ki ga organizira odborništvo za promet dežele Furlanije - Julijske krajine. Deželna uprava se je odločila za to pobudo z namenom, da bi ustvarila pogoje za primerno koordinacijo italijanskih dežel, s posebnim in navadnim statutom, na področju prometnih zvez.

Odbornik za promet Varisco je v zvezi s pobudo naglasil, da bodo predstavniki italijanskih dežel na tej posebni konferenci obravnavali zlasti pravna in organizacijska vprašanja prometa. Ustrezna zakonodaja v posameznih italijanskih deželah je namreč pomanjkljiva in nepopolna ter bo skorajšnje srečanje zaradi tega ugodna priložnost, da se predstavniki italijanskih dežel seznanijo s prometno politiko, ki jo v prihodnjih letih nameravajo uresničiti sosedne dežele. Predvsem pa bo konferenca nudila ugodno priložnost, da se predstavniki dežel vsaj načelno dogovorijo o koordinaciji posameznih ukrepov in o nadaljnjem sodelovanju pri reševanju prometnih vprašanj.

Na konferenci bosta odbornik Varisco in prof. Talice z rimske univerze podala glavni poročili: odbornik Varisco bo orisal vprašanje prometnih zvez v deželnem merilu, strokovnjak iz Rima pa bo obravnaval vprašanje deželne avtonomije na področju prometa. Misel na skupno konferenco predstavnikov vseh italijanskih dežel se je porodila že pred časom, o njeni nujnosti pa se je na nedavnem zasedanju predstavnikov italijanskih dežel s predsednikom vlade Andreottijem v Rimu. Na srečanju je dr. Varisco med drugim opozoril pristojne kroge na dejstvo, da je v prometnih pobudah osrednjih oblasti opaziti znatne pomanjkljivosti zlasti kar zadeva meje med državnimi in deželnimi pristojnostmi.

V PETEK SEJA OBČINSKEGA SVETA

Prihodnji ponedeljek zaključek pogajanj med petimi strankami

Tudi včeraj so se nadaljevala pogajanja med predstavniki KD, PSI, PSDI, PRI in Slovenske skupnosti za novo občinsko upravo. Zaključili so diskusijo o osnutku upravnega in gospodarskega programskega načrta in ga odobrili, toda na dnevnem redu je še porazdelitev odborniških mest in zaključno poročilo. Zato se bodo razgovori nadaljevali v ponedeljek, ker sta danes in jutri praznična dneva.

Verjetno bo v ponedeljek zaključek pogajanj in bo izdano skupno poročilo o dogovoru. Medtem je župan, na podlagi sklepa občinskega odbora, te dni razposlal novim občinskim svetovalcem vabilo na I. izredno sejo, ki bo v petek, 12. t.m., ob 18.30. Na dnevnem redu je potrditev izvoljenih sevtovalcev, izvolitev župana in izvolitev članov občinskega odbora.

Podpisana pogodba pekovskih delavcev

Grožnja sindikalistov, da bodo posegli s ponovno stavko, je očitno učinkovala. Včeraj popoldne so namreč podpisali pokrajinsko dopolnilno pogodbo za pekovske delavce. Treba jo bo še odobriti, zaradi česar so sindikalne organizacije pekovske kategorije CGIL, CISL in UIL sklicale za torek popoldne ob 17.30 zborovanje pekovskih delavcev, v sredo zjutraj ob 10. uri pa zborovanje trgovskih pomočnikov, ki delajo v pekarnah. Na teh sestankih bodo razpravljali o točkah doseženega sporazuma in ga odobrili. Obe zborovanji bosta na sedežu delavske zbornice v Ul. Pondares 8.

V raznih bančnih zavodih podaljšali plačilne roke

Zaradi stavk uslužbencev so v raznih bančnih zavodih zapadli plačilni roki, zaradi česar je prefekt Abbrescia s posebnim dekretom odredil njihovo podaljšanje za petnajst dni. Osebje bančnega zavoda «Banco di Napoli» je stavkalo v dneh 14., 15., 18., 19., 20., 21. in 22. decembra zato so v teh dneh zapadle plačilne roke podaljšali za petnajst dni od dne 27. decembra, ko so bančni zavodi spet začeli normalno obratovati. Obenem so podaljšali plačilne roke, ki so zapadli v naslednjih petih dneh po 22. decembru ko je bil zadnji dan stavke.

S 27. decembrom se je začelo tudi podaljšanje plačilnih rokov, ki so zapadli 18., 19., 20., 21. in 22. decembra zaradi stavke uslužbencev v podružnici bančnega zavoda «Banca nazionale del lavoro». Isti podaljšek velja tudi za plačilne roke, ki so zapadli v naslednjih petih dneh. Zaradi stavke, ki je bila 21. in 22. decembra so podaljšali plačilne roke za isto obdobje tudi v podružnicah zavodov «Banco di Sicilia», «Banca del Friuli» ter «Banca Antoniana di Padova e Trieste».

Kar zadeva poslovanje bančnih zavodov «Banco di Sicilia», «Banco di Napoli», «Banco di Roma», «Banca nazionale del lavoro» «Banca commerciale italiana», «Credito Italiano» ter «Banca cattolica del Veneto» je prefekt Abbrescia odredil, da bodo plačilne roke, ki so bili že podaljšani v dneh 27., 28. in 29. decembra, podaljšali še za petnajst dni in sicer od dne 2. januarja 1973. Prefektura je ta ukrep odredila zato, ker se je v omenjenih bančnih zavodih zaradi večdnevnih stavk uslužbencev nakopičilo veliko zaostalega dela.

Zveza za stanovanjsko reformo o povišanju stanarin

Združenje za stanovanjsko reformo je včeraj izdalo tiskovno poročilo, v katerem ugotavlja, da se je v zadnjih dneh «sprožil pravi plaz poviškov stanarin in ostalih stanovanjskih pristojbin». Poleg tega je že mnogo stanovalcev dobilo sporočilo o prekinitvi stanovanjske pogodbe. Kot je vsem dobro znano, bo konec leta stopil v veljavo zakon, po katerem bodo gospodarji lahko povišali blokirane stanarine.

Vladna stanovanjska reforma, nadaljuje poročilo, je povsem različna od tiste, ki so jo predlagala združenja stanovalcev, ki je merila predvsem k uveljavitvi javnega gradbeništva. Iz vseh teh razlogov zveza poziva stanovalce, ki bi imeli kakršne koli vrste problemov z gospodarji stanovanj, naj se obrnejo na njen sedež v Ul. S. Lazzaro 9, tel. 31-545 vsak dan od 8.30 do 12. ure in od 16. ure do 18.30.

Plodovita dejavnost jamarske skupine «Carlo Debeljak»

Jamarska skupina «Carlo Debeljak» je širši javnosti že precej znana, saj se je v dvajsetih letih svoje plodovite dejavnosti proslavila z marsikaterim odkritjem, ki je prispevalo k popolnejšemu poznavanju našega Krasa in predvsem njegovega skritega podzemskega sveta. Na rednem letnem občnem zboru, ki ga je imela ta skupina v sredo, 3. januarja, je bilo poudarjeno ravno to dejstvo: skupina, ki posveča velik del svojega prostega časa odkrivanju našega kraškega podzemlja, opravlja poleg osebne zabave tudi pomembno znanstveno delo. V samem letu 1972 je skupina na tržaškem Krasu odkrila, kakor je bilo razvidno iz glavnega poročila na občnem zboru, štirinajst novih jam, kar pomeni, če to prelijemo v številke, da so jamarji prodrli skupno 632 metrov globoko ter 340 metrov v dolžino. Poleg tega so pripadniki jamarske skupine «Carlo Debeljak» obiskali še celo vrsto znanih jam, z upanjem, da bodo v njih še kaj novega odkrili. Delno so tudi v tem uspeli, čeprav gre večji del uspeha njihove lanskoletne dejavnosti pripisati predvsem novim odkritjem. Skrivnost vseh teh njihovih uspehov pa je v globokem prepričanju, da prikriva kraška planota še neizmerno veliko presenečenj, treba je le veliko dobre volje in tudi precej drznosti, kajti jamarstvo je večkrat zelo nevarna in tvegana dejavnost.

Veliko je tudi načrtov za bodočnost. V tem letu bodo jamarji te skupine posvetili posebno pozornost predelu na zahodni strani proseške železniške postaje, kjer so pred kratkim odkrili novo jamo, ki pa je še niso raziskali, čeprav so vanjo prodrli 85 metrov globoko. V tej in v nekaterih drugih na pol raziskanih jamah so izsledili tudi majhna podzemska jezerca, ki jih nameravajo v bližnji bodočnosti podrobneje proučiti v upanju, da bodo s tem lahko prispevali k izsleditvi prave podzemske struge reke Timave.

Občni zbor je med drugim tudi potrdil dosedanji odbor skupine, ki ga sestavljajo Almarindo Brena (predsednik), Giorgio Nicon (odgovorni vodja skupine), Claudio Skilan (tajnik), Clara Skilan (blagajničarka) in Belisario Bernardini (svetovalec).

10.000 PODPISOV ZA MIR V VIETNAMU

Delegacija pokrajinskega odbora za mir in neodvisnost Vietnama je včeraj dopoldne prinesla na prefekturo debel šop listov s 10.000 podpisi meščanov in okoličanov, ki obsojajo ameriški napad na Vietnam in stopnjevanje bombnih napadov ter pozivajo italijansko vlado, naj posreduje pri vladi ZDA, da začne izvajati mirovni dogovor, in naj prizna DR Vietnam.

Vladenega komisarja ni bilo, prefekt Miceli pa je bil preveč zaposlen, zaradi česar je delegacija izročila podpise šefu kabineta s prošnjo, da jih prefektura odpošlje predsedniku ministrskega sveta Andreottiju.

V OKVIRU BONIFIKACIJSKIH KONZORCIJEV

Za izboljševalna dela in namakanje je dežela lani izdala 3.400 milijonov

Letos v proračunu nadaljnji dve milijardi

Tudi v preteklem letu je deželna uprava namenila večja finančna sredstva in strokovno pomoč 20 bonifikacijskim konzorcijem, ki se v Furlaniji - Julijski krajini ukvarjajo s kmetijskimi izboljševalnimi deli in namakanjem. Za razne posege na obsežnem področju 270 hektarov je dežela izdala v lanskem letu 3 milijarde 400 milijonov lir, poleg tega pa je odredila naložbo nadaljnje milijarde lir iz državnih nakazil. Za obnovo bonifikacijskih del in za zaščito pred povodnji se je dežela poslužila instrumentov, ki jih nudita državna zakona štev. 215 iz leta 1933 in štev. 632 iz leta 1967, za posebne obrambne posege proti naravnim nezgodam pa je izdala 150 milijonov lir iz razpoložljivosti po deželnem zakonu štev. 2 iz leta 1967. V tem okviru so na številnih mestih dvignili tudi bregove manjših rek in potokov, da bi tako preprečili prestop voda ob nalivih.

V Furlaniji in na področju Krmina ter Gradišča so z deželno pomočjo okrepili namakalno omrežje, poleg tega pa se je dežela zavzela za ustanovitev novih konzorcijev za bonifiko in namakanje v videmski in delom v goriški pokrajini. Na Goriškem spada na območje novih konzorcijev skupno pet občin.

Za razna izboljševalna dela in okrepitev namakalnega sistema bo dežela v tem letu izdala nadaljnji dve milijardi lir. Deželna uprava se pri tem trudi, da bi tudi v tem pogledu okrepila konkurenčno sposobnost kmetijstva Furlanije - Julijske krajine.

Rok za izvedbo del traja do 30. maja 1973. Skupno z obvestilom o končanih delih je treba predložiti podroben merski obračun o izvedenih delih.

Nagrade, ki bodo dodeljene po pregledu del s strani posebne komisije, ne bodo mogle presegati 50 odst. dopustnih izdatkov za material in delovno silo.

Za nadaljnja pojasnila se kmetovalci lahko obrnejo na Kmetijsko nadzorništvo, Ul. Ghega štev. 6.

V TOREK NA PREFEKTURI

Sestanek o vprašanju cen petrolejskih proizvodov

Odbor za nadzorstvo nad cenami preučuje tržaško tržišče

V torek (9. januarja) se bo na tržaški prefekturi sestal pokrajinski odbor za cene. Na seji bodo razpravljali o ukrepih za ustalitev cen petrolejskih proizvodov na višini lanskega leta. Ukrep je potreben, ker so začele cene nekaterih proizvodov v zadnjih dneh naraščati vsled vpeljave davka na dodatno vrednost IVA.

Kar zadeva druge vrste blaga za široko potrošnjo, je odbor za nadzorstvo nad cenami začel proučevati tržaško tržišče, da bi ugotovil, kakšne so bile cene na dan 31. decembra 1972 in v kakšni meri so se cene posameznim izdelkom dvignile v zadnjih dneh. Na podlagi izsledkov pravkar začete ankete, bo odbor sestavil poročilo in ga dostavil Medministrskemu odboru za cene v Rim, ki bo nato sklepal o ukrepih, ki naj se prevzamejo za omejitev neupravičenega naraščanja življenjskih stroškov.

Predsednik zagrebškega velesejma obišče Videm

V torek, 16. januarja, bo predsednik zagrebškega velesejma dr. A. Borčilo v spremstvu ravnatelja in voditeljice italijanskega paviljona Morettijeve obiskal Videm, kjer se bo na trgovinski zbornici sestal z nekaterimi furlanskimi gospodarstveniki, ki poslujejo z Jugoslavijo in sodelujejo na zagrebških sejemskih prireditvah. Ob tej priliki bodo zavrteli poseben film, ki prikazuje pomen zagrebškega velesejma v okviru jugoslovanskega gospodarstva.

V Trstu in Vidmu deželna «befana»

V prostorih gledališča Verdi v Trstu so včeraj dopoldne porazdelili deželno «befano» otrokom osebja, nameščenega pri deželni upravi. Darila je prejelo 144 malčkov in 140 deklic, poleg tega pa je bilo izžrebanih še osem posebnih daril. Prisoten je bil tudi deželni odbornik za delo Stopper. Podobna prireditev je bila tudi v Vidmu, in sicer v kinodvorani «Puccini», kjer so razdelili 388 darilnih paketov in izžrebali osem posebnih daril. Ob tej priliki je kratko spregovoril odbornik Romano. V obeh primerih so pred obdaritvijo otrok zavrteli nekaj slikanic.

OBVESTILO SGZ

V sredo na Opčinah predavanje o IVA

Kakor smo že najavili pred časom, bo Slovensko gospodarsko združenje organiziralo predavanje - srečanje o novem davku na dodatno vrednost IVA tudi na Opčinah. Predavanje bo v prostorih slovenske srednje šole v sredo ob 20.30. Srečanje bosta vodila strokovnjaka dr. S. Oblak in R. Jagodic.

Danes v Borštu slavi 60-letnico

ANTON BONETA

Sin, snaha in vnuka ter vsi prijatelji mu želijo še mnogo srečnih let.

PO NOVOLETNEM PREMORU

Prihodnji teden ponovno deželne komisije na delu

Na dnevnem redu tudi razprava o zakonu štev. 865 in o «gorskih skupnostih»

Prihodnji teden se bodo ponovno začele sestajati stalne posvetovalne komisije pri deželni upravi. V torek, 9. januarja, se bo sestala peta komisija, ki bo razpravljala o zakonskem osnutku za okrepitev stanovanjskih gradenj v deželi in o zakonskem predlogu komunistične svetovalske skupine o izvajanju državnega zakona štev. 865 (o stanovanjskih gradnjah). V sredo 10. januarja, se bo sestala druga stalna komisija, ki bo vzela v pretres vprašanje izvajanja državnega zakona štev. 1102 z dne 3. decembra 1971 o razvoju hribovitih področij in tako imenovanih «gorskih skupnostih». Komisija bo hkrati obravnavala tudi zakonski predlog komunistične svetovalske skupine o ustanavljanju in poslovanju omenjenih skupnosti.

V petek, 12. januarja, bo na vrsti seja tretje komisije, na kateri bodo razpravljali o zakonskem osnutku, ki določa posebno deželno pomoč za neposredne obdelovalce, spolovinarje in kolone, ki bi se ponesrečili na delu. Poleg deželnega odbora, sta predlagali podobna zakonska osnutka tudi demokrščanska in komunistična svetovalska skupina. Osnutek, ki ga je predložila skupina KPI, je širši od odborovega in predvideva raztegnitev omenjene olajšave tudi na neodvisne delavce v obrtništvu ter na trgovce in kramarje.

Tudi prva stalna komisija se bo sestala prihodnji teden, in sicer v torek, 9. januarja. Na seji pa bodo razpravljali samo o finančnih vprašanjih, ki so povezana z zakonskimi osnutki in predlogi, o katerih bodo razpravljale druge stalne komisije.

SPOROČILO KMETOVALCEM

Kmetijsko nadzorništvo razpisuje tri nagradne natečaje za živinorejce

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu razpisuje sledeče nagradne natečaje ki zadevajo živinorejsko dejavnost:

1) Nagradni natečaj za izboljšanje hlevov ter hlevske opreme, senikov in prostorov za shranjevanje mleka.
Nagradni sklad znaša 4.000.000 lir.

2) Nagradni natečaj za izboljšanje oziroma gradnjo obratnih kurnikov.
Nagradni sklad znaša 2.000.000 lir.

3) Nagradni natečaj za izboljšanje oziroma gradnjo obratnih svinjakov.
Nagradni sklad znaša 1.000.000 lir.

Natečajev se lahko udeležijo živinorejci tržaške pokrajine. *Prošnje na navadnem papirju je treba nasloviti na Kmetijsko nadzorništvo do vključno 15. januarja 1973.*

Trije požari v tržaški okolici

Včeraj so izbruhnili trije požari, med katerimi je bil najznatnejši med Rocolom in Katinaro, kjer je zgorelo skoro 6 ha suhljadi. Posegli so gasilci z Milj, iz starega pristanišča in končno še iz tržaške centrale. Gasili so polni dve uri, od 16.30 do 19.50.

Miljski gasilci so morali pogasiti požar, ki se je vnel zjutraj na Dolgi kroni pri Mačkovljah, openski gasilci pa požar, ki se je razplamtel sinoči v bližini Trebč.

Po begu se je javil na kvesturi

Včeraj se je javil na sedežu letečega oddelka 25-letni Vojko Baldè iz Ul. Masaccio, ki je v novoletni noči streljal v gostilni Pri Kačunu na Luigia Quinta. Baldèta niso aretirali, čeprav je prejšnji dan ušel agentom in so ga iskali zaradi nedovoljene posesti orožja in telesnih poškodb z obtežilnimi okolnostmi, ker je že zapadel rok ki ga zakon določa za takojšnjo aretacijo.

Posledice padca z visokega okopa

Včeraj se je ponesrečil delavcev iz Muzzana pri Vidmu 57-letni Silvano Franceschinis. Priletni zidar je delal v gradbišču v Ul. Vicolo delle Rose 39, kjer podjetje SIDE koplje temelje za večje poslopje. Med delom je Franceschinis padel z več metrov visokega okopa in si pri tem zlomil podlahtnico in se močno udaril po glavi. V ortopedskem oddelku, kjer so ga sprejeli, se bo moral zdraviti 40 dni.

* * *

V ortopedskem oddelku so včeraj popoldne sprejeli 73-letno upokojenko Marijo Gavinel por. Guerra iz Ul. Castaldi 11, ki si je pri padcu s stola, na katerega je stopila, zlomila desno stegnenico. Zdravila se bo tri mesece.

Silovito nočno trčenje na ovinku Ul. Ghega

Agenti policijske izvidnice, ki so prejšnjo noč krenili po Ul. Ghega, so zagledali na pločniku pri križišču z Ul. Roma obtolčen fiat 125/S. Kmalu so zasledili vozača 29-letnega pomorščaka Adriana Licena z Verdelske ceste 16, ki je priznal, da je malo poprej z vso naglico zavil s Trga Libertà v Ul. Ghega, na ovinku pa je izgubil nadzorstvo nad vozilom in trčil ob parkiran mercedes. Res je bil pri hotelu Perù črn mercedes 220/D s popolnoma razbitim zadnjim delom tako, da so iz prtljažnika moleli kovčki. Mercedes je last trgovskega potnika Eligia Volonteja iz Coma, ki je prespal v hotelu Perù. Njegov avto je zaradi sunka trčil ob NSU prinz, ki je bil prav tam parkiran. Škoda na avtih presega pol milijona lir.

Jutri ob 17. uri bo v Kulturnem domu v Trstu proslava 20-letnice smrti uglednega slovenskega skladatelja in zborovodje

FRANA VENTURINIJA

SPORED:

Pozdravni nagovor — Vojko Kocjančič
Spominski govor — Miro Presl
Moški zbor «Fran Venturini» od Domja — vodi Rudolf Francl
Marija Mijot: V spomin Frana Venturinija (poezija)
Mešani zbor «France Prešeren» iz Boljunca — vodi Drago Žerjal
Moški zbor «Valentin Vodnik» iz Doline — vodi Ignacij Ota
Marija Mijot: Svetoivanski pevci svojemu pevovodji (bere L. Gec)
Mešani zbor «Slovenec» iz Boršta — vodi Drago Petaros

Zbori bodo peli pesmi, ki jih je uglasbil Fran Venturini.
Napovedovalka: Milica Kravos.

Vljudno vabljeni

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

SAŠA ŠKUFCA

JANKO IN METKA

Otroška spevoigra v treh dejanjih
Razpored predstav glej pod rubriko «Gledališča».

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE - Trst
Kulturni dom

GOSTOVANJE SNG iz Maribora

ROGER VITRAC

VIKTOR ALI OTROCI NA OBLASTI

prevod	BRUNO HARTMAN
dramaturško in jezikovno vodstvo	BRUNO HARTMAN
scena	DRAGO TURINA
kostumi	VLASTA HEGEDUSIĆ
glasba	ALBERT KRAMER
režija	DINO RADOJEVIĆ

Razpored predstav glej pod rubriko «Gledališča».

Razna obvestila

Iz Narodne in študijske knjižnice v Trstu sporočajo: prihodnja seja odbora NŠK bo v ponedeljek, 8. januarja 1973, s sledečim dnevnim redom: 1. Poslovanje knjižnice; 2. Priprava rednega občnega zbora, ki bo predvidoma konec januarja 1973; 3. Razno. Vsi odborniki so naprošeni, naj se seje zagotovo udeležijo.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV, ki je moralo zaradi prezidav in preureditev prostorov Slovenske prosvete prekiniti s predavanji in srečanji, začenja z novim letom spet redno sezono. V ponedeljek, 8. januarja bo ob 20. uri prvi tak večer. Najprej bo poročal predsednik o Dragi 1972, nato predložil načrat za bližnje delo. Ostali večer pa je posvečen SLOVENSKEMU IZSELJENSTVU. O naših ljudeh v Argentini bo govorila gospa ANICA KRALJEVA, ki se trenutno mudi doma. Sledil bo pogovor o problemu našega izseljenstva.

Obvestilo Sindikata slovenske šole v Trstu

V torek, 9. t.m. bo ob 17. uri redna odborova seja z naslednjim dnevnim redom:

1. Vsedržavna stavka 12. t.m.
2. Tečaj za učiteljski natečaj
3. Pridobitev službenih let
4. Razno

Na sedežu sindikata so na vpogled seznami osnovnošolskega učiteljstva po službenih letih in prejemkih.

Odbor

Šolske vesti

«Ravnateljstvo Državnega učiteljišča A. M. Slomšek s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča svojim abiturientom, da bodo tudi letos posebni dopolnilni tečaji namesto petega letnika, ki bodo trajali od 15. januarja do 15. junija 1973. Zaključni kolokvij bo od 1. do 19. septembra 1973».

Tržaška knjigarna vabi v ponedeljek, 8. t.m. ob 18. uri na otvoritev razstave slik in risb malega formata tržaškega slikarja Jožeta Cesarja.

mala diskoteka tržaške knjigarne

ANDEMO A SERVOLA
Clapa del dopio

Demoghèla
Magari col monopatino
Carneval, no sta 'ndar via
Michez e Iachez
E su per 'sti scalini
Bionda petenite

Andemo a Servola
Magnaremo suf
La canzon de la guardia
La vita del soldà
Antonio Freno
Staierza

Pioneer/Stereo

ZLATI ZVOKI
Ansambel bratov Avsenik

Zlati zvoki
Nikar domov
Ob slapu
Gremo na Pokljuko
Valček s harmoniko
Shujševalna kura
Rana ura, huda ura
Cvetoče tulpe
Na avtocesti
Zinka, Zefka, Zofka ..... in še 14 drugih!

STEREO HELIDON

Prijetne misli ob prijetni glasbi!

tržaška knjigarna
(RS) Ul. sv. Frančiška 20
Tel 61-792

Gledališča

KULTURNI DOM

V torek, 9. t. m. ob 15.30 S. Škufca «Janko in Metka».

V sredo, 10. t. m. ob 15.30 R. Vitrac «Viktor ali otroci na oblasti» za abonma red G in H.

Ponovitve: v sredo, 10. t. m. ob 20.30 za abonma red D — mladinski v sredo in red E — mladinski v četrtek; v petek, 12. t. m. ob 16. uri za abonma red I in J; v petek, 12. t. m. ob 21. uri za abonma red A — Premierski; v soboto, 13. t. m. ob 20.30 za red B — prva sobota po premieri in v nedeljo, 14. t. m. ob 16. uri za abonma red C — prva nedelja po premieri in red F — okoliški.

Prodaja vstopnic vsak delavnik od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav; ob nedeljah in praznikih eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma (tel. 734-265).

VERDI

Prihodnji torek ob 20.30 bo pod taktirko Fernanda Previtalija premiera Verdijeve opere «Moč usode».

Scene so po zamisli Mishe Scandelle pripravili pod vodstvom Maria Rossija v delavnicah gledališča Verdi. Koreografsko je opero pripravila Anna Brillarelli, režira pa jo Carlo Maestrini.

V glavnih vlogah bodo nastopili Vito Susca (Marchese di Calatrava) Rita Orlandi Malaspina (Donna Leonora), Giampiero Mastromei (Don Carlo di Vargas), Karlo Košuta (Don Alvaro), Franca Mattiucci (Preziosilla), Raffaele Arie, Alfredo Mariotti, Anna Fonda, Enzo Viaro, Piero De Palma in Eno Mocchiutti.

Vstopnice so na razpolago pri gledališki blagajni (tel. 31-948), ki bo danes zaprta, jutri pa odprta od 9.30 do 13. ure.

Kino

Nazionale 14.00 «Biancaneve e i sette nani». Walt Disney.
Fenice 15.30 «... più forte, ragazzi!» Barvni film. Terence Hill in Bud Spencer, Cyril Cusack.
Eden 15.00 «La più bella serata della mia vita». Barvni film. Alberto Sordi, Michael Simon, Claude Dauphin. Zadnji dan.
Grattacielo 14.30 Arriva il pornogatto: «Fritz il gatto». Barvni film. Prepovedano mladini pod 18. letom.
Excelsior 14.00 «L'uomo dai sette capestri». Paul Newman, Anthony Perkins in Ava Gardner.
Ritz 15.00 «La Calandria», Lando Buzzanca, Barbara Bouchet. Barvni film. Prepovedano mladini pod 14. letom.
Aurora 15.30 «Lo chiameremo Andrea». Barvni film.
Impero 16.30 «Ma papa ti manda sola?» Barbara Streisand. Barvni film.
Capitol 15.00 «Il clan dei marsigliesi», Jean Paul Belmondo. Barvni film. Prepovedano mladini pod 14. letom.
Cristallo 15.00 «La prima notte di quiete», Alain Delon. Barvni film. Prepovedano mladini pod 14. letom.
Filodrammatico 15.00 «Conoscenze carnali di Christa ragazza danese». Bet Terry. Barvni film. Prepovedano mladini pod 18. letom.
Moderno 14.30 «Ti combino qualcosa di grosso», Dean Martin. Barvni film.
Vittorio Veneto 14.45 «Cabaret» Liza Minelli. Barvni film.
Abbazia 15.00 «Nicola e Alessandra». M. Jayston in J. Suzman. Barvni film.
Ideale 14.30 «Gli sposi dell'anno secondo», Jean Paul Belmondo in Marlene Jobert. Barvni film.
Astra 15.00 «Gli scassinatori», Omar Sharif in J. P. Belmondo. Barvni film.

KINO NA OPČINAH

predvaja danes ob 15.00
«DOMANI PASSO A SALUTARE LA TUA VEDOVA... PAROLA DI EPIDEMIA»
Igra: Graig Hill.

Prispevki

Namesto cvetja na grob Kristine Kralj daruje družina Anton Satrdalj 20.000 lir za Dijaško matico.

V počastitev spomina pokojne Kristine Kralj daruje družina Kramert 5.000 lir za Dijaško matico.

Namesto cvetja na grob pok. Kristine Kralj daruje Evgen Kalc z družino 2.500 lir za Dijaško matico in 2.500 lir za Glasbeno matico.

V počastitev spomina pok. Kristine Kralj darujeta Anamarija in Dušan Kalc 5.000 lir za spomenik padlim v NOB v Škednju.

Namesto cvetja na grob pok. Kristine Kralj darujeta dr. Serafin Hrovatin in Lucija 5.000 lir za SPD «Tabor» z Opčin (popravila dvorane).

Namesto cvetja na grob pok. Marije Santin daruje Kristina Aver (Boršt 19) 2.000 lir za PD Slavec.

V spomin pok. Marije Santin daruje družina H. iz Boršta 5.000 lir za PD Slovenec.

V počastitev spomina pok. Zore Ivančič in pok. Marije Slame daruje Olga Franza 2.000 lir za šentjakobsko kulturno društvo.

Namesto cvetja na grob pok. Zore Ivančič poklanja družina Dobrila 2.000 lir za Cankarjev doprsni kip na srednji šoli Ivana Cankarja.

Alojz Rebula iz Trsta daruje 1.000 lir za Dijaško matico.

Ob priliki prireditve v Trebčah je SSG prispevalo 5.000 lir za p.d. «Primorec».

Včeraj-danes

Danes, SOBOTA, 6. januarja
TRIJE KRALJI

Sonce vzide ob 7.45 in zatone ob 16.35 — Dolžina dneva 8.51 — Luna vzide ob 8.44 in zatone ob 18.39.

Jutri, NEDELJA, 7. januarja
ZDRAVKO

Vreme včeraj: najvišja temperatura 8,9 stopinje, najnižja 5,9 ob 19. uri 7,2 stopinje, zračni pritisk 1032,2 mb. rahlo naraščа, veter 32 km s sunki 61 km na uro, severovzhodni, vlaga 51-odstotna, nebo 3/10 pooblačeno, morje razgibano, temperatura morja 9,2 stopinje.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 5. januarja 1973 se je v Trstu rodilo 16 otrok, umrlo je 14 oseb.

UMRLI SO: 62-letna Maria Privileggio, 91-letna Marija Sosic vd. Hrovatin, 51-letna Anna Bonanno, 78-letni Attilio Hilty, 75-letna Rosalia Grinscheg por. Cic, 56-letni Giordano Gall, 63-letni Mario Fonzanot, 71-letna Augusta Rudes vd. Valussi, 74-letni Brunone Dentesano, 82-letni Innocente Zaccaria, 64-letni Lorenzo Denisi, 73-letna Francesca Staré vd. Basaldella, 69-letna Francesca Bizjak vd. Pajer, 77-letni Matteo Nadi.

OKLICI: uradnik Gianni Zacchello in trgovka Norma Bot, brigadir finančnih straž Giuseppe Gagliardi in šivilja Stella Divittoria, uradnik Nivio Covacci in uradnica Annamaria Siega Ducaton, geometer Gianantonio de Manzini in gospodinja Carla Paltenchi, učitelj dr. Molinari in učiteljica Bruna dr. Dussi, železničar Roberto Braico in prodajalka Ardemia Coslevaz, železničar Giancarlo Pontini in prodajalka Maria Antonietta Zunca, zobozdravnik Paolo Canu in prodajalka Graziella Dobrigna, uradnik Sergio dr. Pase in univerzitetna študentka Michela Scarazzato, varilec Bruno Degrassi in gospodinja Lucia Deponte, uradnik Pietro Stefanini in univerzitetna študentka Lucia Cociancich, šofer Claudio Corazza in prodajalka Marina Flego, učitelj Fabio dr. Ricci in učiteljica Silvia Gustin, uradnik Enrico Odetti in uradnica Giuseppina Bottani, bolničar Walter Skerlavai in delavka Esterina Sorrentino, karabinjer Americo De Bernardin Stadoan in gospodinja Iole Faleschini, pek Luciano Novach in prodajalka Ariella Cavallini, šofer Vincenzo La Magra in prodajalka Rosanna Zanon, častnik Bruno Petti in univerzitetna študentka Elisabetta Flocco.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN
(od 13. do 16. ure)

Alla Basilica, Ul. S. Giusto 1; Croce Verde, Ul. Settefontane 39; Alla Giustizia, Trg Libertà 6; Testa d'Oro, Ul. Mazzini 43.

NOČNA SLUŽBA LEKARN
(od 19.30 do 8.30)

Al Lloyd, Ul. Orologio 6 — Ul. Diaz 2; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Picciola, Ul. Orjani 2; Vernari, Trg Valmaura 11.

Ob nedeljah in praznikih so od 8.30 do 19.30 dežurne vse lekarne dnevne in nočne izmene.

ZAHVALA

Ganjeni, ob tolikih izrazih sočutja, ki smo ga bili deležni ob prerani izgubi naše predrage

JADRANE GRUDEN por. VIŽINTIN

SE PRISRČNO ZAHVALJUJEMO. Posebna zahvala sorodnikom, našim dragim vaščanom, darovalcem cvetja, ter vsem ki so jo v tako velikem številu spremili na zadnji poti.

Družine Visintin, Gruden, Pelos in Furlan.

Nabrežina, Trst, 6. januarja 1973

SINOČI V AVLI KOPRSKEGA MUZEJA

Odprli so zanimivo razstavo ur z originalnimi dragocenimi primerki

Razstavo, ki bo odprta mesec dni, dopolnjujejo dokumentarne fotografije

Sinoči so v avli koprskega muzeja odprli razstavo ur. Prisotni so bili številni obalni kulturni delavci in kot gost republiški sekretar za prosveto in kulturo Tomaž Bizajl. V uvodni besedi se je direktor muzeja prof. Janez Kramar zahvalil kulturni skupnosti v Kopru ter narodnemu muzeju v Ljubljani za pomoč pri ureditvi razstave. Med glavnimi organizatorji razstave je kustos koprskega muzeja prof. Janez Mikuš, ki je v posebnem prospektu obrazložil pomen te nenavadne zbirke.

Na razstavi je 20 dragocenih primerkov starinskih ur, ki na svoj način prikazujejo, kaj je za ljudi skozi stoletja predstavljal čas. Hkrati lahko občudujemo tudi domiselnost srednjeveških obrtnikov, ki so ure opremljali z lesenimi in kovinskimi ohišji in ustvarjali prave umetnine. Vse ure so restavrirali v koprski delavnici.

Najdragocenejši primerek je vsekakor ura v obliki renesančnega urnega stolpa, ki jo je leta 1623 izdelal rimski urar Paolus Malatesta za papeža Gregorija XV. V zbirki prevladujejo ure italijanske izdelave do leta 1880, poznejše primerke pa so izdelali v glavnem na Dunaju. Razstava je dopolnjena tudi s fotografijami, tako da dobi obiskovalec popolno podobo merjenja časa za dolga stoletja nazaj. Na razstavi je več primerkov sončnih ur, od katerih je najbolj zanimiva kolobarna sončna ura, delo dunajske šole XVIII. stoletja. To uro je bilo možno natančno nastaviti glede na zemljepisno širino in letni čas. Tako izmerjen čas je bil zelo točen in so uro pogosto uporabljali v plovbi za določanje položaja. Zanimivi sta tudi horizontalni orientacijski sončni uri iz XVIII. stoletja, ki kažeta čas, če sta orientirani proti severu. Zaradi tega imata tudi vzgrajen majhen kompas.

Izum mehanske ure na kolesje s pogonom na uteži sega v začetek našega tisočletja. S tem je dobilo življenje srednjeveškega človeka novo dimenzijo, saj merjenje časa ni bilo več odvisno od vremena in položaja sonca. Vendar je bilo tudi tako merjenje časa zaradi neenakomernega teka uteži dokaj netočno. Šele v VIV. stoletju so izumili vreteno za reguliranje tega kolesja, s tem pa se je začelo tudi razdobje točnega merjenja časa. Zanimivo je, da se je kljub iznajdbi mehanske ure uporaba ure vlekla vse do XVIII. stoletja. Glavni vzrok je bil pač v tem, da so bile mehanske ure dokaj redke in drage in da si jih seveda ni mogel vsak privoščiti.

Koprska razstava ur z originalnimi primerki in dokumentarnimi fotografijami je vsekakor celovita podoba, kako je človek meril čas skozi stoletja, od sončnih pa vse do elektronskih ur in si jo je vsekakor vredno ogledati. Odprta bo mesec dni.

L. O.

Jutri na Proseku shod solidarnosti z vietnamskim ljudstvom

Krožki ZKMI vabijo vse prebivalstvo na prvi shod v znak solidarnosti z vietnamskim ljudstvom, ki bo jutri, 7. januarja ob 11. uri na proseškem trgu. Na shodu bosta govorila član pokrajinskega tajništva ZKMI Sergio Slavec ter član vodstva ZKMI Ravel Kodrič, nakar bodo udeleženci krenili v povorki do bližnjega spomenika padlim v NOB, kjer bodo mladinci položili venec.

V ponedeljek, 8. januarja ob 17.30 se bo v občinskem sedežu v Ul. del Vento 13 sestala rajonska konzulta za šentjakobski okraj. Med glavnimi točkami dnevnega reda bo razprava o proračunu za leto 1973 ter obračun dejavnosti konzulte v preteklem letu.

Tečaj italijanščine za profesorje tuje narodnosti

Center za poučevanje italijanskega jezika v tujini, ki deluje v okviru inštituta za moderno filologijo na filozofski fakulteti tržaške univerze, prireja poseben tečaj za učitelje in profesorje italijanščine tuje narodnosti. Tečaj, ki sta ga odobrila zunanje ministrstvo ter ministrstvo za šolstvo, bo v Trstu od 11. do 20. januarja in se ga bo udeležilo petindvajset profesorjev italijanščine višjih srednjih šol iz Madžarske, Romunije, Poljske in Zahodne Nemčije.

Tečaj bo obsegal predavanja o italijanskem jeziku dvajsetega stoletja. Predavali bodo prof. Maria Corti z univerze v Pavii, Maria Luisa Iltieri Biagi s tržaške univerze ter Gianfranco Folena s padovske univerze. V popoldanskih urah bo vrsta predavanj o zgodovini in italijanski književnosti dvajsetega stoletja. Ta del tečaja bodo vodili profesorji Enzo Colotti (Trst), Cesare Vasoli (Firenze) ter Franca Angelini Frajese (Siena), Giuseppe Petronio, Luciana Martinelli Pecenko in Elvio Guagnini (vsi s tržaške univerze).

Vsi udeleženci tečaja si bodo nato ogledali razne kulturne in umetniške zanimivosti Benetk, Padove in Trsta. Otvoritev tečaja bo v četrtek, 11. januarja ob 9.30 v glavni dvorani pravne fakulteta v Trstu.

NEJASNOST V TRGOVINI

V Gorici vsak dan posvetovanja trgovcev o pravilnem poslovanju po zakonu IVA

Cene marsikje ustaljene, drugod pa se višajo - Registri bodo na razpolago na zvezi trgovcev prihodnji teden - Nov način plačevanja najemnin

Cene v trgovinah v Gorici so po prvih dneh uveljavitve novega davka na dodatno vrednost v glavnem še vedno ustaljene. To, ker imajo trgovci še vedno v trgovini stare zaloge in niso zaradi tega od tovarn dobili novih cenikov in tudi ker vlada na tem področju precej nejasnosti. V nekaterih trgovinah, predvsem v trgovinah s tekstilom, kjer pripravljajo vsako leto v januarju tako imenovane «bele tedne», pa so cene ostale iste kot pred božičnimi in novoletnimi prazniki. Ti trgovci hočejo namreč prodati svoje blago in ne bi bilo v njihovo korist, če bi prav v tem trenutku «razprodaje» dvignili cene.

Na zvezi goriških trgovcev si slede dan za dnem sestanki trgovcev raznih sektorjev, kjer voditelji zveze in strokovnjaki razlagajo kako je treba ravnati, da bodo stvari potekale pravilno. Sestanke so tako imeli v prejšnjih dneh grosisti, jestvinarji, bencinarji, trgovci s tekstilnim blagom, mesarji in drugi. Včeraj popoldne so se sestali gostilničarji in kavarnarji, v ponedeljek zjutraj ob 11. uri se bodo sestali trgovci z električnimi in gospodinjskimi predmeti, knjigarnarji in vsi drugi, ki jih bo davek IVA obtežil z 12 odstotki. V torek zvečer se bodo sestali lastniki trafik, ki imajo posebne probleme s prodajo soli in tobaka, v sredo popoldne ob 16.30 pa peki. Vsi sestanki so na sedežu zveze trgovcev v Ulici 9. avgusta.

Precej težav je nastalo tudi, ker ni več moč najti v trafikah kolekov IGE. S temi koleki so do 31. decembra kolkovali fakture. Registrski urad ni več v zadnjem času dajal večjih kolekov trafikam, te pa jih niso nabavile, ker so menile, da jih ne bodo več potrebovali. Pred zaključkom leta pa so trgovci, ki so morali urediti zaostale fakture, nakupili velike količine kolekov IGE in teh ni več danes moč dobiti nikjer. Kdor si kolekov ni nabavil pravočasno, je ostal na cedilu, seveda, če ni do včerajšnjega dne, ko je bilo to še možno, plačal koleka na poštnem tekočem računu.

Kolekov IGE ne bomo torej videli več na nobeni fakturi. Na teh mora prodajalec na zahtevo kupca nabiti odstotek IVA, ki je določen za določeni prodani proizvod.

Drugačni je tudi režim v fakturah za plačilo stanovanjske najemnine. Doslej je bilo treba vsako leto do 20. januarja javiti najemninsko pogodbo na registrskem uradu. Odslej bo treba to napraviti samo za pogodbe, kjer je mesečna najemnina višja od 50.000 lir. Na prejšnjih pobotnicah je bilo treba prilepiti kolek za 10 lir za vsakih 2.000 lir, najvišji kolek na pobotnicah pa je znašal 50 lir. Odslej ne bo več na pobotnicah, kjer je mesečna najemnina manjša od 10.000 lir, potreben kolek, na one z višjo najemnino pa bo treba prilepiti 100 lir. Ker so običajno vse najemnine višje od 10.000 lir mesečno, bo država na ta način kasirala veliko več denarja kot doslej.

Še nekaj v zvezi z registri IVA. V Katoliški knjigarni so jih dobili v četrtek in takoj je celotna pošiljka bila razprodana. Dobili jih bodo nekaj novih prihodnji teden. Prav tako so nam na zvezi trgovcev povedali, da bodo imeli na razpolago za svoje člane prihodnji teden obilo registrov, ki so jih dali tiskati skupno s sorodnimi združenji iz dvajsetih drugih pokrajin.

V začetku članka smo govorili o nejasnosti v cenah. Pogovarjali smo se včeraj z lastnikom zlatarne in urarne. Cene ima sedaj v svoji trgovini nespremenjene. Vsekakor pa velja na urah 12-odstotni davek IVA, na zlatih predmetih pa 18-odstotni. Zlata ura spada v drugo kategorijo in bo treba zanjo odšteti 18-odstotni davek. Povečanje pa ne bo tolikšno, ker je veljal prej na urah 4-odstotni davek IGE, na zlatu pa 7-odstotni. To bi bilo treba od novega davka odšteti, prav tako bi bilo treba odšteti občinsko trošarino, ki je odpravljena. Če ne bodo tovarne povišale svojih cen, to iz lastnih nagibov, bo povečanje cen uram in zlatim predmetom minimalno.

Podobno razlago smo dobili od trgovca z gospodinjskimi in električnimi aparati. Do konca januarja se cene vsekakor ne bodo zvišale, davek je 12-odstotni, vendar je treba tudi tu odbiti prejšnje davke IGE in trošarino. Na tem področju pa se bodo cene verjetno zvišale, ne toliko zaradi novega davka kot zaradi novih cenikov, ki jih pripravljajo tovarne, ki to utemeljujejo s poviški plač v svojih obratih. Od trgovcev je odvisno, če bodo znali s svojo zdravo konkurenco priti do kupcev.

«Julijsko vprašanje» nova De Simonova knjiga

Pasquale De Simone, pokrajinski tajnik KD in goriški župan, je objavil novo knjigo z naslovom «Problema giuliano». V njej so natisnjeni povzetki arhivskih zapiskov. Knjiga ki ima 115 strani in jo je tiskala tiskarna Budin, obravnava CLN v Julijski krajini v letu 1946.

Pasquale De Simone je doslej objavil vrsto knjig, v katerih z zavzetostjo opisuje dogodke po koncu vojne v Puli, kjer je živel, in v vsej Julijski krajini, v zadnjem razdobju pa se posveča sprotnim političnim vprašanjem.

TURNIR PRIJATELJSTVA OBMEJNIH MEST

Jutri v Gorici srečanje šahistov z obeh strani meje

V dvorani UGG bo nastopilo 80 šahistov iz desetih mest naše dežele ter Slovenije - Prvo srečanje je bilo decembra v Novi Gorici

Jutri bo Gorica sprejela okrog sto šahistov iz naše dežele ter iz obmejnega pasu Slovenije, ki bodo sodelovali na goriškem srečanju v okviru prvega turnirja italijansko-jugoslovanskega prijateljstva obmejnih mest. Turnir prireja goriški šahovski klub. Na turnirju bodo sodelovali člani šahovskih društev iz Gorice, Trsta, Vidma, Čedada in Tržiča na italijanski strani ter Nove Gorice, Idrije, Sežane, Pirana in Izole na jugoslovanski strani. V vsaki ekipi bo osem tekmovalcev (med temi dva juniorja ali en junior in ena ženska).

Jutri bosta na vrsti zjutraj ob 10. uri tretje kolo, popoldne ob 15. uri pa četrto kolo. Tekme bodo v mali dvorani Unione Ginnastica Goriziana v Ulici Rismondo.

Tekme se odvijajo eno nedeljo v vsakem mesecu. Prvo in drugo kolo so doslej odigrali lanskega 3. decembra v Novi Gorici. Lestvica po prvih dveh kolih je naslednja: 1. Piran, 12,5 točke; 2. Trst, 10 točk; Sežana, 9 točk; 3. Videm, 9 točk; 4. Gorica, 8,5 točke; 5. Idrija, 8,5 točke; 6. Čedad, 7,5 točke; 7. Nova Gorica, 7 točk; 8. Tržič, 5,5 točke; 9. Izola, 2,5 točke.

Ekipa goriškega šahovskega kluba je bila na tekmah v prvih dveh kolih okrnjena. Kljub temu je zmagala s Tržičem z rezultatom 5:3 in izgubila s Sežano z rezultatom 3,5:4,5. Jutri bo goriška ekipa nastopila v popolni postavi.

V manjših tovarnah kovinarske stroke v Tržiču in v drugih krajih pokrajine so delavci včeraj stavkali nekaj ur v okviru gibanja za obnovitev vsedržavne delovne pogodbe kovinarjev. V večjih tovarnah pa so stavkali v četrtek. Stavke se bodo nadaljevale tudi v prihodnjih dneh, dokler ne bodo podpisali nove delovne pogodbe.

Slovenska kulturna društva prirediio danes, 6. januarja 1973 ob 15. uri v gledališču «A. Ristori» v Čedadu

DAN EMIGRANTA

SPORED:

— Pozdravi predstavnikov kulturnega društva «Ivan Trinko», skupine domačih duhovnikov okoli lista «Dom», in «Društva slovenskih emigrantov»;

— Nastop mešanega pevskega zbora «Višarski zvon» iz Kanalske doline pod vodstvom Avgusta Ipavca;

— Recitacije otrok;

— Nastop mešanega pevskega zbora «Rečanj» iz Ljes pod vodstvom Rina Markiča;

— Nastop Stalnega slovenskega gledališča iz Trsta z Rabadanovo komedijo **«Kadar se ženski jezik ne suče».**

Goriška podružnica išče nedeljskega raznašalca za Primorski dnevnik v Rupi ter na Peči. Zainteresirani naj se javijo v goriški podružnici lista, Ulica 24. maja 1.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU — SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE V GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice

GOSTOVANJE SNG iz Maribora

ROGER VITRAC

VIKTOR ALI OTROCI NA OBLASTI

V četrtek, 11. t. m. ob 20.30 v gledališču «G. Verdi» v GORICI za abonma red A, B in C.

Predavanja

Slovensko planinsko društvo v Gorici priredi v petek, 12. januarja v dvorani «Simon Gregorčič» v Gorici predavanje z naslovom «Z Jesenic v Karavanke in Julijske Alpe». Predavanje bo spremljano z glasbo in diapozitivi, govoril bo Marjan Dolinšek, član PD Jesenice. Začetek ob 20.30.

Kulturni krožek «Gaetano Salvemini» priredi v torek, 9. januarja ob 21. uri v dvorani pokrajinskega sveta predavanje o goriški srednjeveški arhitekturi. Govoril bo prof. Marino Medeot.

Razstave

V razstavni dvorani Stella Matutina so sinoči odprli razstavo tržaškega slikarja Vittoria Mottona. Predstavil ga je kritik prof. Fulvio Monai. Razstava bo odprta do 21. januarja.

Kino

Gorica

VERDI 15.00—22.00 «Lo chiameremo Andrea». N. Manfredi in M. Melato. Barvni film.
CORSO 14.30—22.00 «La più bella serata della mia vita». Alberto Sordi in C. Dupin. Barvni film.
CENTRALE 15.00—21.30 «Lo chiamavano verità». M. Demoret in M. Incoronato. Barvni film.
MODERNISSIMO 14.45—21.00 «...e continuavano a chiamarlo il gatto con gli stivali». Barvna risanka.
VITTORIA 15.15—22.00 «Un apprezzato professionista di sicuro avvenire». L. Capolicchio in R. Cucciolla. Barvni film, mladini pod 18. letom prepovedan.

Tržič

AZZURRO 17.30—22.00 «...e poi lo chiamarono il Magnifico». Barvni western film.
EXCELSIOR: 16.00 «Arma da taglio». Barvni film.
PRINCIPE 17.15 «Il padrino».
MARCELLIANA: 14.30 «Il figlio Godzilla». Barvni film.

Nova Gorica

SOČA «Plačanec», italijanski barvni film ob 18.00 in 20.00.
SVOBODA «Zima nekega leva», ameriški barvni film ob 18.00 in 20.00.
RENČE «Kartum», ameriški barvni film ob 19.00.
DESKLE «Nevidni sovražnik», italijanski barvni film ob 20.00.
KANAL «Kartum», ameriški barvni film ob 20.00.

DEŽURNA LEKARNA V GORICI
Danes ves dan in ponoči je dežurna lekarna Villa San Giusto, Korzo Italija 244, tel. 83-538.

DEŽURNA LEKARNA V TRŽIČU
Danes ves dan in ponoči je dežurna lekarna San Nicolò, Ul. 1. maja, tel. št. 73328.

Strokovnjak za ogrevanje predstavlja

gorilnike Shell na plinsko olje

Moderni. Ekonomični. Tihi.
Antismog.
Ponoven velik dosežek načrta Termo Shell Plan,
ogrevanje, ki daje

vse prednosti bivanja na toplem.

termo Shell plan — lavora per il caldo di casa

Antonio Sferco
Urad in skladišče: Ul. A. Valerio, 41
TRST — Tel. 794-590 - 793-936

NA VPOGLED V OBČINSKI PALAČI

Seznam davčnih zavezancev za družinski davek 1973

Nadaljevanje davčnih zavezancev za družinski davek za leto 1973.

Dobrina Danilo, zdravnik, (6 mol) 766.092; Donini dr. Francesco, zdravnik, (5.000.000) 560.556; Doria dr. Dario, industrijec, (6.200.000) 830 tisoč 244; Dorni Alfredo, uradnik, (9.200.000) 1.547.124; Dragan Antonio, trgovec, (5.100.000) 511.472; Drioli Benco, arhitekt, (10.000.000) 1.728.372; Drosina Valeria por. Arban, uradnica, (5.000.000), 560.556; Du Ban Giorgio, lekarnar, (5.600.000) 715.020; Duma Angela, zasebnica, (10.000.000) 1.728.372; Duplica Giovanni, trgovec, (5.000.000) 560.556; Durissini Duilio, uradnik, (5.500.000) 659.430; Dusi Emilio, funkcionar zavoda Assicurazioni Generali, (7 mil. 800.000) 1.134.172.

Ebner Oscar, trgovec, (6.500.000) 870.414; Eccardi Plinio, uradnik, (6.100.000) 816.852; Ercolessi Lucio, zdravnik, (6.000.000) 766.092; Ermagora Natale, gradbenik, (5 mil. 600.000) 715.020; Esposito dr. Sergio, zdravnik, (5.300.000) 635.448; Fabiani Albano, mehanik, (8.000.000) 1 mil. 214.532; Fabian Aldo, občinski zdravnik, (6.800.000) 952.944; Fachin Luciano, uradnik, (5.000.000) 560.556; Fanelli Simeone, računovodja, (5.500.000) 659.430; Fanfani inž. Vittorio, inženir, (8.700.000) 1 mil. 415.628; Fano Mario, zlatar, (5.700.000) 727.788; Fantini Aldo, uradnik, (8.900.000) 1.448.172; Faraguna Mariano, časnikar, (5.800.000) 740.556; Faretra dr. Mario Michelino, (6.800.000) 952.944; Fast Armando, odvetnik, (10.000.000) 1 mil. 728.372; Favento De dr. Piero, zdravnik, (6.100.000) 816.852; Favotti dr. Luigi, zdravnik, (5.400.000) 647.442; Fayenz Diego, zdravnik, (5.500.000) 659.172; Ferluga dr. Oscar, profesor, (5.400.000) 647.442; Ferra De Giampaolo, odvetnik, (5 mil.) 560.556; Ferrucci Giorgio, trg-o vec, (7.200.000) 1.053.840; Ficich Giovanni, električar, (7.000.000) 980 tisoč 970; Finzi Adolfo Paolo, trgovec, (8.700.000) 1.415.628; Finzi Ugo, trgovec, (6.800.000) 952.944; Fior Renato, zdravnik, (8.000.000) 1 mil. 214.532; Fioretti Anna por. Santinello, trgovka, (9.500.000) 1.336.764; Fioretti Silvano, lekarnar, (5.500.000) 659.430; Flaschner Ottilia vd. Stock, zasebnica, (14.500.000) 2.748.678; Florit Aldo, industrijec, (5.200.000) 623 tisoč 469; Fogazzaro Pietro, (9 mil.) 1.464.444; Fogher Lorenzo, zdravnik, (5.500.000) 659.430; Fonda Savio cav. Antonio, uradnik, (6 mil 800.000) 952.944; Fonda Paolo, uradnik, (5.000.000) 560.556; Fontanini Mario, uradnik, (5.100.000) 611.472; Forti Fulvio, inženir, (5.500.000) 659.430; Fortuna Giorgio ,uradnik, (6.500.000) 870.414; Fortunato Antonio, zdravnik, (6.500.000) 870.414; Fragiacomo Fausto, industrijec, (14 mil. 500.000) 2.748.678; Fragiacomo Giovanni, mornar, (8.200.000) 1 mil. 289.586; Franca Franco, zdravnik, (5.800.000) 740.556; Franco Mario, uradnik, (6.700.000) 938.928; Frandoli Carlo, industrijec, (6.200.000) 830.244; Frandoli Giovanni, industrijec, (6.200.000) 830.244; Frandoli Mario, inženir, (7.200.000) 1 mil. 53 tisoč 840; Franzot Ferruccio, odvetnik, (5.000.000) 560.556; Fratta Margherita vd. Deangeli, (6 mil.) 766.092; Froglia Mario, notar, (10 mil.) 1.728.372; Fumi Fulvio, zdravnik, «5.700.000) 727.788; Furlan prof. Egidio, učitelj, (5.000.000) 560.556; Furlan Giuseppe, avtoprevoznik, (5 mil.) 560.556; Furlanetto dr. Lionello, bančnik, (6.900.000) 966.954; Furlani Tullio, zdravnik, (8.500.000) 1.336.764.

Galazzi Giorgio, (5.000.000) 560 tisoč 556; Gallico Bruno, uradnik, (7.200.000) 1.053.840; Gallina Giacinto, zdravnik, (7.300.000) 1.068.480; Gallinotti dr. Ottavio, trgovec, (13 mil.) 2.457.162; Galluzzi Walter, zdravnik, (7.000.000) 980.970; Gambardella Saverio, zdravnik, (5 mil.) 740.556; Gargano Arturo, notar, (12 mil.) 2.262.822; Gaspari Antonio, pek, (8.000.000) 1.214.532; Gasparini Nereo, profesor, (6.800.000) 952 tisoč 944; Gasparini Vittorio, zdravnik, (6.800.000) 952.944; Gasser Edoardo, odvetnik, (5.500.000) 659.430; Gattuso Antonio, uradnik, (5.700.000) 727.788; Gelb Hella Rachele por. Kropf, (40.000.000) 7.704.444; Gentilli Mario, zdravnik, (6.400.000) 857.022; Gentilli Renato, trgovec, (5.100.000) 611.472; Gerbini Pietro, pomorščak, (5.000.000) 560.556; Gerghi Antonio, (5.000.000) 560.556; Gerolimich Paolo, uradnik, (7.500.000) 1.097.740; Gheyer Mario, zdravnik, (9.000.000) 1.464.444; Giacomelli Giulio, gradbenik, (6.600.000) 924.912; Giacometti Bortolo, trgovec, (5 mil. 500.000) 659.430; Giacomini Mario, časnikar, (5.000.000) 560.556; Giacomi Angelo, uradnik, (6.400.000) 857.022; Giacopelli Mario, geometer, (5.100.000) 611.472; Giammusso Vittorio, zdravnik, 7.500.000) 1.097.748; Gianfré Armando, industrijec, (16 mil. 500.000) 1.887.738; Giarelli Luigi, zdravnik, (7.000.000) 980.970; Giglio Ennio, zdravnik, (5.700.000) 727.788; Giona Rodolfo, geometer, (5.000.000) 560.556; Giorgi Giovanni, industrijec, (5.000.000) 560.556; Giovannini Guido, uradnik, (5.700.000) 623.788; Giovannini Livio, zdravnik, (7.200.000) 1.053.840; Godiani Giuseppe, uradnik, (5.400.000) 647.442; Godina Giuseppe, trgovec, (10 mil.) 7.704.444; Gonelli Renzo, trgovec, (9.000.000) 1,464.444; Gori Oliviero, (8.100.000) 1.273.860; Gortan Giuliano, radiolog, (8.000.000) 1.215.532; Goruppi Giuseppe, trgovec, (9 mil.) 1,464.444; Grandi Antonio, trgovec, (6.500.000) 924.912; Grandi Edoardo, zdravnik. (10.600.000) 2.030.662; Grandi Sergio, trgovec, (10.600.000) 2.030.662; Grando Giuseppe, trgovec, (6.000.000) 766.092; Graziadei Pasquale, zdravnik, (7.200.000) 1 mil. 53 tisoč 840; Grego Pietro, lekarnar, (6.700.000) 938.928; Gregoretti Ettore, uradnik, (6.400.000) 857.022; Grisovelli Sergio, gradbenik, (6 mil. 700.000) 938.928; Gropaiz Riccardo, trgovec, (20.000.000) 3.817.572; Gropaiz Carlo, uradnik, (6.800.000) 952 tisoč 944; Gross Lio, zdravnik, (5 mil.) 560.556; Guarini Luigi, zdravnik, (5.000.000) 560.556; Guarnieri grof Giorgio Carlo Crotta, industrijec, (10.000.000) 1.728.372; Guglielmi Folco, zdravnik, (6.500.000) 870.414; Guli Ottavio, inženir, (5 mil. 900.000) 753.324; Gunolachi Demetrio, uradnik, (5.000.000) 560.556.

NA SOVODENJSKEM POLJU, V BLIŽINI LETALIŠČA

Štandrežci, Podturenci in Oslavci so si zgradili sodoben zadružni hlev

Ko bo v maju letos dograjen, bo veljal okoli 200 milijonov - Sedaj 62, potem pa 120 glav Sodobna sušilnica je ponos zadrugarjev, ki sami delajo v izmenah - Pričakujejo obisk iz Ljubljane

Pomembna gospodarska pobuda kmetijskega značaja se uresničuje na sovodenjskem polju pri «Stradalti». Nekako do meseca maja bodo zaključili vsa varnejša dela pri izgradnji zadružnega hleva za okoli 120 glav živine. V sedanji fazi imajo v hlevu, ki je že dograjen, 62 glav. Objekt je po svoji razsežnosti in modernih strojih med najbolj pomembnimi v Venetu, po njegovem vzgledu pa nameravajo zgraditi hleve še na Tržaškem, pri Krminu in morda še kje drugje. V tem mesecu si ga bodo ogledali strokovnjaki iz Ljubljane, zlasti pa jih zanima sodoben stroj za sušenje trave. Objekt ima zadružno obliko. Člani zadruge so Štandrežci, Podturenci in Sovodenjci, predsednik je Saverij Humar, tajnik pa Viljem Zavadlav iz Štandreža.

Viljem Zavadlav nam je včeraj razkazal hlev in nam s prav posebnim zadovoljstvom opisal delovanje stroja, ki posuši na uro 7-8 stotov pokošene trave. «Stroj smo kupili na Danskem in je eden izmed petih takšnih strojev v Italiji. Njegova prednost je v tem, da obdrži v travi vse lastnosti, ker ji odvzame samo vlago. Z njim sušimo travo, ki jo kosimo na letališču, in koruzo, zasajeno na njivah, ki jih imamo v najemu. Kupili smo ga zato, ker so nam strokovnjaki povedali, da shranjevanje krme v silosih ni zdravo za krave in je škodljivo tudi za mleko», nam je z zadovoljstvom razlagal delovanje stroja, obenem pa nam razkazal senik, kosilnice in druge stroje s spravilo krme.

Hlev je osrednji objekt, v njem je sedaj komaj polovica krav, ki so jih kupili v Vzhodni Nemčiji. Živali so selekcionirane in pripadajo črno-beli pasmi «pašma». Polaganje krme, čiščenje in molža, vse je avtomatizirano. Proizvodnja mleka je zaenkrat še zelo nizka, komaj 150 do 180 litrov na dan ki ga prihajajo kupovat iz Trsta. Živali še nimajo mleka, ker so kupili breje krave, ki se bodo otelile povečini v marcu.

«Zaradi tega si že sedaj zastavljamo vprašanje, kam bi kazalo mleko najbolje prodati, zlasti zaradi tega, ker bo zdravo in ga bo tudi dosti. Nam se vidi — je dejal Zavadlav — da bi naše blago najbolje ustrezalo potrebam bolnišnic, ki jih imamo v Gorici precej».

Izmed vseh strojev, kar jih ima zadruga, nas je najbolj presenetil hladilnik, ki v nekaj sekundah shladi mleko na dve stopinji. Naprava, ki ima to skoraj da čudežno moč, je majhna škatla, pritrjena na zid. Njeno moč pa je mogoče razumeti, če pogledate za zid, kjer je več agregatov s štirimi ventilatorji za hladilnike.

Zavadlav nam je razkazal nekaj mehanizmov pri krmljenju živali, program nadaljnje izgradnje pa nam je opisal na dvorišču, kjer bodo zgradili prostore za porode, prostore za teleta in stanovanjsko zgradbo za delavca, ki bosta stalno zaposlena v hlevu.

Delo je sedaj tako urejeno, da člani zadruge občasno dežurajo. Razpored je objavljen na razpredelnici. Sami kosijo, pokladajo živini, molzejo, opravili pa so tudi izredno veliko gradbenih del. «Ko bomo vse dokončali bodo krave živele na prostem, v dveh ograjenih prostorih, spale in krmile pa se bodo v notranjosti». Povemo naj še to, da so si zvrtali samostojen vodnjak in našli vodo pri 80 metrih.

Seveda nas je zanimalo, kolikšna bo celotna vrednost objekta, ko bo dograjen. Sogovornik nam je povedal, da bo znašala okoli 200 milijonov lir. Opisal nam je tudi zakone, po katerih so prejeli prispevke iz javnih sredstev, deželnih in državnih. Za postavitev hleva v sovodenjski občini so se odločili zato, ker spada kraj med gorata področja in znaša prispevek iz javnih sredstev 80 odstotkov, medtem ko bi znašal v občini Gorica samo 60.

Zamisel, da bi zgradili zadružni hlev, je nastala takrat, ko so na dražbi spet dobili pravico do košnje na letališču. Ta pravica jim je zagotovila izredno velike količine sena, večjo kot so jo potrebovali za živali v svojih hlevih doma. V diskusijah se je počasi izoblikovala zadružna zamisel, ki je pred dvema letoma postala otipljiva stvarnost. V tem razdobju so premagali dosti težav. Prizadel jih je tudi podtaknjen požar, ki jim je povzročil za okoli 5 milijonov lir škode. S pridnostjo, z razumevanjem oblasti ter s predsednikovim vplivom bodo kmalu uspešno izpeljali zanimivo gospodarsko pobudo ki bo zagotavljala dodatni zaslužek, ko bodo odplačali vse obveznosti.

Tajnik zadruge Zavadlav je govoril o kopičenju novih težav, tudi takšnih, ki jih niso predvideli. Zaskrbljeni so, kakšna bo nadaljnja usoda letališča, odkar je država sklenila, da se ga znebi. Letališče je namreč za zadružnike poglavitni vir za pridobivanje krme. «Sicer pa ni nikjer zapisano — pravi — da moramo rediti samo mlekarice. Tudi reja krav za meso je donosna, če bo potrebno, saj nam ga v državi vedno primanjkuje», je z odgovornostjo tajnika in člana zadruge zaključil pomenek.

Šahovska mrzlica v Štandrežu

Prejšnjo soboto, na Silvestrov predvečer, je bila v prostorih prosvetnega društva «Oton Župančič» v Štandrežu četrta decembrska simultanka. Na njej je nastopilo petnajst domačih šahistov, na nasprotni strani šahovskih desk pa je bil Goričan Tullio Bregant, pokrajinski prvak v šahovskih brzoturnirjih.

Trije domači šahisti in sicer Jožef Bizaj, Katjuša Ožbot in Saša Ožbot so remizirali, vsi ostali pa so morali položiti orožje, njihovi kralji so se morali namreč predati.

Na tej simultanki so poleg treh že omenjenih nastopili še naslednji šahisti: Lojze Brisko, Walter Zavadlav, Edvard Marušič, Fabij Devetak, Jordan Marušič, Igor Zavadlav, Darko Batistuta, Franko Mauri, Diego Devetak, Darko Brajnik, Rado Nanut in Giorgio Pecorari.

Na priloženi sliki, ki jo je posnel domačin William Žezlin, vidimo domače šahiste pred deskami na eni izmed štandreških simultank.

Danes in jutri v Gorici razstava lepakov o Vietnamu

Na sedežu mestne sekcije socialistične stranke na Korzu Italija 54 v Gorici bo danes in jutri ves dan odprta razstava 40 kubanskih lepakov o narodnoosvobodilni borbi v Vietnamu. Razstavo prirejata mestni sekciji PSI in KPI

MEJNI PREHODI V DECEMBRA

Precejšnji porast prehodov zaradi novoletnih praznikov

Pomanjkanje snega ni preprečilo obiska letoviških krajev

V decembru se je število mejnih prehodov zvišalo, saj so na vseh nujnih prehodih na Goriškem zabeležili kar 1.506.379 prehodov v obe smeri. V prejšnjem mesecu je število znašalo le 1.341.287. Porast je treba iskati v drugi polovici meseca, ko so bili božič in novoletni prazniki. Tedaj se je večina ljudi odpravila na kratke počitnice, oziroma v zimske letoviške kraje. Vsekakor bi bilo število prehodov še večje in na meji bi bilo treba čakati še več časa v avtomobilskih kolonah, če bi na bližnjih smučiščih snežilo. Pomanjkanje snega je bilo krivo, da se ni veliko ljudi iz naših krajev napotilo na Lokve ali v Črni vrh, kjer je bela odeja pokrila le bolj zasenčene kraje in prave možnosti za smučanje ni bilo.

Poglejmo sedaj decembrske prehode v številkah: Italijanov je prestopilo mejo s potnimi listi 193.347, vrnilo pa se jih je 192.239. Tujcev, ki so prišli v naše kraje je bilo 120.767; vrnilo se jih je na svoje domove 120.370. Ti dve številki pa povedo, da je število tujcev bilo pravzaprav enako in torej ne dokazuje, da so tile prišli preživet v Italijo počitnice, nakar so se spet napotili, na njihova delovna mesta, v domovino.

S prepustnicami je Italijanov prešlo mejo 546.588, medtem ko je Jugoslovanov prišlo v naše mesto 333.068.

V Tržiču so včeraj slovesno odprli prenovljene prostore tamkajšnje realne gimnazije, za katero je poskrbela pokrajinska uprava. Zbranim predstavnikom oblasti je spregovoril odbornik za šolstvo Corbatto.

Nevarna piramida bogatih in siromašnih

Ne le najbolj trezni in najbolj daljnovidni državniki nekaterih dežel «tretjega sveta», pač pa tudi posamezniki iz tako imenovanega bogatega sveta, in tu mislimo na strokovnjake, gospodarstvenike, politike in sociologe, že več let opozarjajo na nevarnost, ki grozi človeštvu zaradi vedno večjega prepada, ki ločuje razviti in bogati svet od nerazvitega, siromašnega. O tej zadevi je spregovoril uradno celo sam Vatikan v svoji encikliki Populorum progressio. O tem so razpravljali na mednarodnih kvalificiranih konferencah. O tem obstajajo podrobne študije. Zahodnonemška agencija «Globus» pa je pred nedavnim navedla nekaj podatkov, ki nam zelo drastično prikazujejo, kako je svet razdeljen na priviligirani, na manj priviligirani del, pa tudi na oškodovani in povsem zanemarjeni del ter na del, ki si ne more sanjati o bogastvu, ki ga uživa bogati razviti svet. Na svetu imamo namreč nekakšno «piramido», ki je proti vrhu dokaj ali celo zelo ozka, navzdol pa se širi in širi, kot bi šlo za kako «poročno torto». V naslednjem bomo navedli konkretne podatke, ki jih je objavila zahodnonemška agencija «Globus» in ki dokazujejo, kar smo pravkar rekli:

Na vrhu te «piramide» ali če hočemo «visoke torte» so ZDA, ki štejejo 207 milijonov prebivalcev in katerih letni dohodki so nad 5.000 dolarjev na osebo. Za ZDA pride skupina držav, katerih prebivalstvo živi še vedno v precejšnjem, celo velikem bogastvu, kajti poprečni dohodek na prebivalca je še vedno 3 do 5 tisoč dolarjev. Teh «priviligirancev» je manj kot štejejo prebivalcev ZDA. Sem spada namreč prebivalstvo Zahodne Nemčije, Francije, Kanade in Švedske, torej skupno 162 milijonov ljudi.

Sledi 214 milijonov prebivalcev Japonske, Velike Britanije, Holandske ter še kake druge države, kjer pride na posameznega prebivalca od 2000 do 3000 dolarjev letnih dohodkov. Od tu dalje se začne baza naglo širiti. Najprej imamo «bazo», ki obsega že 465 milijonov ljudi in zajema prebivalstvo Italije, Poljske, Sovjetske zveze, Španije in nekaterih drugih držav. Tu znaša letni dohodek od 1000 do 2000 dolarjev na prebivalca. S tem pa smo se že približali «tretjemu svetu», nerazvitim in vedno bolj siromašnim predelom sveta, kjer znaša poprečje od 150 do 1000 dolarjev dohodka na leto. Sem prištevajo naslednja zemljepisna področja: Brazilijo, Mehiko, Turčijo, Tajsko, Egipt, Filipine, itd. itd. V takšnih razmerah, torej v razmerah dohodkov od 150 do 1000 dolarjev na leto živi še 770 milijonov ljudi.

Končno smo prišli «na dno», ki ga predstavlja poprečni dohodek od manj kot 150 dolarjev, oziroma 90 tisoč lir na prebivalca na leto. V takšnih razmerah živi ena milijarda 900 milijonov ljudi, oziroma 3 petine prebivalstva vsega sveta, in sicer prebivalstvo Kitajske, Indije, Indonezije, Bangladeša itd. itd.

«Baza», «dno» je, kot vidimo zelo zelo obsežno in po nekakšnih statističnih računih bi se piramida ali stolp na tako širokem temelju ne smel zrušiti, niti zamajati ne, toda v primeru te piramide, v primeru te strukture zakoni o statiki, ki veljajo za visoke gradnje, ne veljajo. In mnogo, vedno več je tistih, ki se ne bojijo, pač pa ki so celo že prepričani, da bo ta velikanska razlika med priviligiranimi in zapostavljenimi, med bogatimi in siromašnimi, med presitimi in lačnimi prej ali slej privedla do «svetovnega potresa», kot ga je napovedal neki ameriški sociolog, do potresa, ko vsi predračuni odpovedo.

Višarje sredi zime (Foto M. Magajna)

PRI FRANCU ČANDEKU «GRGOTOVEMU» KI JE STOPIL V DESETO DESETLETJE

Pred nekaj dnevi sem obiskal enega izmed najstarejših Brkinov in z njim malo pokramljal o sedanjosti in preteklosti, predvsem pa o njegovem življenju, saj je možakar, Franc Čandek «Grgotov» z Janeževega brda, 27. decembra prestopil 90. leto starosti še dokaj čil in zdrav, popolnoma priseben in šegav, obenem pa oster v svojih stališčih in sodbah, kot znajo biti stare brkinske grče.

Na dvorišču stoji voz, poln košev listja za steljo živini. Malo prej so ga pripeljali in bi ga bili že razložili, če jih ne bi bil prišel motit neznanec. Pustili so koše listja, ki so ga v rebri grabili ves dopoldne, in me prijazno povabili v kuhinjo ter mi ponudili pristne, domače brkinske slivovke. «Veste, letos je bilo prav malo čespelj, nekaj pa smo vendar skuhali, da ga je vsaj kanček proti prehladu in če pride kdo na obisk.» Zelo so vsi zadovoljni, ko se jim predstavim in povem, zakaj sem prišel.

«Pa ja ,da niste prišel samo za to! Saj smo bogu za hrbtom. Kako pa ste izvedeli? Lepo, lepo od vas in od vašega časopisa, da ste se spomnili.»

«To je naša dolžnost, da nekaj napišemo o človeku, ki nosi že toliko križev na ramenih in ki ga poznajo daleč naokoli.» Skraja sta bolj zgovorna Franetova žena Francka, drobcena in marljiva kot mravlja, čeprav ima že 88 let, in Franc, ki jih ima že 62 in je kot najstarejši sin ostal doma na kmetiji. Potem si stari Franc spet prižge cigareto, začne pripovedovati in odgovarja na vprašanja.

Ko je bil še otrok, je pasel krave in hodil v osnovno šolo na Prem, potem je krepko delal na kmetiji, saj je bil najstarejši sin. Ko mu je bilo 23 let, se je poročil s Francko, ki jo je spoznal v njeni Loški dolini. Tja je namreč Franc poleti s konjem vozil prodajat žlahtne brkinske češnje. «Všeč mi je bila, se nasmeji stari Franc, pa sem tam gori pustil češnje in domov pripeljal nevesto.»

Imela sta osem otrok, od katerih so še štirje živi, v februarju, to je čez dober mesec, pa bosta Franc in Francka praznovala 68-letnico poroke.

Nekoč so bili v Brkinih, zlasti v tem predelu, kjer je bolj rodovitna zemlja, lepi sadovnjaki in so dobro obrodile jablane, češplje in češnje. V nižjih in bolj sončnih legah so imeli tudi vinograde in so pridelovali «vremščico», belo in rdečo, ki je zelo prijetna in zdrava pijača, podobna cvičku, čeprav ne vsebuje toliko alkohola kot istrska ali druga vina. Tudi na Janeževem brdu so imeli vinograde in so nekateri Janežovci, ko je bila letina dobra, pridelali do 30 hl vremščice. Vse je izginilo, ostala je le še kaka zapuščena brajda. Izginile so tudi češnje, umirajo jablane in usihajo slive. Kot marsikatera druga brkinska vas se vedno bolj prazni in izumira tudi Janeževo brdo.

Franc Grgotov ni samo vozil češnje v Loško dolino, tja onstran Snežnika, od koder si je pripeljal nevesto. Vozil je sadje, krompir in oglje v Trst, na Reko, v Opatijo, v Postojno, dolgo vrsto let pred prvo in pred zadnjo svetovno vojno. Vmes je moral služiti cesarja Franca Jožefa v Krpatih in na italijanski fronti. Dvakrat je šel čez Piavo. «V naši kompaniji nas je bilo 300, ostalo pa nas je živih sedem».

Oglasi se žena. «Kaj pravite, bodo kaj dali, ali so nas samo okoli prinašali. V Koper so ga povabili, menda na italijanski konzulat, in mu obljubili, da bo dobil od Italije nekaj denarja, ker je bil na fronti. Ma je vse utihnilo in ni še dobil niti za eno fajfo tobaka. Meni se zdi, da iz te moke ne bo kruha».

Iz ene vojne nanese na drugo, ki je bila še hujša. Kako zgodaj se je začelo in kako je bilo v Brkinih, ni treba podrobneje opisovati. Tudi pri Grgotovih vedo mnogo povedati o tistih hudih časih. Tudi sin Franc — letnik 1910 — je prestal svoje. Več kot šest let ga ni bilo domov, najprej vojaški rok, potem Afrika, iz Afrike pa v III. Prekomorsko brigado. «No, vidite se pošali Franc mlajši, tako ni bilo več češenj niti časa, da bi si pošiskal in pripeljal nevesto, kot moj oče».

O Francu Grgotovemu z Janeževega brda pa je treba še nekaj povedati, da je bil namreč vnet lovec. To je bil njegov «konjiček», njegovo največje veselje. Skoraj gotovo mu je ta «konjiček» pomagal v tako častitljivo starost, saj je zlasti v jeseni in pozimi prehodil križem kražem vse Brkine in še več, tja do Slavnika in Čičarije. O tem tudi najraje pripoveduje. Ponoči je vstajal in gledal skozi okno, če sneži. Če je snežilo, puško na ramo, pa hajdi, dokler je sled še sveža.

«Če bi šla za mano vsa divjačina, ki je padla pod mojimi streli, bi bila dolga, dolga procesija in se ne bi nobeden upal blizu». Žena, sin in hčerka pritrjujejo. Pri njem so se zbirali lovci iz vseh Brkinov. Vseh se Franc še dobro spominja. «Redko kdaj sem zgrešil, ma ta stari «Divjakov» iz Huj tisti pa je bil od hudiča. Z enega hriba na drugega je videl zajca in ga pihnil. Nekaj takega, da vsi drugi lovci nismo mogli verjeti».

«Pa ste zmeraj kaj ulovili?»

«Ej, ne zmeraj. Kakšenkrat sem hodil ure in ure in nisem prinesel domov nič. V vasi je bil tudi drugi vnet lovec, Franc Tomažič - Paškov (stric Pinka Tomažiča). Vstajal sem bolj zgodaj in sem se prej vračal z lova. Ko me je videl, je pravil:

Stara brkinska grča Franc Čandek

«Vidi ga hudiča, spet nekaj nese».

«Pa če niste nič ulovili?»

«No, sem pa v nahrbtnik vložil kakšen štrcelj, da se je zdelo kot zajec in sem se delal še bolj zadovoljnega. Ko sem nesel pravega zajca, je iz nahrbtnika visela glava z dolgimi uhlji, štrcelj pa ni imel zajčje glave in dolgih uhljev. Te razlike ni Franc Paškov nikdar zapazil». Tako zaključi stari lovec svoje pripovedovanje o lovskih dogodivščinah.

Povsem drugačno, hudo zgodbo, v katero je bil vpleten tudi Franc Čandek, pa lahko berete v Jadranskem koledarju za leto 1970 (stran 222-230) pod naslovom «Rešili so se iz ognja in četniškega zapora».

Grgotovemu Francu čestitamo ob lepem življenjskem jubileju in mu želimo še obilo zdravja, da bi še kaj pripovedoval, spil kozarček poštenega vina in še lahko pasel krave ter užival čisti zrak svojih Brkinov.

Na svidenje, če ne prej, ko bodo cvetele jablane. Takrat je tudi na Janeževem hribu zares lepo.

Albin Bubnič

OBLETNICA, KI JE VREDNA SPOMINA

Pred 100 leti je prišel v Branik goriški slavček Simon Gregorčič

Nesoglasja s konservativnim in nepriljubljenim župnikom Brezavščkom
Prijateljstvo z učiteljem Ponižem in čitalničarjem Ivanom Furlanijem

Prihodnjo pomlad — proti koncu maja — bo poteklo sto let, odkar je prišel v Rihemberk — današnji Branik — pesnik Simon Gregorčič. S seboj je pripeljal mater in svojo najmlajšo sestro Katro, katera pa se je že čez dobra tri leta po prihodu v Branik poročila k «Toncovim» na Brje z Jožetom Čebronom.

Za Simona Gregorčiča je bila premestitev iz planinskega kraja, lepega Kobarida, v Vipavsko dolino, čeprav «v deželo rajsko milo» velika sprememba in trda preizkušnja. Bil je rahlega zdravja.

Kobarid je bil že takrat čudovito lep in družaben trg. Tu je služboval kot kaplan štiri leta in pol in ni imel napornega dela. V Kobariškem kotu je imel svoje dobre prijatelje iz mladih let, na Libušnjem kaplana Smrekarja, v bližini pa bogoslovca I. Stresa in Janeza Kurinčiča. V Kobaridu samem so bili visokošolci Ignac Gruntar in brata Anton in Ivan Hrast.

Že ob samem prihodu v Kobarid ga je originalni in modri predstojnik dekan Jekše lepo sprejel ter ga vpeljal v kobarjško družbo in službo in sta si ostala vse življenje dobra prijatelja.

V Kobaridu se je Gregorčič ves posvetil službi in prosveti. Spomladi 1871 sta z Nacetom Gruntarjem ustanovila v Kobaridu čitalnico. Gregorčič je bil njena duša, vadil je deklamacije, učil je igre in prirejal «besede» ter osebno vodil pevski zbor in sam prepeval s svojim lepim baritonom.

Gregorčičevo kaplanovanje v Kobaridu je bila najsrečnejša doba njegovega življenja.

Proti koncu pomladi leta 1873 je prišel v Branik. Branik je bil takrat v primeri s Kobaridom manjše dolinsko naselje, kjer še zdaleka ni bilo takega življenja in družbe kot v Kobaridu, čeprav so tam že leta 1866 župnik Janez Pirc, Andrej Robič, Ivan Furlani, učitelj Tomaž Jug in župan Janez Ličen ustanovili čitalnico, ki je imela že takrat 29 članov. Ta čitalnica se ni mogla skoraj celo desetletje razgibati.

Kaplanovanje v Braniku je bilo prenaporno za bolehnega Gregorčiča. Tam so bile štiri oddaljene podružnice: Pedrovo, Sv. Martin, Tabor in Sv. Katerina; vasi so bile oddaljene in raztresene. Tudi šola je bila zahtevnejša in napornejša kot v Kobaridu. Gregorčič je poučeval na dvorazrednici v Braniku in dvakrat na teden v eno uro oddaljenih Brjah. Pred njim sta to delo opravljala dva kaplana. Kadar je završala burja z dežjem od Golakov in Nanosa je bilo pešačenje na Brje in v vse druge oddaljene vasi zanj silno težavno opravilo. Pogosto — včasih po večkrat na dan — so ga klicali k bolnikom, ker so bili ljudje pretirano zahtevni.

Po Janezu Pircu, ki se je rodil na Črnem Vrhu, dne 13. maja 1804 in umrl v Braniku, 13. marca 1868., bivšemu fajmoštru v Rihemberku — tako je zapisano na njegovem grobu v Braniku — je bil za pravega župnika postavljen v Braniku Andrej Brezavšček, roj. 30. 3. 1826, ki je umrl dne 4. 1. 1905 po 30-letnem službovanju v Braniku.

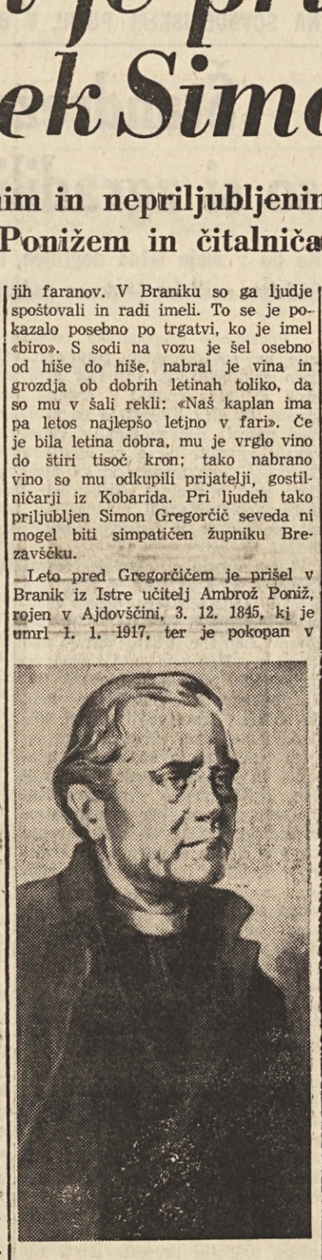
Brezavšček je prišel v Branik 2 leti za Simonom Gregorčičem.

Po pripovedovanju tete Katre Toncove in Gregorčičeve nečakinje učiteljice Josipine por. tudi na Brje z učiteljem Antonom Možino, je bil župnik Brezavšček, zaradi svojega čudaškega značaja splošno nepriljubljen pri svojih faranih; bil je pravo nasprotje Simona Gregorčiča.

Brezavšček je bil konservativen človek, ni bil samo velik sovražnik plesa, marveč tudi proti vsaki izobrazbi in napredku kmečkega človeka. Bil je proti šolanju, kajti po njegovem mnenju se le neizobraženega kmeta lahko obvlada.

Gregorčič je hitro osvojil srca svojih faranov. V Braniku so ga ljudje spoštovali in radi imeli. To se je pokazalo posebno po trgatvi, ko je imel «biro». S sodi na vozu je šel osebno od hiše do hiše, nabral je vina in grozdja ob dobrih letinah toliko, da so mu v šali rekli: «Naš kaplan ima pa letos najlepšo letino v fari». Če je bila letina dobra, mu je vrglo vino do štiri tisoč kron; tako nabrano vino so mu odkupili prijatelji, gostilničarji iz Kobarida. Pri ljudeh tako priljubljen Simon Gregorčič seveda ni mogel biti simpatičen župniku Brezavščku.

Leto pred Gregorčičem je prišel v Branik iz Istre učitelj Ambrož Poniž, rojen v Ajdovščini, 3. 12. 1845, ki je umrl 1. 1. 1917, ter je pokopan v Braniku. Poniž je bil edini človek, na katerega se je Gregorčič iskreno in prijateljsko navezal. Tudi ta se ni razumel z župnikom Brezavščkom. Z Gregorčičem sta bila prijatelja, k njemu je vodil Gregorčič tudi svoje prijatelje, mlade profesorje z Gorice: Erjavca, Brbuča, Šantlja in Levca, ki so pogosto prihajali v Branik k Gregorčiču. Profesor Erjavec se je ob takih prilikah rad povzpel na Sv. Martin, od koder je najlepši razgled po Vipavski dolini. Starejši ljudje so se še po prvi svetovni vojni radi spominjali bradatega profesorja, ki je poznal «vse trave in vse živalce». Ambrož Poniž je bil čudovit človek, izreden učitelj, vodil je v Braniku desetletja močan pevski zbor, ki je slovel po lepi pesmi ne samo po dolini, temveč po vsej Sloveniji.

Poniž je bil daleč znan tudi zaradi svojega dobrega pikolita. Iz posušenega belega grozdja je par mesecev po trgatvi vsako leto napravil nekaj deset litrov te cenjene pijače; svoj recept je seveda razkril prijatelju Simonu Grgorčiču, ki je postal pravi mojster v izdelavi te žlahtne kapljice. Pikolit je dozorel po letu dni in če je učakal, je bil z leti vse bolj žlahten in cenjen. V znak posebnega prijateljstva in spoštovanja je Gregorčič poklanjal pikolit svojim najboljšim prijateljem: županu Hribarju in župniku Vrhovniku v Ljubljani; poslal ga je tudi bolnemu Jurčiču in mu s tem napravil veliko veselje.

Poniž je moral leta 1915 po 43-letnem bivanju v Braniku v vojno begunstvo, kjer je trpel pomanjkanje in umrl leta 1917. Na njegovem grobu stoji:

Mladini učitelj bil, petja gojitelj,
Pomagal si rad, kjer videl si glad.
Za jezo in hlimbo zavist
Obraz Ti brez hibe bil čist
pod streho bil Tvoj je gost
vsakdo — bil tujec, učen al preprost. Tak je bil «učenik» Poniž.

Namenoma navajam podatke na spomenikih — podatke — ki so že močno obledeli, z željo naj bi jih šola ali krajevna skupnost obnovili.

V naselju okrog cerkve «v Brithu» (Britof) je bila nekdaj kaplanija, župnišče, stara šola; v neposredni bližnji so imeli hišo Kasovcovi - Furlanijevi in Andrej Robič, ki je po prizadevanju Gregorčiča postal župan v Braniku. Gregorčič je rad zahajal k Robičevim. Ko pa je Andrej Robič nameraval zasnubiti Gregorčičevo sestro Katro, mu je Simon malo za šalo «še bolj pa za res» to odsvetoval. Teta Katra je bila bistra a odločna žena, v hiši je rada ona nosila hlače, spričo tega je bil večkrat ogenj v strehi in je moral Simon večkrat poseči vmes, da je ohranil omajano avtoriteto. Teta Katra je imela močne lastnosti farovške kuharice.

Ko se je poročila v eno uro oddaljene Brje k Toncovim, je bil zadovoljen. Poroka sestre Katre za pesnika ni predstavljala udarca. Hudo pa je bilo, ko sta prišli gospodinjit k njemu sestri Jožeta Čebrona iz Brja: Cilka in Lojzka. Ti dve sta bili pravi farovški kuharici, ki nista prenašali pesnikove matere in nobenega pesnikovega sorodnika. Mati se je kmalu potem vrnila nazaj na Vrsno, nečaki in nečakinje so se tudi zelo po redko oglašali. Izguba matere je bila za pesnika hud udarec.

Na Gradišče je redno zahajal njegov zvesti prijatelj Nace Gruntar; pesnik ga je povabil tudi na poroko svoje nečakinje Josipine, učiteljice iz Kobarida, ki se je poročila na Brje. Simon mu je šel naproti, vedno sta se prisrčno objela in poljubila. Tisti dan sta bili tudi Cilka in Lojzka krotki.

Pogosto je Gregorčič obiskoval tudi čitalničarja Ivana Furlanija in rad posedel pri kamniti mizi. Njegova šestnajstletna sestra Karolina se je namreč poročila z graščakom Lantierijem, kateremu se je Gregorčič priljubil in ga je pogosto vabil v grad v goste. Odkar je bila mlada Kosovka v gradu gospodinja, so ob raznih prosvetnih prireditvah vedno plapolale na gradu zastave.

Ivan Furlani, čitalničar je pokopan v Braniku, roj. 20. 10. 1839 in umrl 17. 5. 1878. Na spomeniku je sledeče besedilo: S.G.

Za dobro, blago čas ves svojih let,
predragi IVAN bil si močno vnet.
Z dejanji to pokazal si povsod,
goreče ljubil si slovenski rod
Koristil mnogo bi še na tem sveti
ko še ni dano bilo Ti umreti
Zapustil zgodaj si pozemske kraje
počivaj mirno ljube tik soproge.

Na tem zanimivem pokopališču počiva tudi — najbrž — prvi učitelj v Braniku: Gospod

Jožef Veseničnik, učitelj v Rihenberku, roj. 21. maja 1805.

umrl 20. julija 1866. u 62 letu starosti.

Simon Gregorčič je imel v Braniku lepe dohodke, a se je vedno razdajal — ne samo kot poet, temveč tudi kot dober brat in stric. Na kraju je zapustil vse svoje imetje številnim nečakom.

B. M.

Horoskop

OVEN (od 20. 3. do 20. 4.) Nekaj bo šlo navzkriž, kar pa vas ne sme spraviti iz ravnotežja. Tudi v družini ne bo najbolje.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Imeli boste srečo, ker bo eden od tekmecev moral popustiti. Ne zaletiti se v prenaglih sodbah.

DVOJČKA (od 21. 5. do 22. 6.) Odlična priložnost za sklenitev poljubnega posla. Prijeten večer v novi družbi.

RAK (od 22. 6. do 22. 7.) Vaši načrti bodo odobreni. V družbenem življenju bo nekaj narobe.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) Pripravite se na spremembe v poslovnih odnosih. Preveč zanemarjate svoje zdravje.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Nekdo iz vaše poslovne družbe vas bo razočaral. Nevsakdanji dogodek, ki bo razveselil vašo družino.

TEHTNICA (od 23. 9. do 22. 10.) Nekdo skuša izpodkopati vaš položaj. Zato bodite budni in previdni.

ŠKORPIJON (od 23. 10. do 21. 11.) Neki sporazum vam bo omogočil napredovanje in ugled v poslovnem življenju. Pripravite se na potovanje.

STRELEC (od 22. 11. do 20. 12.) Brez sodelovanja ne boste prišli nikamor. Trdno ohranite svoje stališče do nekaterih družinskih zadev.

KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.) Spoznali se boste z dobrim poslovnim partnerjem. Bodite bolj iskreni do osebe, ki vas ljubi.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) Načeli boste delo, ki bo terjalo veliko odgovornost. Prijeten izlet s staro družbo.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) Dobili boste nepričakovan in zato še bolj prijeten obisk. Pazite se pred influenco.

V FILMSKIH KROŽKIH

E. B. Schoedsack
M. C. Cooper:

«KING KONG»

Izšla je reprizna izdaja velikega ameriškega klasika «King Kong» (1933), ki sta ga režirala Ernest B. Schoedsack in Merian C. Cooper.

Zgodba velikanskega gorile King Konga, ki se zaljubi v belo dekle (Fay Wray), je doživela po tem filmu mnogo drugih filmskih verzij. A ta izvirna verzija je ostala daleč najboljša.

Schoedsackov film je pravi klasik filmske proizvodnje: v njem ne najdemo nobene prave avtorske osebnosti, toda proizvod sam zaživi lastno življenje, vsebuje veliko emotivno silo in na naivnem nivoju razvija celo vrsto razmišljanj, kot je npr. razmišljanje o filmu, o erotični sili, o zatiranju civilizacije. «King Kong» bo ostal med vrhunci filmske umetnosti.

S. G.

Rahločutni polkovniki

ATENE, 5. — Grški veleposlanik v Londonu je dobil nalogo, naj odločno protestira pri britanski vladi v zvezi z incidentom, do katerega je prišlo v sredo v «Covent Gardenu» na svečanosti, ki je bila prirejena v zvezi z razširitvijo Evropske gospodarske skupnosti in na kateri je sir Lawrence Olivier z zavzetostjo bral anonimno pismo, ki ga je pisal neki grški politični jetnik.

To vest prinaša atenski desničarski list «Acropolis». Recitiranju omenjenega pisma je sledila pogrebna koračnica, ki jo je izvajal orkester. Atenski list, ki povzema te vesti iz tako imenovanih dobro poučenih krogov poudarja, da se je prireditev o kateri je govor, vršila pod pokroviteljstvom britanske vlade.

MILAN, 5. — Prof. Floriano Villa, podpredsednik vsedržavnega združenja italijanskih geologov, je izrazil mnenje, da je treba čim prej podvzeti ustrezne ukrepe za ponovno vzpostavitev normalnih razmer v prirodnem okolju. Prof. Floriano Villa je v zvezi s tem zatrdil, da je italijansko področje že v stanju kolapsa, tako da lahko popusti pred kakršnimi koli močnejšimi meteorološkimi padavinami. Hkrati italijanski strokovnjak poudarja, da od leta 1961 do danes ni bilo storjenega še nič, kar bi obetalo kakršno koli sistematično reševanje te problematike.

Prof. Floriano Villa je svoja izvajanja glede tega zaključil z zahtevo, da bi bilo treba začeti «od same osnove, da bi bilo treba ustanoviti posebno policijo, ki naj bi ji bilo na skrbi reševanje tal, torej javno službo, ki naj bi z neprestanimi posegi uravnavala hidrogeološke motnje in reševala delikatno prirodno ravnotežje v deželi.

Radio Televizija

SOBOTA, 6. JANUARJA 1973

TRST A

8.15, 13.15, 14.15, 20.15 Poročila; 8.05 Jutranja glasba; 9.00 Maša; 9.45 Beethovnove Bagatele; 10.15 Praznična matineja; 10.50 Mladinski oder; 11.35 Poslušajmo spet; 13.30 Glasba po željah; 15.45 Sveti trije kralji v slov. pesmi; 17.00 Program za mladino; 18.30 Koncert; 18.40 Orkestri; 19.10 «Fantje izpod Grmade»; 19.25 Zborovsko petje; 20.00 port; 20.45 «Andrej Turjaški» — drama; 21.30 Popevke.

KOPER

6.30, 7.30 12.30, 14.30 16.30, 17.30, 18.30, 20.30 Poročila; 6.15 Glasba za dobro jutro; 8.00 Dopoldanske pesmi; 10.00 Zaljubljena Istra; 11.15 Rifi Record; 11.30 Prisluhnimo jim; 12.00 Glasba po željah; 14.10 Plošče; 14.35 Juke box; 15.00 Studio 04; 15.30 Plošče; 16.40 Pevci lahke glasbe; 17.00 Za prijeten konec tedna; 17.45 Primorska in njeni ljudje; 19.00 Zapojmo in zaigrajmo; 19.30 Prenos RL; 20.00 Glasba v večeru; 20.40 Glasbeni vikend; 22.35 Plesna glasba.

NACIONALNI PROGRAM

8.00, 13.00, 15.00, 20.00 Poročila; 7.00 Jutranja glasba; 8.30 Popevke; 9.15 Godala; 10.15 Vi in jaz; 13.15 Preizkušajo se diletanti; 14.15 Poje Tito Schipa; 15.10 Oddaja za bolnike; 15.45 Veliki variete; 17.00 Shakespeare: Beneški trgovec; 20.20 Odrska glasba; 21.30 Jazz; 22.10 Plošče.

II. PROGRAM

7.30, 8.30 13.30, 14.30 19.30 Poročila; 7.40 Kamaleoni in Rascel; 8.40 Stare popevke; 10.05 Pesem za vsakogar; 10.35 Glasbeno - govorni spored; 11.50 Zborovsko petje; 12.30 Popevke; 13.50 Zakaj in kako; 14.00 Plošče; 15.00 Poje C. Villa; 15.35 Opravljivci; 16.20 Operata Čardaška kneginja; 17.10 Popevke za najmlajše; 17.40 Ping - pong; 20.10 Valčki; 21.00 Canzonissima.

III. PROGRAM

10.00 Debussy in Prokofjev; 11.00 Vzporedna glasba; 14.20 Bellinijeva opera: «Beatrice di Tenda», 17.00 Strani iz albuma; 18.30 O voznosti cest; 19.15 Večerni koncert; 21.00 Koncert; 23.15 Duras: «Popoldne gospoda Andermasa».

SLOVENIJA

7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00 in 19.30 Poročila; 8.10 Glasbena matineja; 9.05 Pionirski tednik; 9.35 Glasovi v ritmu; 10.20 Pri vas doma; 12.10 Mozart z mladimi solisti; 12.30 Kmetijski nasveti; 12.40 Po domače 13.30 Priporočajo vam; 14.10 S pesmijo po Jugoslaviji; 15.40 Naši operni pevci; 16.00 «Vrtiljak»; 16.40 S knjižnega trga; 18.00 Aktualnosti; 18.15 Dobimo se ob isti uri; 18.45 Naš gost; 19.00 Lahko noč, otroci!; 19.15 Ansambel B. Kovačiča; 20.00 Spoznavajmo svet; 21.15 Za razvedrilo; 22.20 Za naše izseljence; 23.05 S pesmijo v novi teden.

ITAL. TELEVIZIJA

11.00 Maša; 12.00 S Tremi kralji v Betlehemu; 12.30 Kulturni pregled; 13.00 «Dva admirala» — Stan in Olio; 13.30 Dnevnik; 15.10 Rugby Anglija — Nova Zelandija; 17.00 Spored za najmlajše; 17.30 Dnevnik; 17.45 Od božiča do Novega leta; 19.30 Nabožna oddaja; 19.45 Šport in ital. kronike; 20.30 Dnevnik; 21.00 Canzonissima; 23.00 Dnevnik.

II. KANAL

16.45 Zimski šport; 21.00 Dnevnik; 21.20 Edith Bruch: «Begunec»; 22.20 Luisillo in njegov španski ples.

JUG. TELEVIZIJA

16.00 Smučarski skoki - posnetek iz Bischofshofna; 18.05 Obzornik; 18.20 Izrojena trtica Greta - film; 19.10 Mozaik; 19.15 Humor. oddaja; 19.45 Risanka 20.00, 23.10 TV devnik; 20.35 Spored prireditve gala UNICEF; 22.00 Arsene Lupin - film; 22.50 TV kažipot.

KOPRSKA BARVNA TV

12.25 Smučarski skoki iz Bischofshofena; 19.45 Marcello in Nazzaro; 20.15 Poročila; 20.30 «Vem, kdo si», film; 21.20 Cipci, Concertino - balet.

Pogovor z raznašalci Primor

Ta zapis je posvečen raznašalcem našega lista, ki vsak dan ob lepem ali slabem vremenu opravijo dolgo pot, da prinesejo v hišo tiskano slovensko besedo. Posvečen je tistim, ki imajo enako zaslugo kot vsi ostali pri listu, da le-ta doseže svoj cilj in svoj namen. Obiskali smo raznašalce; nekateri so bili doma, zlasti upokojenci, mlajši so bili na delu in so zato namesto njih odgovarjale matere ali kakšen drug član družine, ki je v potrebi tudi raznašalec. Nekaterih tudi nismo našli, vendar zapis zaradi tega ne bo okrnjen, ker je zgodba raznašalca na Krasu enaka tisti v Brdih. Vsi zgodaj vstajajo in ob premagovanju številnih težav, najčešče pa iz velike mere predanosti naši manjšinski stvari in napredku, prinašajo časnik v hišo, včasih še preden stanovalci sploh vstanejo.

Svoj obisk smo začeli na Oslavju pri Darinki Mikluš. «Deset let ga že raznašam. Ko je Gagarin krožil okoli Zemlje, tega se še dobro spominjam, je pokojna Ernesta prišla prvič po denar».

Časopis prihaja točno v vas, domačini so se navadili nanj in jo nekateri čakajo kar na vratih. Vso pot opravi s kolesom, dolga pa je okoli 10 km. Vsi radi berejo, je povedala Darinka, toda najbolj zvesti so le priletnejši bralci.

Alojz Boštjančič raznese vsak dan 60 časopisov. Začne ob 6.30 ali ob 7. uri in mu gre cela ura. Vas s kolesom obkroži po dolgem in počez. «Vse zadnje hiše so moje — pravi. Mozetič nasproti nebotičnika, Kazimir Brajnik pri Soči in Emil Pavlin na sovodenjski strani». Ob nedeljah mu pomaga sin Vladimir.

«Težavnejše je, kadar je slabo vreme. Lani, ob Novem letu sem na snegu dvakrat padel, drugič tako nesrečno, da sem si zlomil roko. Tri tedne sem bil zamavčen, toda časnik sem raznesel vseeno».

Pogovor je nanesel tudi na bralno vnemo čitateljev. Boštjančič je povedal, da je bil pokojni Anton Rustja zelo vnet čitatelj. «Čeprav sem zelo zgoden, poleti krenem že pred peto, mi je kdaj očital, da sem zakasnil. Vedno me je čakal pri portonu in mi prišel nasproti. Tudi Anton Makuc in Jožef Maraž sta 'gorka' za branje».

V Sovodnjah smo se ustavili pri Kuzminovih, ki so nosili list celih 23 let, od 12. maja 1948 do 31. januarja 1971 (točno tako so povedali). Kuzminov oče bi še, če se ne bi srce nekoliko poigralo z njim. «Kljub temu ste na Goriškem dekan med raznašalci», smo mu priznali «in je zato prav da vas vsaj obiščemo».

«Saj drugače skoraj ne gre odkar je prekopana glavna pot in je vožnja mimo naše hiše skorajda obvezna. Po njej je sedaj toliko prometa, tudi težkega, da moram biti včasih za prometnika», je odvrnil.

Novega sovodenjskega raznašalca Luča Cotiča ni bilo doma. Njegova mama, ki mu pomaga ob nedeljah, je povedala, da se je prijavilo nekaj novih naročnikov. «Kadar so slabe zveze, moramo raznesti še v Malniše, Rubije in na Peč. Z delom začnemo ob 6.30 ali ob 7.30, kakor pride časopis. Vsak dan nam gre cela ura, še preden začnemo z delom. Ob nedeljah jih razdelimo 130, kar lep zavoj», je povedala mati, ki se

V sončni pripeki, snegu, mrazu ali burji s Primorskim dnevnikom od hiše do hiše

Tako je Gigi Puhov med lansko poledico raznašal dnevnik po Križu

ALOJZ KOŠUTA
(Križ)

Ker Gigita «Puhovega» ni bilo doma, smo se najprej pogovorili z ženo Vitorio, ki mu občasno pomaga pri raznašanju časopisov. «Tudi dva meseca sem ga nadomeščala, ko je bil v bolnišnici. Že osem let opravljava, pravzaprav opravlja moj mož, ta posel. In ljudje so z nama zadovoljni, ker razdeliva vse časopise pred 8. uro. Jaz mu rada pomagam, samo kadar je led me mož ne pusti, ker je nevarno. Le poglejte,» in pri tem prinese iz spalnice sliko, «le poglejte ga, kako se je oblekel lani, ko je bil led. Žakljevina na nogah pa celo palica. In kljub temu je večkrat padel na klancu pri cerkvi.»

Končno je vstopil Gigi, ki se je ravnokar vračal z uprave dnevnika, kjer je izročil zbrane celoletne naročnine. «Nabral sem jih nad dvakrat več kot lani!» izjavi ves ponosen. «Vsako jutro vstanem ob 5. uri, ker mi že ob 6. uri prinesejo šop časopisov. Potem hodim od hiše do hiše. Imam sicer motorno kolo, a ga uporabljam samo za hiše izven vasi — celo do Briščkov. Po vasi se bolj splača peš, ker so hiše blizu. Imam svojo točno pot, ki se vije kakor kača po cestkah. Če nosim sam, sem ob 8. uri že nazaj, če mi pomaga žena pa ni treba, da tako tečem. Najraje imam tako zgodnje ure, ker ni še ljudi, drugače radi poklepetajo, me ustavijo in tako izgubljam čas. Mislim, da so z mano zadovoljni. Včasih se mi zgodi, da pridem domov in se nenadoma spomnim, da nekomu nisem pustil dnevnika. Takoj pohitim nazaj, ker vem, da ga nekateri pričakujejo kot kruha.»

Besede mu kar tečejo iz ust in človek ne bi verjel, da je dosegel častitljivo starost 71 let. In kakšnih let! «No, pod fašizmom sem bil večkrat v zaporu, vsak 1. maj, ko je prišel kralj, in tako sem zbežal v Jugoslavijo. Pa tudi tam sem se znašel v zaporu, pri Sremski Mitrovici, kjer sem spoznal, seveda v celicah, Tomšiča, Mošo Pijadeja, Vilharja iz Gorice in druge tovariše. Naša mladina, ki se danes pogovarja v italijanščini samo o nogometu, ni izkusila tega trpljenja, zato ji ne zamerim; vseeno pa je žalostno, da ni pri mladih trdnega duha in volje.»

«Sicer pa kaj, sami si stopajo na prste, prava sramota. Upam, da bo šlo s časom bolje, tudi drugod, kot v Vietnamu, kjer ubogi ljudje tako trpijo. Zase pa upam, da bom še odlgo zdrav, da bom še raznašal Primorski dnevnik, tako da mi ne bo treba ležati v postelji do osmih . . . Pa da ne pozabim, vsem, ki jim dostavljam dnevnik in tudi drugim, srečno v novem letu.»

IDA KERMAC
(Log)

Log je mala vas med Ricmanji in Domjom in tod raznaša vsak dan Primorski dnevnik in drugi tisk Ida Kermac, po rodu od Sv. Antona (Pridvor) pri Kopru, njen mož Vincenc pa je iz Marezig. V Log sta se preselila leta 1941. Imata skromno hišico in nekaj njivic, mož pa dobiva malo pokojnino. Navajena sta živeti skromno in trdo delati že iz svojih otroških let. Tej istrski ženici ne primanjkuje humorja, rada mi pripoveduje, toda ne morem jo pregovoriti, da bi jo fotografiral, ali da bi mi vsaj dala svojo fotografijo za objavo v Primorskem dnevniku. «Kakšno mlado in lepo slikajte. Kdo bo gledal v dnevniku staro žensko?»

Vsak dan razproda 11 izvodov, ob nedeljah nekaj več, poleg tega še nekaj izvodov «Naša žena» in «Tedenska tribuna», 1 izvod «Primorskih novic», nekaj «Cicibanov». Ob nedeljah ima daljšo pot, saj raznaša časopise tudi po Domju. Do sedaj je prodala 7 kolekcij «Jadranskega koledarja», 4 naročniki pa so plačali celo naročnino za leto 1973. «Nič hudega, pravi, če piha burja. Grdo je, ko dežuje in ne pomaga nobena marela».

Vsako jutro čaka šoferja, ki pripelje časopise, da jih takoj raznese naročnikom. Jezi se, če šofer zamudi, kar pa se redkokdaj zgodi.

Ko v kuhinji kramljava, pride na kratek obisk vaščanka Ana Hrvatič, ki je naročena na Primorski dnevnik odkar izhaja. V družini so se tako navadili, da vsem nekaj manjka, če zjutraj ne pride dnevnik v hišo. Časopis so do sedaj plačevali sproti, vsak teden. Ko ji obrazložim namen naše kampanje za plačilo celoletne naročnine, da bodo dobivali brezplačno revijo «Dan» in da bodo deležni žrebanja nagrad tisti, ki bodo poravnali celoletno naročnino do 31. januarja, se ženska, ki rada bere tudi «Dan», takoj odloči za plačilo celoletne naročnine.

«No, tako bomo potlej brez skrbi». Na žrebanje bosta prišli skupaj z raznašalko, samo da ne bo zvečer. «Če bom dobila nagrado, pravi, toliko boljše, če ne, bo vseeno dobro, se bomo pa srečali in kaj pogovorili».

NELA LEGIŠA
(Medja vas)

V Medji vasi nad Štivanom že vsa ta leta, odkar izhaja, raznaša Primorski dnevnih po hišah Nela Legiša. Še prešteti se ne da vseh teh let, pravi, toliko jih je. V burji, snegu in mrazu ali ob poletni pripeki, časopis mora v hišo. Res je, da je vas majhna, pravi Nela, saj je hiš komaj 22, vseh naročnikov pa je 10, razen ob nedeljah, ko ga skoraj vsaka hiša vzame. Deset minut v jutranjih urah in je vse opravljeno. Nekako kakor jutranja telovadba, da se malo razhodiš, zraven pa opraviš pomembno, čeprav malenkostno poslanstvo.

Tako modruje Nela in se obenem spomni na nekdanje čase, ko je bilo precej drugače. Danes ti časopise

pripeljejo navsezgodaj z avtomobilom. Ti jih samo prevzameš in raznosiš. Včasih pa je bilo treba ponje do Štivana. Spominjam se, kako sem nosila s kolesom mleko v Tržič. Celih petnajst let je to trajalo, dokler niso prišli avtomobili. No, in nazaj grede sem v Štivanu vzela časopise ter jih prinesla domov, kjer jih je moj sin raznesel po hišah. Nela je vselej skrbela, da je bilo s poslom raznašanja vse v redu, vendar je sama le redkokdaj hodila od hiše do hiše. Družina je bila vedno precej številna in tako delo je za tistega, ki ima «lažje pete», kot rečejo. V prejšnjih letih so raznašali sinovi, sedaj pa to opravljajo nevesta Ida ali pa 11-letna vnukinja Tanja, preden gre v šolo. Deset hiš, razen ob nedeljah, ni taka stvar, pripominja mlada gospodinja, posebnih težav pa tudi ni. Niti takrat, ko je treba izterjati denar.

Težave so le v tem, nam je še povedala Nela, da je treba dnevnik ponesti naravnost v hišo in ga ne smeš pustiti ob glavnem vhodu, kot poštar.

Druga večja težava nastane takrat, ko se z naročniki govori o zvišanju cene dnevnika. Razumljivo je, da se ljudje ustrašijo vsakega poviška.

Razgovor se je ob tem dotaknil še drugih problemov, ki so v vasi posebno občuteni. Predvsem bi morala občina reševati vprašanje šoloobveznih otrok, ki so v tej odročni vasi preveč prepuščeni samim sebi. V drugih večjih centrih občine je glede tega veliko bolje. Otroci imajo na razpolago telovadnice in igrišča. Ker teh ni, pa otroke prevažajo z avtobusi. K nam vozi avtobus le dvakrat dnevno, ko pride po otroke in ko jih pripelje nazaj. Morali pa bi poskrbeti, da bi imeli naši otroci tudi v popoldanskih urah možnosti, ki jih imajo drugi. Obenem bi morali postaviti v vasi čakalnico, da bi otroci v hudem vremenu ne čakali na dežju.

ANTON TOMAŽIČ
(Ricmanje)

Po rodu iz Huj v Brkinih, že dolgo časa ricmanjski čevljar, v zadnjih osmih letih pa tudi naš raznašalec, to je Anton Tomažič, ki nas je postregel s pristnim domačim žganjem v svoji čedni hišici nekaj korakov daleč od cerkve. Rodil se je v zadnjih dneh prejšnjega stoletja, v decembru 1899. Torej ima že 73 let, ali kot sam rad pravi: «Grem že v 74!», in na ustih mu zaigra šegav, vesel nasmešek, ki jasno kaže, kako je Anton Tomažič še poln življenjske sile.

«Bil sem čevljar, pa sem imel vedno manj dela in tudi sedenje mi je škodovalo, tako sem se odločil. Vsako jutro ob pol sedmih grem po vasi. Več let sem hodil tudi do Loga, pa so me začele boleti noge in tako sem pustil Log, kjer je sedaj raznašalka. Ampak dokler bom mogel, bom nosil Primorskega po hišah, ker vem, da od kadar ga nosim sem bolj zdrav, ker se naužijem svežega zraka in se vsak dan razhodim.»

Poklepetala sva tudi o vasi, o manjšini, o vlogi dnevnika. «So nas že stiskali pod Avstrijo, potem pod fašistično Italijo in sedaj že spet pod Italijo. Ta naš majhen narod je žrtev, ki bi že dolgo časa izginila, bi se poitaljančila, če se ne bi znali podpreti drug drugega. Toda sedaj so nam povsod naselili ežule in komaj so z italijanskimi otroki, se naši takoj poprimejo italijanščine. Morali bi ravnati kakor oni, ki nikoli ne spravijo iz sebe besedo v našem jeziku. Mislim,» je nadaljeval, «da če ne bi bilo Primorskega, bi bilo dosti slabše za naš narod in zato vedno pravim nekaterim, da ni prav, da godrnjajo, da je premalo naše kronike.»

«Rad raznašam tudi knjige in revije, ker naša mladina bere preveč italijanskih risank in slikanic, bolero in podobno. Sicer pa je v naši vasi vedno manj mladine, stari pa izginjajo. Odkar sem jaz raznašalec, je umrlo menda pet naročnikov v naši vasi . . .»

Sicer pa kaj, spila sva še kozarček, na zdravje čvrste slovenske korenine Antona Tomažiča!

MARJAN PETAROS
(Boršt)

Petarosa smo dobili v sivi delovni obleki, ko se je ravnokar vrnil z vrta, kjer je obdelal nekaj gredic. V topli kuhinji blizu sinove delavnice nam je povedal, da se je zaradi bolezni moral odpovedati svojemu poklicu, mizarstvu in se posvetiti manj utrudljivim dejavnostim. «Poskusil sem raznašanje lista», kot sam imenuje dnevnik, «pa sem videl da gre. Dobim nekaj denarja in še za zdravje mi je koristno, ker se vsako jutro razhodim po Borštu in Zabrežcu. Obhodim skoro vse hiše, v nedeljah celo štiri petine družin!»

Ker je Petaros zaveden človek, saj je tudi odbornik vaškega Prosvetnega društva «Slovenec», je pogovor zasukal na bolj pereča vprašanja. «Naša vas je vedno bila zavedna in požrtvovalna, danes pa je vedno manj pobud. Posebno pri mladih manjka socialnega in narodnostnega čuta. Vsi so navdušeni za šport, samo za šport. Ko pa je bilo treba zbrati podpise za Vietnam, sem moral jaz okrog po vasi. In zbral sem 180 podpisov!» je ponosno zaključil.

Še bolj ponosno pa se je postavil, ko smo ga slikali pred vhodom na dvorišče, pod marmornato ploščo z rdečo zvezdo, ki so jo posvetili partizanom, ki so prav tam padli. «V naši hiši je bila radijska postaja Fronte. Pa so prišli Nemci in so pobili dva partizana na dvorišču, štiri tukaj zraven, mojega brata Danila - Lisjaka pa so ranjli in se ni vrnil iz Rižarne». Marjan Petaros je okusil na lastni koži vojno, bil je sedem let vojak in je preživel italijansko vojsko, ujetništvo v Afriki, potem pa prekomorsko brigado iz Zadra do Banata.

Kaj pa bodočnost? «No, da bi nam povišali pokojnine, ki so res revne, da bi se mladina bolj angažirala, da bi bili naročniki zadovoljni z mojim delom in da bi bil naš list vedno boljši. Seveda je to odvisno tudi od naših ljudi, ki bi vas lahko večkrat obveščali, tako da bi bil list bolj informiran, tudi o dogodkih in o problemih naše vasi».

IRMA MAVER
(Boljunec)

Po Boljuncu raznaša Primorski dnevnik že pet let Irma Maver, ki stanuje na hišni številki 288, v skromni, toda čedni hiši, obdani z vrtom, med pokrajinsko cesto in tovarno Velikih motorjev, dober streljaj od spomenika padlim. Po rodu je iz Vremske doline, je zelo razgledana, napredna in zavedna slovenska žena. Vodi gospodinjstvo in pomaga možu, ki je upokojen zaradi bolezni, prejema pa zelo nizko pokojnino in se ukvarja z obdelovanjem krpe zemlje, oziroma vinograda. Nej mož Damjan je bil najprej v «battaglione speciale», potem pa se je boril v prekomorski brigadi.

Kljub skrbi za dom in družino najde Irma še toliko časa, in to vsak dan od 7. do 9. ure, da raznese po vasi Primorski dnevnik. Med tednom odda vsak dan 66 izvodov, ob nedeljah pa 45—50 več. Do sedaj je plačalo naročnino za vse leto 20 čitateljev, dobila je dva nova naročnika, polovica pa jih plačuje mesečno.

«Kako ste zadovoljna s prodajo našega časopisa?»

«Da povem po pravici, nisem prav zadovoljna. V tako veliki vasi kot je Boljunec, ki ima menda 300-350 družin, bi morala prodati vsak dan vsaj 100 izvodov. Sicer prodajo nekaj izvodov tudi v papirnici. Mladina bi morala več brati slovenske časopise in knjige. Do sedaj sem prodala 32 kolekcij Jadranskega koledarja. Poleg Primorskega dnevnika oddam vsak teden 10 izvodov «Tedenske tribune», 2 «Tovariša», 16 izvodov «Naše žene», en izvod «Ilustriranih novin». Veste, da bolj kupujejo in berejo tisti, ki manj zaslužijo, kot tisti, ki imajo boljše službe in več denarja. Neverjetno, kakšna opravičila najdejo, kot na primer tisti čitatelj, ki kupi dnevni samo ob nedeljah, ker ga vsak dan dobi brezplačno v šoli. Morda bi bilo potrebno napraviti večjo propagandno akcijo, od hiše do hiše.»

«Imate še kakšne druge pripombe, kakšen nasvet?»

«Dobro bi bilo, če bi v dnevniku več poročali iz bližnjih krajev onstran meje. Mnogi imajo sorodnike in znance v Istri, na Krasu, na Pivki, v Vipavski dolini, v Brkinih, pa bi radi vedeli, kaj se tam dogaja, če se zgodi kakšna huda stvar, ali nesreča in drugo.»

«Kakšne so težave pri raznašanju?»

«Boljunec je precej obsežna in razvlečena vas. Najbolj nerodno mi je, ko razsaja burja, pa moram z vrvico privezati časopis, da ga ne odnese. Neprijetno je tudi ko dežuje in moram paziti, da se časopis ne zmoči.»

Take so skrbi in umestne pripombe vestne raznašalke našega dnevnika.

ANGELA BRATINA
(Slivno)

Kdo ne pozna v Slivnem tihe in marljive Angele, ki že vrsto let, vsak dan, prebrede vso vas s šopom časopisov pod pazduho. Res je sicer, da je vas majhna, in vsa na kupu, vendar Angela z veseljem to opravlja. «Petnajst let je že odkar sem si prevzela ta posel in dokler bom tu, bom z veseljem naprej raznašala naš slovenski dnevnik. Treba si je odtrgati samo četrt ure na dan».

V Sljvnem se je Bratinova družina naselila šele pred kakšnimi 25 leti. Prej so živeli v Jugoslaviji, njen mož Anton, ki je umrl pred poldrugim letom in na čigar ime še vedno prihaja Primorski dnevnik, pa je dolga leta delal v teh krajih.

Še pred drugo svetovno vojno je moral s trebuhom za kruhom, da je lahko preživljal družino. Delal je dolgo let v nabrežinskih in sesljanskih kamnolomih ter v drugih krajih. To so bila trda leta, vendar jih je znal Anton s svojo prirojeno vedrino premostiti. Igral je na harmoniko in kamor je šel, je z njim hodilo veselje. Ljudje so kar drli za njim. Najraje je zahajal v Slivno in to vas si je tudi pozneje izbral zase in za svojo družino, ki je prišla za njim. Danes živi Angela s svojo poročeno hčerjo in dvema živahnima vnučkoma, ki sta njeno največje veselje.

Ko smo jo vprašali kaj meni o Primorskem dnevniku, je izrazila ugodno mnenje, ter je v nadaljnjem razgovoru s posebnim navdušenjem in zavzetostjo spregovorila o raznih drobnih vsakdanjih problemih, ki jih noben časopis ne omenja vsak dan, a so za ljudi ravno tako važni, če ne še bolj, kakor mnogi drugi, katerim časopisi posvečajo dolge naslove. Gre za vse tiste probleme naših kraških vasi in ljudi, o katerih bi se izplačalo pogosteje spregovoriti, nam je razlagala Angela. Takih problemov je v samem Slivnem kar cela vrsta, je nadaljevala in se z zavzetostjo dotaknila najbolj perečega — šole. Vaška osnovna šola živi še danes tako, kot najbrž ne živi več nobena šola na svetu, tudi v nerazvitih deželah. Šola ima namreč samo eno tesno učilnico. Kako lahko natrpaš vanjo kar pet razredov. Treba je pač vse te razrede razdeliti na dva dela in si pomagati s tem, da obiskuje en del pouk v jutranjih urah, drugi pa v popoldanskih. Lani pred volitvami so po tolikšnem prigovarjanju prebivalstva končno prišli v vas strokovnjaki in začeli z merjenjem, češ da bodo zgradili novo šolsko poslopje. Pa so bile volitve mimo in so ugotovili, da jim je za gradnjo šole zmanjkalo denarja.

Veliko je še problemov in kazalo bi, je zaključila Angela, da bi jim prej ali slej posvetili nekoliko več časa in prostora.

skega dnevnika na Goriškem

je hudovala zaradi težav s prevozom, odkar gradijo priključek avtomobilske ceste.

Tudi Jožeta Lavrenčiča na Vrhu nismo našli doma. Žena nam je povedala, da je po vasi s časniki. Ker so hiše zelo razkropljene, mu gresta dnevno po dve uri. «Ne vem, če dobimo za čevlje», se je spraševala in povedala, da časnik nosijo druginski člani, kadar je gospodar bolan.

Na Poljanah je za raznašalca zapisan Jožef Gergolet, raznaša pa njegova žena. Zavoj gre ob nedeljah iskat na avtobus in ga razdeli, ob delavnikih pa opravi posel poštar.

V Doberdobu je raznašalec njegov nečak Milan Gergolet, ki nosi ob nedeljah in sproti tudi kasira, njegova žena, s katero smo se pogovarjali, pa opravi delo med tednom. Skrb za raznašanje so prevzeli pred devetimi leti, ko je imela hčerka Verica, ki je ravno tisti hip pritekla iz šole, dva meseca in so stanovali še v stari hiši. «Kadar je lepo vreme mi zadostuje ena ura, pri dežju in vetru pa dve, ker moram stopiti v vsako hišo, izročiti časnik v roke in še kakšno reči...»

Med poletnimi meseci bi radi na dopust, pa ne morejo ravno zaradi te skrbi. Toda letos so si dali v glavo, da bodo tako uredili vsakodnevno raznašanje, da bodo nekaj dni odšli na počitek, je povedala.

Po uspeli akciji v Ronkah, kjer je naš list vsak dan prisoten, je August Pahor že šest let za raznašalca. Nosi samo ob nedeljah in praznikih. «Dve uri mi gresta, preden z mopedom obredem Ronke, Redipuglio, Štarancan, Selce in Vermeljan. Naredim za dobroto, prav gotovo ne za denar», je pristavil. Povedal nam je svojo dolgo in zanimivo življenjsko zgodbo. «Vedno sem trgoval s starim železom in to počenjam tudi sedaj, pri prevozu pa mi pomaga moj osliček. S tem nekaj prislužim, zakaj vse tri pokojnine, starostna, avstrijska in invalidska skupaj, mi ne zadoščajo za najosnovnejše.

Pri Mariji Pieri v ljudski hiši v Jamljah smo izvedeli, da ji gresta vsak dan celj dve uri, preden obide vse hiše. «Hodim peš in če je dež in mraz, ni prijetno. Kadar pridem prekasno, mi še kdo 'njuri'».

Pri njej smo izvedeli za 80-letnika Andreja Pahorja na številki 8, ki se je «ujezil na časnik», kakor je Pierijeva povedala, ker nikoli ni dobil nobene knjige ob Novem letu. Obiskali smo ga in izvedeli, da je še res. Izvedeli pa smo tudi za njegovo zanimivo življenje, za njegovih 81 let in toliko drugega, kar je vredno, da izvedo tudi drugi.

Ko smo sklenili krog obiskov, smo izvedeli za pritožbe, slišali smo predloge, kaj manjka (doberdobska mladina nam, na primer ne more odpustiti, da ne poročamo o njenem nogometu), pri vseh pa smo spoznali, da je Primorski dnevnik sestavni del njihovega življenja, da gredo zjutraj od hiše do hiše, ker se zavedajo svoje odgovornosti in poznajo željo čitateljev, da izvedo, kaj je novega. V zadoščenje jim je, kadar jih ljudje sprejemajo že na pragu, nekoliko manj pa, kadar morajo v pisemski nabiralnik potiskati časopis, ker je v njem tisti od prejšnjega dne. Nam pa je v zadovoljstvo, ker imamo tako zveste sodelavce, ki nam pošteno povedo, kaj je narobe in kaj je treba popraviti. Tudi zaradi tega je bil novoletni obisk pri raznašalcih potreben in koristen.

Ste že poravnali celoletno naročnino za Primorski dnevnik in si s tem zagotovili udeležbo pri našem velikem nagradnem žrebanju?

Ravnali ste pametno in kakor večina cenjenih bralcev. Če pa še niste - pohitite:

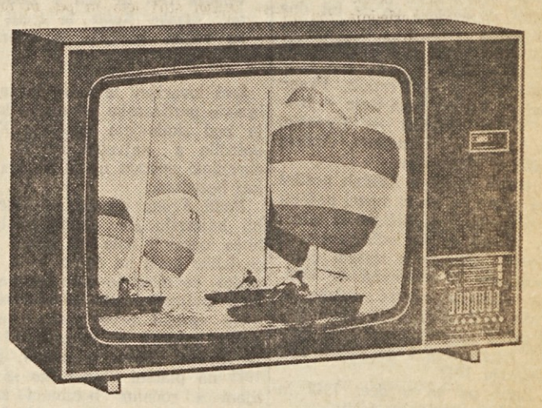
ČLOVEK PRERAD ODLAŠA NA JUTRI,

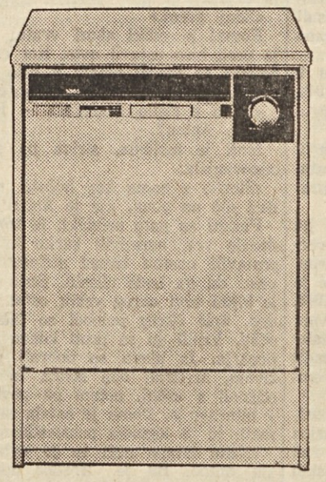
časa pa imate samo do 31. JANUARJA!

VREDNOST NAGRAD

2.000.000 lir!

V naši upravi vas že čakajo barvni televizor SELECO 26,

stroj za pomivanje posode IGNIS za 8 oseb, prenosni televizor SELECO 9, radijski sprejemniki, gospodinjski stroji, preproge, knjige.

Med številnimi drugimi nagradami so tudi plačana potovanja:

7 dni v Moskvo in Leningrad, 5 dni v London, 5 dni v Pariz, 5 dni v Budimpešto in osemdnevno križarjenje po Sredozemlju!

SREČNO DO ŽREBANJA!

PONOSNA ZGODOVINA NAŠIH VASI

Pred 30 leti je iz Žabč na Tolminskem odšlo v partizane prvih devet vaščanov

Trideset let je od tistega decembra 1942 in januarja 1943 ko je iz Žabč pri Tolminu odšlo k partizanom devet vaščanov.

Trideset let je od takrat, ko je bil v hiši tovariša Viktorja Klinkona — dne 19. avgusta 1942 — ustanovni sestanek ilegalnega odbora Osvobodilne fronte v Žabčah.

Trideset let je od takrat, ko so fašisti in kvesturini iz Tolmina — dne 25. februarja 1943 — že navsezgodaj zjutraj obkolili vas Žabče. Zastražili so vse tiste hiše, ki so imele svojce pri partizanih. Aretirali so tisti dan deset vaščanov, katerih svojci so odšli k partizanom. Tem družinam so oropali vso živino, konje, prašiče in drobnico.

Tisti dan so fašisti «pozabili» na mater partizana — Peskarco zato so se čez nekaj dni vrnili in odpeljali v zapor tudi njo in hčerko Marijo.

Potem je bil nekaj dni mir. Zatišje pred viharjem? Fašisti in kvesturini so «junaško napadli» in požgali več senikov na tolminskih planinah. To pa še ni bilo dovolj. Znova so prihrumeli v Žabče in s puškinimi kopiti razbijali vrata. Aretirali in odgnali so še tri vaščane — Andreja Sovdata — Brdarja, Franca Sovdata — Dobravca in Jakoba Uršiča in jih odgnali v zapor. Tako se je znašlo v zaporu kar 15 vaščanov.

* * *

Toda začnimo od kraja.

V tej partizanski vasi živi nekdanja aktivistka Terezina Skočir — Marjanca. Med NOB je bila zadnjih pet mesecev borbe dopisnica «Partizanskega dnevnika» za Tolminsko. Vse važnejše dogodke je zapisovala v kroniko. Tako je ohranila dragoceno pričevanje o dogodkih te vasi. Ti spomini so povzeti delno iz njene kronike.

Prvi sestanek simpatizerjev OF v Žabčah pri Tolminu je bil že v jeseni 1941. V hiši tovariša Ivana Rejca — Bregarja so se zbrali: Ivan Rejc — Bregar, Anton Leban — Fratnik, Viktor Klinkon — Tomažic, Franc Kavčič — Tinčev in Andrej Jelinčič — Peskarjev. Nedolgo potem je bil drugi sestanek, na katerem so se dogovorili za zbiranje hrane in pridobivanje vaščanov za pomoč partizanom. Vse do avgusta 1942 so prvi simpatizerji delovali v največji tajnosti, kar je razumljivo, saj je bila komaj dober kilometer daleč v Tolminu zelo močna vojaška postojanka s številno posadko v vojašnicah.

Ustanovni sestanek ilegalnega odbora OF v Žabčah pa je bil dne 19. avgusta 1942 v hiši tovariša Viktorja Klinkona — Tomažica. Na sestanku so bili:

Anton Leban — Fratnik, Franc Kavčič — Tinčev, Ivan Rejc — Bregar, Viktor Klinkon — Tomažic, Ivan Leban — Fratnikov, Andrej Jelinčič — Peskarjev.

Ta odbor je bil v Žabčah nosilni steber upora, ki ga ni mogel podreti najhujši in najbolj nečloveški teror. Delo, ki ga je ta odbor opravil v dobrem letu, bo z zlatimi črkami zapisano v zgodovini te vasi. Razen zbiranja hrane, obleke in drugega za partizane, je odbor pridobil devet tovarišev, ki so se pridružili partizanom v decembru 1942 in januarju 1943.

Iz Žabč pa so v dec. 1942 in jan.. 1943 v partizane odšli:

Anton Janež — Francetov, padel 30.III.1943 na Mrzlem vrhu, Miha Rutar — Zajcov padel 26.IV.1943 na planini Golobar Anton Jan — Lukov, padel 26.IV.1943 na planini Golobar, Franc Kavčič — Tinčev, padel 7.VII.1943 na planini Stador, Ivan Rutar — Zajcov, padel 7.VII. 1943 na planini Stador, Ivan Kavčič — Čadržnov, padel 13.II.1944 pod Kolovratom, Andrej Jelinčič — Peskarjev, še živi doma kot upokojeni major JLA, Ivan Leban — Brečkov, še živi, Ivan Leban — Fratnikov, še živi.

PARTIZANSKA PRISEGA V LOGORJU NAD DREŽNICO

V skupini devetih partizanov, ki so odšli iz Žabč, je bil tudi 20-letni Andrej Jelinčič — Peskarjev, ki je ohranil tale spomin na partizansko prisego v logorju nad vasjo Drežnica pod strminami visokega Krna:

«Vsi tisti mladi fantje, ki so v tistih zimskih dneh odšli iz tolminskih in kobariških vasi k partizanom, smo prišli v logor nad vasjo Drežnica. Tam je taborila partizanska četa. Vsako jutro so prihajale nove skupine mladih fantov. V logorju je vladalo veliko navdušenje.

V četi je bil tudi star partizan Švejk, doma nekje na Krasu. Bil je vedno dobro razpoložen in je ob tabornem ognju rad pripovedoval svoje partizanske doživljaje. Po činu je bil drugi četni politkomisar. V zvezek je večkrat zapisoval razne verze.

Neko jutro je v logor prišel Franc Šavli — Medved, prvi organizator oboroženega upora na Tolminskem. Četa novih mladih borcev se je zbrala v vrsti. Komandir čete tovariš Franc Čopi — Borutin je tovarišu Šavliju — Medvedu podal raport. Potem smo prisegli. Tovariš Medved je počasi izgovarjal besedilo prisege, mi pa smo ponavljali za njim. Kar smo že prej čutili v srcih, smo še z besedami potrdili, to je: borili se bomo do zmage in izgona okupatorja z naše zemlje, če treba, bomo dali tudi življenja za svobodo.»

Fotografija iz časa volitev v narodnoosvobodilne odbore, posneta v novembru 1944 na poti v Zadlaz. Na sliki so od leve na desno: Silvo, tov. Stanko Rutar in tretji Viktor Klinkon, takrat predsednik okrajne volilne komisije in referant za finance pri okrajnem odboru za Tolminsko

Šest tovarišev iz Žabč je zadnje besede partizanske prisege v logorju pod skalovjem visokega Krna, potrdilo z največjo žrtvijo. Naj ohranimo spomin nanje vsaj z nekaj besedami:

Padli Franc Kavčič — Tiger je bil bajtarski sin. Doma so lahko hitro opravili dela na polju, zato je lahko hodil na dnino — v «žernado». Še mlad je tako spoznal trdoto življenja. Zato je z navdušenjem sprejel prve vesti o partizanih, katerim se je pridružil dne 15.XII.1942. Padel je dne 7. julija 1943 na planini Stador, ko so Italijani z ročnimi bombami zasuli skupino, ki je iz doline nesla hrano partizanski brigadi.

Ivan Rutar — Kostja je šel k partizanom dne 1. januarja 1943. Pred odhodom je materi in očetu dejal:

«Moja dolžnost je, da grem v gozdove k partizanom. To naj ostane v hiši in ni treba nikomur praviti.»

Točno na Novo leto 1943 so ga poklicali gozdovi. Potem se je večkrat vračal s skupino ki je skrbela za prehrano brigade. Zadnjič je prišel v noči od 6. na 7. julij 1943. Na povratku je skupina odpočivala na planini Stador, kjer so jo izsledili Italijani, ki so skupino napadli iz neposredne bližine z ročnimi bombami in jo pobili.

Ivan Kavčič — Gruden, Čadržnov iz Žabč, je bil zelo nadarjen kmečki fant. Že kot deček je rad bral povesti in pesmi slovenskih pisateljev in pesnikov. Ko so mu v šoli hoteli vsiliti črno srajco in kapo, je oboje odločno zavrnil. Za kazen je potem dobil slabe ocene, da je moral razred ponavljati. Sam pa se je doma učil slovenščine. Po končani osnovni šoli se je šel učit za čevljarja k Franku Šavliju — Medvedu, ki je učencem znal vcepiti tudi ljubezen do domovine in sovraštvo do fašizma. Dne 31. januarja 1943 se je pridružil partizanom. Ko je bila brigada na poti na Dolenjsko, so ga Italijani ujeli in nečloveško mučili. Z ročno bombo so mu izbili več zob. Postavili so ga pred vrsto sedemnajstih Italijanov, ki so ga, korakajoč mimo, udarjali s puškinim kopitom. Ob razpadu fašistične Italije je bil znova prost in se je takoj pridružil partizanom. Bil je v skupini, ki je sovražniku postavila zasedo v vznožju Kolovrata. Na premiku so šli skozi Kamno. Tam je bil nasprotnik partizanov, oblečen v črno duhovniško sutano. Opazoval je premik partizanov, potem pa se s kolesom odpeljal v Kobarid, kjer je obvestil sovražnike. Partizani so za nekim zidom čakali na sovražnika še ves naslednji dan. Niso slutili, kaj jim je pripravil izdajalec. Ob sončnem zahodu je zaregljala sovražna strojnica. Sedem mladih partizanov je zadnjič gledalo vrh mogočnega Krna. Med njimi je bil tudi Ivan Kavčič — Čadržnov iz Žabč. V črno rimsko sutano oblečen izdajalec se skriva danes nekje v Italiji...

Miha Rutar — Zajcov in Anton Jan — Lukov sta odšla k partizanom dne 31. januarja 1943. Oba sta bila zelo mlada, komaj 17 let vsak. Miho so domači klicali za Mihca, ker je imel še otroški izgled. Tisti, ki so ga poznali so govorili, da tako mlad še dolgo ne bo zapustil očetovega gnezda. Mihč pa je dobro vedel, kaj je v takih časih dolžnost tudi takih fantov.

Prav tak je bil Anton Jan, šibak mladenič, vendar močnega in odločnega značaja. Ko je prišel dogovorjeni dan za odhod k partizanom, je kar v nogavicah brez čevljev skočil skozi okno in se pridružil borcem za svobodo.

Na planini Golobar se je prebujala pomlad. Partizani — med njimi sta bila tudi Mihč in Anton — so se veselili lepših, toplejših dni. Takrat je vodstvo osvobodilnega gibanja na Primorskem pripravljalo ustanovitev Gregorčičeve in Gradnikove brigade. Sovražnik je zvedel, da je na planini Golobar večja partizanske enota. Dne 28. aprila 1943 so fašisti in kraljevi vojaki napadli z veliko močjo. V neenakem boju je padlo nekaj desetin partizanov, med njimi tudi mlada Mihč in Anton.

Anton Janež — Francetov se je pridružil partizanom zadnje dni januarja 1943. Pred odhodom je materi povedal, da bo odšel v gozdove ker je izdan da pomaga partizanom. Mati je od strahu otrpnila, ko je sin dejal:

«Prišli bodo po mene če ne nocoj, pa jutri.»

Naslednji večer se je preoblekel in dejal:

«Zdaj grem.»

Komaj je odšel skozi vrata, se je pred hišo ustavil avto. Kot razbojniki so fašisti planili v hišo in začeli strahovati mater in strica:

«Dove è figlio Antonio?» — Kje je sin Anton?

Mati je molčala, strica pa sta odgovarjala:

«Storite z nama kar hočete midva nič ne veva, kje je Anton.»

Fašisti so nato privlekli iz torbe debelo vrv, napravili zanko in jo postavili enemu izmed stricev za vrat da ga bodo obesili. Stric pa je kljub vrvi okrog vratu ostal trden. Šele okrog polnoči so fašisti odšli. Vrnili so se proti koncu februarja. Iz hleva so pobrali vso živino, aretirali oba strica in ju odgnali s seboj, potem pa poslali v internacijo. Doma je ostala samo mati, ki je kasneje pripovedovala:

«Neke temne noči se je oglasil sin Anton. Bil je izredno dobre volje. Pripovedoval je, da bodo zmagali partizani, fašisti pa bodo uničeni. Bila sem potolažena kot otrok, ko mu obljubiš nekaj lepega za darilo.»

V avgustu 1943 so Italijani napadli partizane na Rdečem robu. Partizanom je zmanjkalo streliva, zato so se umaknili. Anton je bil takrat mitraljezec in se ni hotel umakniti. Skril se je v neko kaverno iz prve svetovne vojne. Italijani so v kaverno metali ročne bombe, vendar je bil Anton tako zavarovan, da ga drobci niso zadeli. Štiri dni in noči je preživel v kaverni brez hrane in vode. Iskal je vlage in otipal vlažen strohnjen tram. Vzel je kos in ga žvečil, da si je tako napravil malo sline. Šele peti dan so se Italijani umaknili nazaj v dolino. Mitraljezec Anton je bil rešen. Bil je do skrajnosti izčrpan, vendar je začel iskati tovariše, ki jih je končno tudi našel. Zelo so se ga razveselili, ker so ga že imeli za mrtvega.

Ob razpadu fašistične Italije je za nekaj časa prišel domov na zdravljenje, ker ga je zelo bolela noga. Vendar ga je ves čas vleklo nazaj v edinico, tako je bil navezan na tovariše ki so se borili po vrhovih vrtoglavih prepadov. Velikokrat je ponavljal:

«Le v skale, le v skale, dokler nismo dovolj močni!»

Anton Janež je bil v času svojega partizanstva *v dvajsetih več jih borbah!* Zadnja njegova borba je bila dne 30. marca 1944 na Mrzlem vrhu. Neki dezerter je pripeljal Nemce v neposredno bližino. Partizane so Nemci napadli z višine! Umika ni bilo, zato so partizani sprejeli borbo na življenje in smrt... Mrzli vrh, znan še iz prve svetovne vojne, je postal spomenik junaškim tolminskim partizanom...

TERENCI — DESNA ROKA PARTIZANOV

Fašisti in kvesturini v Tolminu so bili prepričani da so prebivalcem Žabč za vseljej izbili iz glav misel na partizane. Kako so se motili! Nasilje je rodilo še močnejši odpor. Partizani so se brez skrbi oglašali tudi po aretacijah številnih domačinov pri Francu Lebanu — Kašanarju, Francu Rutarju — Tomažonu, Jakobu Uršiču — Kosmiču in Luciji Kavčič — Kosovki. V vasi so izvolili nov odbor OF! Življenje v vasi je teklo naprej po že prtrjenih tirnicah svobode.

Že pokojni Luciji Kavčič — Kosovki je bila kot prvi ženi v vasi zaupana skrivnost OF. Ker je bila že po naravi dobra žena in mati, je večkrat potovala v Trst in prinašala najnujnejše stvari za partizane. V Trstu je zaupnim ljudem pojasnjevala potek in napredovanje partizanske vojske. Čeprav so Italijani in kasneje Nemci večkrat preiskovali njeno hišo, niso nikoli nič odkrili.

V oktobru 1944 so domobranci obkolili njeno hišo. Lucije takrat ni bilo doma. Naneslo je, da se je prav takrat vrnila domov. Ko je prišla pred hišo ,jo je neki domobranec vprašal, če ji je znano, kje je gospodinja. Lucija — Kosovka pa je odgovorila:

«A, to babo iščete! Saj je ni nikoli doma.»

Nato je odšla naprej po ulici kot da je tujka v vasi. Sosedje so strmeli od presenečenja in čakali, kaj se bo zgodilo. Kosovka pa je šla naprej in zavila v Benkov hlev, kjer jo je domačin zakril s steljo. Za vsak primer. Ko so domobranci odšli z dolgim nosom, se je Kosovka umaknila v ilegalo, kjer je bila do konca vojne.

Tudi *Jakob Uršič — Krpan* je bil eden tistih zavednih terencev, ki so veliko pomagali partizanom. Dolgo časa je na skrivaj in neopaženo delal za partizane. Dne 5. januarja 1944 so Nemci — zaradi izdajstva — nepričakovano obkolili njegovo hišo. Nemški oficir je našel nekaj partizanske literature. Pobesnel je, pograbil debel kol in hotel z njim ubiti Jakoba. Žena je Nemca zgrabila za roke da ni mogel zamahniti s kolom, nakar jo je zverinski hitlerjevec surovo brcnil skozi vrata v kuhinjo. Potem je žena slišala iz sobe obupne klice na pomoč. Zvečer so Nemci Jakoba in njegovega brata odgnali v Tolmin in od tam v Gorico. V Gorici so terenca mučili, da je bil ves polomljen in razmesarjen. Po treh mesecih se je njegovi ženi posrečilo, da je neki bolničar za odkupnino dosegel, da so moža izpustili domov. Še danes je skrivnost, kakšno moč je imel tisti neznani bolničar, da je za odkupnino izposloval prostost izmučenemu terencu.

Po vrnitvi domov je Jakob — Krpan nadaljeval svoje prejšnje delo, čeprav so mu bili domobranci vedno za petami. Večkrat ga je pred aretacijo rešil pionir Jožko Kavčič — Čadržnov, ki ga je vsakokrat pravočasno obvestil, da prihajajo Nemci ali domobranci. Po osvoboditvi je Jakob — Krpan izjavil:

«Danes sem invalid, ker so mi naši sovražniki uničili zdravje. Bodo pa moji otroci srečnejši, ker bodo uživali sadove našega trpljenja.»

Neutrudna in nikoli mirujoča je bila *terenka Katarina Kavčič — Čadržnica*, članica odbora SPŽZ v Žabčah, vse do 11. februarja 1945, ko je bil v njeni hiši množični sestanek. Slab človek je to povedal Nemcem v Tolminu. Pridrveli so v Žabče, aretirali Čadržnico in jo odpeljali na zaslišanje v Tolmin. Tam jo je nemški oficir s pomočjo tolmača vprašal:

«Kako, da je bil pri vas sestanek?»

«Ja, dol pelje pot», je odgovorila Čadržnica.

«Kdo so bili?»

«Jaz jih nisem poznala.»

«Ali tudi Klinkona niste poznala?»

«Njega sem pač.»

«Kaj pa so govorili na sestanku?»

«So rekli, da ne smemo Nemcem dajati mleka, da moramo davek pobrati. Rekli so zakaj verjamete okupatorju, ali ne veste, da je zmaga naša, saj so Rusi že sredi Berlina.»

Čadržnica si je mislila, da je vseeno, kaj odgovarja, saj te tako ne bodo več izpustili iz rok. Tolmač jo je po tem odgovoru samo grdo pogledal, oficir pa je ukazal, naj gre domov.

Ko je prišla v vas, je srečala Terezino Skočir — Marjanco in jo pozdravila:

«Smrt fašizmu!»

Vsa srečna, da jo vidi zdravo in prosto, je Terezina odgovorila:

«Svobodo narodu!»

Res, dve slovenski ženi, na kateri smo lahko ponosni! Čadržnica je še dejala:

«Moram podvizati, ker me čaka Boštjan na Zadlažki poti, da mu prinesem vrečo koruze.»

Čadržnica je ves čas borbe odgovarjala za socialno skrbstvo pa tudi drugih nalog se ni branila. Njen mož je bil odpeljan v Mauthausen, odkoder se ni več vrnil, sin Ivan pa ji je padel pod Kolovratom dne 13. januarja 1944.

S tem pa še ni pri koncu seznam tistih, ki so pomagali partizanom z vsem kar so premogli. Mladi Franc Leban — Kašanar se je udeleževal vseh konferenc, ki so bile v Čadrgu, Tolminskih Ravnah in Zadlazu. Po osvoboditvi mu je začelo zdravje pešati in je kmalu zatem umrl. Vso pomoč so nudili partizanom tudi Tomažon, Kosmič, Andrej Leban — Ciril, Ivan Skočir — Benkovcov, Brdarjeva Pavla in njena hči Ida ki sta raznašali partizanske časopise, brošure in letake. Od mladink, ki so z vso požrtvovalnostjo prenašale hrano partizanom moramo omeniti: Ivanko Kosovo, Milko Fratnikovo, Ivanko Tomažicovo in Terezino Kosmičevo. Veliko so prispevali tudi pionirji. Tudi nekdanji «tigrovec» Jernej Luznik — Mohov je že pred borbo prinašal čez prejšnjo državno mejo iz Jugoslavije napredno literaturo in orožje. Čez mejo iz Italije v Jugoslavijo je vodil tiste tovariše, ki sta jim grozila fašistično preganjanje in aretacija.

Da bomo bolj točni, naj povemo, da je od skupno 170 vaščanov Žabč med NOB delalo na terenu 65 vaščanov. Ti so skrbeli za politično vzgojo vaščanov in zbirali materialno pomoč za partizane. V Žabčah so zbrali 217.829 lir predvojne vrednosti posojila svobode, prostovoljnih prispevkov za OF, davkov in sanitetnega materiala za ranjene borce. Za prehrano partizanov so dali 25 glav goveje živine, velike količine hrane in obleke. Okupator pa je odgnal iz vasi 26 krav, 2 konja, 15 prašičev, 72 ovc in koz.

K partizanom je iz Žabč odšlo 20 fantov in mož, od teh je sedem žrtvovalo svoja življenja v borbi za svobodo. V zaporih in koncentracijskih taboriščih je trpelo 47 vaščanov, od teh se štirje niso več vrnili domov.

Dne 27. oktobra 1944 so v vasi izvolili narodnoosvobodilni odbor. Žene so lepo okrasile volilno dvorano v vaški mlekarni. Takrat so prvič izobesili slovensko zastavo z rdečo zvezdo. Volitve so zaradi bližine sovražne postojanke potekale v največji tišini. Od 81 volivcev je 78 oddalo svoj glas za ljudsko oblast. Za prvega predsednika NOO je bil izvoljen tovariš Jakob Uršič, za tajnika pa Lucija Kavčič — Kosovka.

Tovarišica Marjanca je v dopisu z dne 28. marca 1945 zapisala:

«Pridite, tovariši, bratje! Čakamo vas vsi izmučeni do smrti bičani!»

In partizani so res prišli dne 30. aprila 1945. In tiste dni je že omenjena tovarišica zapisala v kroniko:

«Sladak je v srcu občutek, da so to naši borci, da so to Titovi borci. Tito, veliki osvoboditelj nove Jugoslavije je z nami. Nič več nas ne obide strah, ko poči strel, saj vemo, da je to partizanska puška. Za nami so časi, ko nas je zazeblo pri srcu ob vsakem sovražnem strelu. Tovariši, bodimo tudi vnaprej ena sama velika partizanska družina!»

ANDREJ JELINČIČ — ROŽNIK, UPOKOJENI MAJOR JLA — 50-LETNIK

Ko smo zapisali zadnje stavke dogodkov vaščanov Žabč pri Tolminu, se nam je zdelo, da smo nekaj pozabili. In res smo pozabili — vendar tudi ne pozabili. Morali smo odmotavati nit iz klopčiča spominov na dogodke iz NOB do osvoboditve. Vse kar se je dogajalo po osvoboditvi, je že drugi del zgodovine te partizanske vasi.

Že v začetku teh spominov smo omenili ime Andrej Jelinčič - Peskarjev, ki se je kot 20-leten fant udeležil prvega sestanka simpatizerjev OF v Žabčah v jeseni 1941. Leta 1942 se je pridružil partizanom. Potem se je udeležil znanega pohoda Gradnikove brigade, ki je v avgustu 1943 odšla na Dolenjsko. Poleti je bil ranjen v prsi in odpeljan na zdravljenje v bolnico «Pavlo». Ko je ozdravel, se je znova vrnil v edinico. Ostro ima v spominu sovražno ofenzivo v dneh od 20. do 24. decembra 1944. Takrat so se borili v snegu ob 25 stopinjah mraza!

Tovariš Jelinčič - Rožnik je bil celih 21 let vojak in oficir JLA! Sedaj doma kmetuje.

Ko smo ga nekoč v razgovoru vprašali, kako se počuti kot kmet, po tolikih letih vojaščine, je odgovoril:

«Svojo zemljo smo vedno ljubili, zanjo smo se borili in krvaveli. Zato je tudi danes nismo zapustili. Ne morem si zamisliti življenja brez stalne navezanosti na delo. Skupni uspehi pri delu na vasi in sodelovanje ljudi, je moje največje zadoščenje».

ANDREJ PAGON - OGAREV

Vas Žabče pri Tolminu, pripeta v pobočje v vznožju Šenpavla na levem bregu Tolminke

OBISK PRI MLADEM HROMEM SLIKARJU STOJANU ZAFREDU V DIVAČI

S svinčnikom in čopičem v ustih se je lotil pisanja in slikanja

Zafredov Stojan iz Divače še ni dopolnil 22 let. Še pred tremi leti je bil živahen fant, poln obetajočih načrtov, marljiv študent zadnjega letnika elektrotehnične srednje šole v Ljubljani in večletni član divaške godbe. Pred nesrečo tistega dne v juliju 1970 je igral v sestavi koprskih «Diamantov» in je z bližnjimi prijatelji koval načrte, da bi se z glasbo uveljavili tudi v sklopu domačega, divaškega kvarteta. Toda ko je bil na počitnicah v «Gradisovem» naselju pri Valdoltri, si je ob spustu s tobogana zlomil hrbtenico. Celo njegovo telo je razen glave ohromelo. Zdravniki so naredili vse, kar je bilo v njihovi moči, da so ga ohranili pri življenju.

Dolgi so bili meseci zdravljenja v bolnišnici Valdoltra in pozneje na zavodu za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani. Prav tako dolgo se ni mogel sprijazniti s to krutostjo svoje usode. Ob preganjanju dolgočasja se je loteval reševanja križank. S svinčnikom med zobmi je izpisoval črke v kvadrate. Potem se je opogumil, ko je ugotovil, da ima še čvrste čeljusti. Dan za dnem se je uril s svinčniki in folmastri. Tako je nastajala oblika njegove nove pisave.

«Vam ne morem povedati, kako sem bila vesela ko sem iz bolnišnice prejela njegovo prvo pismo. Nisem mogla verjeti, da ga je napisal z ustmi, s svinčnikom med zobmi», je povedala mati Marinka, medtem, ko so se ji utrnile solze.

Stojan je zdaj doma, v drugem nadstropju 1. železničarskega stanovanjskega bloka, nasproti divaškega avtobusnega postajališča pri gostišču «Risnik». Bil je malce v zadregi ob mojem obisku. V topli kuhinji priklenjen na vozičku, ob stojalu z velikim platnom, je pravkar zaprosil sosedo Božo Bolčičevo, naj mu vzame čopič iz ust. Drugače mu pri svojem delu še najbolj streže sestrica Vlasta, ki je tokrat ni bilo doma.

Na platnu, ki ga je imel pred sabo je s svojimi izrazitimi barvami ustvarjal že svoje trinajsto oljnato sliko. Bili so to prvi obrisi podobe najstarejše divaške hiše. V njej je bila v davnih časih gostilna in kakor pripovedujejo, je baje v njej prebil dve noči celo sam Napoleon med svojim osvajalnim pohodom čez naše kraje. Kakšnih dvesto petdeset let stoje že njeni zidovi.

Slikar — invalid Stojan Zafred

«Vidim, da si že cel mojster čopiča. Si ga uporabljal tudi pred nesrečo? Kako in kdaj si, Stojan, pravzaprav začel slikati?»

«Prej se mi je slikarstvo dozdevalo nekako dolgočasno. Nikoli se nisem pogreval za to zvrst umetnosti. Med zdravljenjem mi je bil v bolnišnici dolgčas. Začel sem se uriti z usti. Najprej sem s folmastrom naredil nekaj portretov prijateljev, s katerimi sem bil skupaj v ljubljanskem zavodu. Neki študent upodabljajoče umetnosti je menil, da je škoda, ker se nisem lotil tega študija. Sicer pa še ni prepozno. Rad bi prej končal zadnji letnik elektrotehnične šole, za kar sem dobival štipendijo podjetja «Elektro Gorica». S slikanjem sem začel letos in s portreti vred sem naredil že več kot sedemdeset del».

«Meniš, da bi si s slikanjem ustvarjal materialno podlago za preživljanje?»

«Zdaj je to težko reči, ker me razen prijateljev, ki sem jih portretiral zastonj, še nihče ne pozna. Za barve platna papir, čopiče in take reči, sem doslej potrosil okrog sto starih tisočakov. Prodal pa nisem še ničesar, a upam, da mi bo uspelo čez kakšen mesec prirediti samostojno razstavo tu v Divači. Rad bi tudi sodeloval na piranskih «ex temporih». Glede tega so mi obljubili pomoč pri tukajšnji krajevni skupnosti. Menijo celo, da bi mi omogočili odpreti lastni atelje, kjer naj bi izdeloval tudi mozaike in razne letake. Če bi se to uresničilo, menim da bi se v materialnem pogledu sam vzdrževal. Drugače pa mi razen staršev doslej še nihče ni materialno pomagal, odkar sem v takem stanju. Oče je upokojeni železničarski uslužbenec, mati pa se je morala zaradi pomanjkanja sredstev zdaj na stara leta zaposliti. Potem sta tu še sestri in si lahko predstavljate, kako je z nami...»

«Kateri umetniki so ti za vzor pri tem tvojem ustvarjanju in s katerimi od svojih del si najbolj zadovoljen?»

«Ko sem bil v Ljubljani sem si ogledal tamkajšnje galerije. Za vzor si jemljem Apolonijeva dela in grafike Božidarja Jakca. Kar sem doslej naslikal pa so mi najbolj pri srcu tale dela: motiv kraške kleti, Rab, Dubrovnik, grad Otočec, planinska staja, primorska ulica, planinska koča ter črni kvartet, ki se je po moji nesreči in po smrti prijatelja razšel. No, še ne morem reči kako mi bo uspela ta najstarejša divaška hiša».

Ob slovesu s Stojanom Zafredom, se mi je globoko vtisnil v srce njegov pogum navzlic hudi invalidnosti. In odhajal sem z novim dokazom, da je človekova volja vedno tisti odločilni dejavnik, ki premaguje življenjske usode.

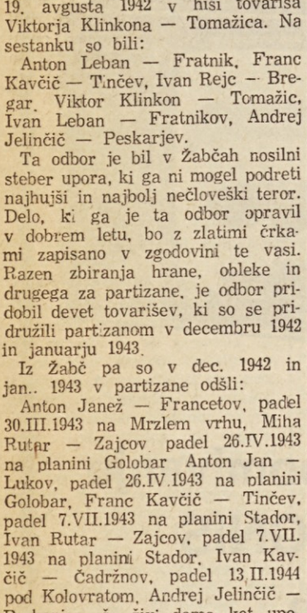
Za bralce Primorskega dnevnika mi je z lastno pisavo z usti napisal naslednji pozdrav:

Pozdravljam bralce Primorskega dnevnika
Stojan Zafred
Divača, 28. XII. 1972

Stojan Zafred — Črni kvartet, ansambel, v katerem je igral Stojan Zafred pred nesrečo

Dj. PLANJAVEC

Ljudska pesnica Terezina Skočir-Marjanca, med NOB — in tudi še danes — požrtvovalna delavka v družbeno - političnih organizacijah

DOMAČI ŠPORT

DANES

SOBOTA, 6. JANUARJA 1973

NOGOMET

2. AMATERSKA LIGA

14.30 v Ločniku
Lucinico — Juventina

MLADINCI

10.15 v Trstu, Sv. Sergij
Roianese — Gaja

***

NARAŠČAJNIKI (polfinale)

10.30 v Miljah
Breg — Triestina

NAMIZNI TENIS

DEŽELNI TURNIR

8.30 v Gorici, telov. «Stella Mattutina»
Nastopa Dom, Sokol in Kras

***

MEDNARODNI TURNIR

9.00 v Chiassu
Sodeluje tudi Sokol

KOŠARKA

MLADINCI

11.00 v Trstu, Ul. Caravaggio
Bor — Lloyd Adriatico

JUTRI

NEDELJA, 7. DECEMBRA 1973

NOGOMET

2. AMATERSKA LIGA

14.30 v Miljah
Muggesana — Vesna

***

14.30 na Proseku
Libertas Prosek — Breg

***

14.30 v Trstu, Sv. Sergij
Flaminio — Zarja

***

14.30 v Bazovici
Campanelle — Primorje

***

NAMIZNI TENIS

MEDNARODNI TURNIR

9.00 v Chiassu
Sodeluje tudi Sokol

KOŠARKA

MOŠKA D LIGA

17.00 v Trstu, Ul. della Valle
Bor — Don Bosco

***

NARAŠČAJNIKI

9.00 v Gorici, telov. «Stella Mattutina»
Dom — Cervignano

SNEŽNE RAZMERE

Višarje	60 cm
Nevejsko sedlo	6 cm
Neveja (nad vzpenjačo)	50 cm
Sappada	5 - 20 cm
Cima Sappada	10 - 40 cm
Marmolada	15 - 200 cm
Madonna di Campiglio	30 - 130 cm
Cortina	10 - 45 cm
Ortisei	10 - 20 cm
Velika planina	6 cm
Vojsko	5 cm
Krvavec	20 cm
Vogel	60 cm
Kranjska gora	10 cm
Bled	5 cm
Planica	10 cm
Jezersko	3 cm
Golte	20 cm
Komna	52 cm
Pokljuka	25 cm
Bohinj	5 cm

OBVESTILO

SPD vabi vse udeležence smučarskega tečaja na suhi trening s kronotekmovanjem, ki bo na sporedu jutri, 7. januarja v Živčevi dolini pri Velikem Repnu.

Zbirališča so pri postaji openskega tramvaja ob 9.30, na Proseku na Kržadi ob 9.30 in v Velikem Repnu na trgu ob 10. uri.

SMUČARSKI TEK — *VČERAJ V BOHINJSKI BISTRICI*

Endlerjeva (ZRN) in Lötscher (Švica) najuspešnejša v prvem dnevu tekem

Sovjetinje so razočarale - Demel letos šele tretji

(Od našega posebnega dopisnika)

BOHINJSKA BISTRICA, 5. — Danes dopoldne je bilo v Bohinjski Bistrici I9. mednarodno tekmovanje v smučarskih tekih. Letošnja udeležba je bila izredno kakovostna, saj je tekmovalo 67 tekačev in 21 tekačic iz 13 držav. Številno je bilo tudi jugoslovansko zastopstvo, in sicer 9 članov in 3 članice. Italijani so poslali na to mednarodno preizkušnjo 4 člane, na čelu z Elvirom Blancom. Proga je bila precej naporna, kar je zahtevalo izredne napore, tako od organizatorjev, kot tudi od samih tekmovalcev.

Najprej so se podale na 10 km dolgo progo članice. Že pred startom so bile velike favoritinje za končno zmago tri tekačice iz Sovjetske zveze ter dvakratna zmagovalka bohinjske prireditve (in sicer v letih 1966 in 1970) Mihaela Endler. Zahodnonemška tekmovalka Endlerjeva je povsem opravičila vlogo favoritinje in je tako zmagala. Za Endlerjevo je to izreden uspeh, saj je izenačila dosedanji rekord zmag v Bohinju rojaka Demla, ki je prav tako zmagal trikrat (vendar trikrat zaporedoma).

Razočarale pa so tekačice iz Sovjetske zveze. Njihova najboljša zastopnica je bila to pot Voronina s tretjim mestom. Na drugo mesto se je prerinila Marta Rochwell iz ZDA, ki je nedvomno prijetno presenetila. Najboljša domačinka pa je bila Helena Bešter s 13. mestom, Kordeževa je bila za mesto slabša, Pavličeva pa 16.

Vrstni red članic:

1. Endler (Zah. Nemčija) 38'33"8, 2. Rochwell (ZDA) 39'3"5, 3. Voronina (SZ) 40'34"9, 4. Zapotoszna (Poljska) 40'39"3, 5. Hirth Shirley (Kanada) 40'47"3, 6. Hlavati (ZDA) 41'10"3, 7. Paramanova (SZ) 41' 23"4, 8. Firth Sharon (Kanada) 41' 57'1, 9. Perejeva (SZ) 41'44"1, 10. Owen (ZDA) 42'42", 13. Bešter Helena (Jug.) 44'6"6, 14. Kordež Milena (Jug.) 44'9"2, 16. Pavlič Marjana (Jug.) 44'59"9.

Največje zanimanje pa je vladalo za tek članov na 15 km. Že na polovici proge je bil najhitrejši Švicar Kurt Lötscher, ki je uspešno odbil vse napade (tudi v drugem delu proge) najhujših tekmecev Valjulina, Demla, Betza, Saveljeva in drugih. Trikratni zaporedni zmagovalec v Bohinju, zahodni Nemec Walter Demler, se je moral letos zadovoljiti s tretjim mestom. Po 10 km je bil šele peti, v zadnjih 5 km pa je prehitel še dva tekača, toda zamujenega le ni mogel nadoknaditi. Dobro se je izkazal Italijan Blanc, ki je pritekel skozi cilj kot 9. Najboljši domačin pa je bil Filip Kalan iz Gorij kot 19. Kot zanimivost naj povemo še to, da je bil današnji zmagovalec na lanskem mladinskem evropskem prvenstvu v Trbižu komaj 25. Lanski evropski mladinski prvak Sovjet Šmigov pa se je moral danes zadovoljiti z 12. mestom.

Rezultati:

1. Lötscher (Švica) 54'19"7, 2. Valjulina (SZ) 54'5"2, 3. Demel (Z. Nem.) 55', 4. Betz (Zah. Nem.) 55'5"7, 5. Saveljov (SZ) 55'6"7, 6. Renggli 55'54"6, 7. Henych (ČSSR) 55'41"2, 8. Wachter (Avstrija) 56', 9. Blanc (It.) 56'7"3, 10. Eckert (Zah. Nem.) 56'8".

Uvrstitev Jugoslovanov: prvi je bil na 19. mestu Kalan 57'9"1, 26. Jelen 57'54"8. Drugi najboljši Italijan je na 29. mestu Confortola 58'11"5; na 31. mestu je Jugoslovan Dornik 58'32"1, na 54. mestu je Italijan Capitano 58'53"3, na 35. mestu Tajnikar Franc (Jug.) 59'13"2, 39. Giovanna (It.) 1.24"43, Lotrič (Jug.) 1.57"2, 49. Kerštajn (Jug.) 1.2'1", 50. Gartner (Jug.) 1.2'33"2.

Danes se bo tekmovanje nadaljevalo. Na sporedu bosta štafeti pri članih in članicah, in sicer 3x10 km in 3x5 km.

Furlanič Gianni

Za Giagnonija le ukor in visoka denarna globa

Poldrugi milijon globe in pa ukor: takšna je kazen, ki jo je prejel trener Torina Giagnoni. Disciplinska komisija nogometne zveze je torej s precejšnjim razumevanjem do moštva pretehtala izjave, ki jih je trener podal takoj po tekmi z Milanom in ki jih je bistveno potrdil tudi na «zasliševanju», ki je bilo včeraj v prostorih nogometne lige. V svojem uradnem poročilu je komisija poudarila, da je Giagnoni nedvomno kršil disciplinski pravilnik, ker je brez utemeljitve obtožil sodnika, da je z «nesramno pristranostjo» pomagal Milanu do zmage in mu ni mogoče šteti kot opravičilo nitj trenutno vzdušje po tekmi, niti vsa njegova poznejša zagotovila o simpatiji, ki naj bi jo gojil do sodnika samega. Dejstvo, da je kazen le denarna, je komisija razložila z upanjem, da bi taka odločitev pripomogla k dokončni odpravi tako nešportnih izbruhov.

V vsem poročilu je torej videti, da je bila prva skrb komisije zmanjšati pomen pojava, ki bi po vsej verjetnosti s težjo kaznijo sprožil cel val polemik. S tem, da je kazen denarna je torej prizadet samo trener ne pa moštvo, je tu videti skrb, da bi se prvenstvo nadaljevalo brez vsakršnih posledic. S tem so verjetno zadovoljni vsi, saj je tudi med Giagnonijevimi prijatelji opaziti precej ravnodušen odnos do odločitve.

Eden izmed vidnejših predstavnikov ekipe, Bonetto, je sicer nekoliko polemiziral z višino globe, ne pa s tisto polemičnostjo, ki bi jo bilo pričakovati.

Med istim zasedanjem je komisija tudi potrdila kazen Romi, ki bo morala naslednji dve domači tekmi odigrati na nevtralnem igrišču.

ROKOMET — *NA SP NA ŠVEDSKEM*

Samo bron še dosegljiv za jugoslovansko moštvo

V polfinalnem delu je SFRJ v odločilni tekmi podlegla Romuniji - Koristna preizkušnja za Italijo

MALMÖ, 5. — Jugoslovanski rokometni univerzitetni reprezentanci na Švedskem ni uspelo to, kar je uspelo državni reprezentanci v Münchnu: ekipa Romunije jo je namreč v odločilnem dvoboju druge polfinalne skupine gladko premagala in si s tem priborila pravico, da v' zadnji tekmi s Sovjetsko zvezo starta na naslov svetovnega prvaka.

Jugoslavija ni imela sreče, ko se je morala že v polfinalu pomeriti s tradicionalnim nasprotnikom, ki ima nedvomno najmočnejšo ekipo na tem prvenstvu, saj bi plavi po vsej verjetnosti v drugi skupini zlahka osvojili prvo mesto. To priča tudi njihov zanesljivi pohod do včerajšnje tekme. V izločilni skupini je jugoslovansko moštvo premagalo Alžirijo s 38:15, nekoliko je šepalo proti Islandiji (samo 16:15), nato pa odpravilo bivšega viceprvaka ČSSR s 16:14. V polfinalni grupi, v kateri so bile še Romunija, ČSSR in Poljska, pa je slednjo odpravila z gladkim 21:11. Danes so torej na sporedu finalna srečanja. Romunija in SZ se bosta pomerili za prvo mesto, v borbi za tretje mesto pa bo nasprotnik Jugoslovanov ZRN.

Prvič je na tem prvenstvu nastopila tudi Italija, ki pa se seveda še ni mogla enakovredno meriti z ostalimi. Poleg tega je naletela tudi na zelo težko izločilno skupino in je zabeležila tri zanesljive poraze: z Romunijo 6:32, s Poljsko 5:18 in z Dansko 10:31. Vsekakor pa so ji te tekme, kot mnoge druge, ki jih je odigrala pred turnirjem samim s precej kvalitetnimi moštvi, dale koristne napotke za nadaljnji razvoj te panoge v Italiji.

NAMIZNI TENIS — *TEDENSKI PREGLED*

Sonja Miličeva 20. t.m. zopet v reprezentanci

Turnirjev v Chiassu in Gorici se bodo danes udeležili tudi igralci Sokola in Doma ter igralke Krasa

Državna reprezentanca

Trener državne reprezentance Ugo Luccio je potrdil, da bo Sonja Miličeva zopet nastopila v državni reprezentanci v tekmi proti Škotski, ki bo 20. t.m. v Neaplju. Z njo bodo nastopili še igralci Bosi, Malesci in Giontella.

A liga

V moški A ligi jutri ne bo nobenih srečanj. Rezultatov nedeljskega kola nismo še prejeli, ker nam jih zaradi preobremenjenosti pošta še ni mogla dostaviti. Prvenstvo se zaključi prihodnjo nedeljo, ko bo Sokolova ekipa nastopila v domači telovadnici proti državnemu prvaku, ekipi Vitamirella. Sokol pa mora odigrati še eno zaostalo tekmo z ekipo CDR iz Modene, ki bo na sporedu čez 14 dni.

Mednarodni turnir

Danes in jutri bo v Chiassu mednarodni turnir, katerega se bo udeležil tudi Sokolov igralec Peterlini. Sodeloval bo med posamezniki, v moških dvojicah z Bosijem in v mešanih dvojicah.

Deželni turnir

Danes bo v Gorici prvi deželni turnir, na katerem bodo nastopili igralci nabrežinskega Sokola, goriškega Doma in igralke zgoniškega Krasa. Turnir bo veljal za kakovostno lestvico deželnih turnirjev in prvenstev.

S. J.

KOŠARKA

Po dvotedenskem počitku naše ekipe spet pod koši

D LIGA

Po dvotedenskih praznikih bodo Borovi košarkarji ponovno zaposleni. «Plave» čaka jutri težka naloga, saj se bodo spoprijeli z eno najmočnejših ekip v tem prvenstvu, z Don Boscom. Jutrišnji Borovi nasprotniki so bili največje presečenje v tem prvenstvu. Osvojili so celo več točk na tujih igriščih, na domačih tleh pa so doživeli le en poraz, to pa proti Cianocoloriju.

Glavna značilnost ekipe Don Bosca Motori Plet je ta, da se je z novo abinacijo močno ojačila, poleg tega pa je vodstvo znalo ustvariti med košarkarji prijateljsko vzdušje, ki je seveda igralcem v veliko pomoč.

Proti takemu nasprotniku imajo borovci le malo možnosti za zmago. Naši mladi košarkarji se bodo, seveda, skušali upirati bolj izkušenim nasprotnikom in se od njih čimveč naučiti.

Borova postava pa bo naslednja: Fabjan, Adrijan in Danijel Zavadlal, Hrvatič, Koren, Škerlj, Kralj, Pertot, Barazutti.

Tekma Bor — Don Bosco bo jutri, ob 17. uri v telovadnici, Ulica della Valle.

MLADINCI

Borovi mladinci pa bodo zaposleni že danes. Ob 11. uri se bodo v telovadnici v Ulici Caravaggio spoprijeli s prvim na lestvici, z ekipo Lloyd Adriatico, ki v tem zelo izenačenem prvenstvu še ni doživela poraza. Kot je znano, pa so borovci še vedno brez točke. Njihova naloga bo zato zelo težka in si ne predstavljamo, kako bi lahko naši košarkarji prekrižali račune predstavnikom Lloyda Adriatica, ki so tako zaradi tehničnega znanja, kot zaradi telesne priprave, boljši od borovcev.

b. l.

Peterka Doma proti prvemu z lestvice

Jutri zjutraj bodo mladi košarkarji Doma odigrali svojo prvo tekmo povratnega kola košarkarskega naraščajniškega prvenstva proti ekipi Cervignano.

Peterka Cervignana zaseda po prvem delu prvenstva prvo mesto lestvice s še polnim izkupičkom 12 točk, pred peterko Splügen A, ki jih ima 10. V tej tekmi nimajo domovci nobenih možnosti za zmago, saj je ekipa Cervignana v prejšnji tekmi pokazala, da je za razred boljša od vseh ostalih moštev tega prvenstva. Toda prepričani smo, da bodo naši fantje, zlasti sedaj, ko so se dobro izkazali na slovenskem turnirju, dobro zaigrali in dali vse od sebe, tako da bodo otežkočili nasprotniku zmago.

Tekma Dom — Cervignano bo v nedeljo s pričetkom ob 9. uri v telovadnici Stella Mattutina (Ulica Nizza 36), Gorica. Sklicani igralci Doma za to tekmo se bodo morali zbrati pred omenjeno telovadnico ob 8.30.

I. K.

NOGOMET — Pred jutrišnjimi tekmami 2. AL

Odigrali bodo zadnje kolo zimskega dela prvenstva

Za vse naše enajsterice bodo jutrišnja srečanja zelo naporna

V nedeljo bodo odigrali zadnje kolo zimskega dela prvenstva 2. amaterske lige. Za naše enajsterice bi moral biti to zelo težak dan, saj bodo vse ekipe šle nastopat na tuje. Kljub temu pa so predstavniki in navijači naših enajsteric precejšnji optimisti.

Kriška Vesna bo gostovala pri trdoživi Muggesani, ki je po nepričakovanem porazu z Inter SS zdrknila na drugo mesto lestvice. Jasno je, da bo miljska enajsterica napela v nedeljo vse sile in lahko pričakujemo napadlo igro Miljčanov, čeprav imajo pri sestavi moštva nevšečnosti zaradi gripe. Križani nimajo velikih težav, pozna pa se odsotnost Borisa Miliča. Remi bi v tem srečanju predstavljal za Vesno lep uspeh.

O srečanju Libertas Prosek — Breg je igralec Brega Žarko Race takega mnenja: «Upam, da ne bomo zapustili poraženi proseškega igrišča. Dobra bi bila že točka, sicer bi nam predla trda. Lestvica je namreč precej zapletena, preostajata pa nam še dve zaostali tekmi s Flaminiom in Primorjem. Glede nedeljske postave vem le to, da bo zaradi bolezni odsoten Mikuš.»

Predsednik dr. Leo Kralj je o srečanju Flaminio — Zarja dal naslednjo izjavo: «Po nezasluženem porazu z Muggesano gledamo na nedeljsko tekmo z optimizmom. V Miljah smo popustili v zadnjih desetih minutah, kar je bilo za nas usodno. Kljub temu je v naših vrstah precej optimizma in v nedeljo startamo na zmago.»

Primorje bo gostovalo pri Campanellah. Obe ekipi sta novinca v letošnji 2. ligi in obe sta bili v nedeljo poraženi. Logično je torej, da bo nedeljsko srečanje zelo napeto in borbeno. Campanelle igrajo na domačih tleh, kjer so v zadnjih treh srečanjih vedno zmagale. Čeprav tudi v taboru Primorja računajo na zmago, mislimo, da niso «rdeče-rumeni» trenutno v taki formi, da bi lahko upali na zmago. Dovolj bi bila že točka.

V ostalih srečanjih, ki so precej izenačena, predvidevamo remi med Libertasom in Isonzom (tekmo bodo odigrali danes) in med Fogliano in Interjem SS (čeprav imajo domačini tudi nekaj možnosti za zmago). Remi predvidevamo tudi med Aurisino in S. Canzianom, čeprav bodo skušali napraviti domačini vse, da bi zmagali.

B. R.

Juventina bo igrala danes z Lucinicom

Danes bo Juventina igrala tretji derbi proti ekipi iz Ločnika. Tekma je zelo važna, še posebej za štandreške igralce, ki so po zadnji tekmi proti Ziraccu zdrknili prav na dno lestvice, kjer delijo mesto z nekaj drugimi moštvi. Iskati vzroke te krize ni lahko in tudi o pravih vzrokih ne moremo govoriti. V začetku prvenstva so «belo-rdeči» začeli z odličnim tempom, in kazalo je, da bo ekipa med prvimi na lestvici, če že ne prva. Premagovala je vse močne ekipe, bodisi doma, bodisi na tujem igrišču. Vse je dobro napredovalo, dokler se ni poškodoval Edi Tabaj. Z naslednjo tekmo se je začela trda pot nogometnih igralcev, ki niso dosegli dobrih rezultatov in igra je bila poprečna, razen v določenih trenutkih, kot v tekmi proti Piedimontu. Seveda, je bil Edi Tabaj eden najboljših na igrišču, kljub temu ne moremo misliti, da je le njegova odsotnost povzročila krizo v tem klubu. Razumljivo je, da ima vsaka ekipa svoj negativni trenutek. Kljub vsemu pa ima Juventina le preveč negativnih trenutkov.

Za današnjo tekmo je trener Culot sklical sledeče igralce, ki naj se zberejo ob 13. uri na trgu v Štandrežu: Plesničar, Faganel, Nanut, Tomažič, Pavlin, A. in G. Montico, Makuc, Marvin, Ferletic, Uras, M. Tabaj, Sirk, Černic in Collini.

V nedeljo je bil izžreban Uras kot najboljši igralec tekme Juventina — Ziracco. Trije člani društva: Ivo Nanut, Rudi Brajnik, Lovrenc Močnik, so osvojili po eno steklenico vina.

Bip.

TOTIP

1. — prvi	1	
drugi	X	1
2. — prvi	1	
drugi	X	2
3. — prvi	1	1
drugi	X	1 2
4. — prvi	1	X 2
drugi	1	
5. — prvi	X	2
drugi	1	
6. — prvi	2	X
drugi	1	X

PODATKI Z 2. DEŽELNEGA ZASEDANJA O ŠPORTU IN REKREACIJI

Tudi zelena področja postajajo vse pomembnejša v telesni kulturi

Vsako zeleno področje bi moralo biti tako opremljeno, da bi zadovoljilo vse obiskovalce

Z dosedanjim poročanjem o referatih z deželnega zasedanja o športu in rekreaciji smo govorili predvsem o tehničnih športnih vprašanjih. V zadnjih treh referatih, ki jih bomo obravnavali, pa bo govor skoraj izključno o pravnih in strogo organizacijskih vprašanjih. Najprej bomo poročali o referatu goriškega občinskega odbornika Agatija, ki je govoril o odnosu krajevnih ustanov do športa. Po nezanimivem referatu dr. Montelle o nalogah športnih propagandnih ustanov, o katerem smo že pisali, je odbornik Agati povedal marsikaj zanimivega. Svoj referat je razdelil na dva dela. Najprej se je strogo držal naslova in torej govoril o nalogah krajevnih ustanov, v drugem delu pa je proučil zveze med zelenimi področji in športno - rekreativnimi objekti.

Sedanja zakonodaja

Zakon, ki ureja posege občinskih in pokrajinskih uprav na športnem področju, so sprejeli leta 1934. Ta zakon pa je le formalna združitev zakonov iz let 1911 in 1915 in navaja šport kot popolnoma obrobno dejavnost, ki ni predvidena v rednih postavkah proračunov krajevnih uprav. Kontrolni organi črtajo iz proračuna občin, predvsem deficitarnih, vse postavke, ki se tičejo športa, če niso te osnovane na odločitvah deželnega pomena. Člen 91 občinskega in pokrajinskega zakona, ki omejuje posege v športu, je treba zato odpraviti ali vsaj spremeniti.

To naj bi bil le prvi korak. Jasno je, da z enim samim zakonom ne bomo mnogo spremenili. Občinam je treba vsestransko zagotoviti možnost posegov na družbeno področje; treba je povečati njihovo avtonomijo in s tem povečati tudi možnost izbire in reševanja perečih vprašanj prebivalstva. Vse to je že predvideno v petletnem načrtu ministrstva za proračun in programiranje za petletje 1971-75, ki nosi naslov «Progetto 80». Načrt pravi med drugim, da «se država obvezuje priznati šport kot sredstvo za telesno in moralno vzgojo državljanov, sicer se bo šport iz vzgojnega sredstva spremenil v «prireditev» dostopno samo nekaterim privilegiranim državljanom». Načrt nadalje pravi, da je treba šport širiti s pomočjo šole in krajevnih ustanov in zaključuje: «Krajevna ustanova mora biti središče vse športne dejavnosti in zagotoviti vsem združenjem, tako pri športnem udejstvovanju kot pri gradnjah».

Vse izgleda zelo jasno, le da smo šele na začetku. Šport mora postati družbena dejavnost. Šola je v krizi in ne more izpolniti te naloge. Njena zaprtost je celo taka, da mnogokrat športne ustanove ne morejo razpolagati s šolskimi objekti.

Koordinacija

Da bi imeli športniki na razpolago vse potrebne objekte, je treba koordinirati posege na športno področje. Prvi korak je storila že deželna uprava s posebnim zakonom. Pravilno koordinacijo pa lahko zagotovi le krajevna ustanova, občina ki je podrobno seznanjena z vsemi dejavnostmi. Naloga občine je tudi, da odpravi razliko med šolskimi in izvenšolskimi aktivnostmi in da poskrbi za čim številnejšo udeležbo mladine v športu.

Naloga občine je, da poskrbi za načrtovanje vseh športnih gradenj in tudi za njihovo ozemeljsko razdelitev. Vključitev športnega objekta mora tudi soglašati z urbanističnim in ekološkim značajem občine. Treba je upoštevati oddaljenost od večjih naseljenih krajev in jo primerjati s prostim časom prebivalstva. Poudariti je treba, da z urbanističnega zornega kota ni nobene razlike med športom, rekreacijo in prostim časom, s pomenom športa kot ene izmed dejavnosti, ki jih človek opravlja v prostem času. Urbanistika se torej zanima samo za tisti šport, kjer je meščan aktivni dejavnik, ne pa gledalec. Pomemben je torej predvsem rekreacijski šport. Jasno pa je, da ima tudi tekmovalni šport od tega same koristi.

Ločiti je treba krajevne objekte, kjer se človek udejstvuje kako uro, deželne objekte, kjer potekajo tekmovanja in treningi dalj časa, pa do velikih, državnih ali mednarodnih objektov, s katerimi športnik razpolaga tudi po več tednov brez premora. Izbire morajo biti podrejene še vremenskim razmeram, topografskim značilnostim in seveda tudi zahtevam prebivalstva.

Zelena področja

Krajevne ustanove se morajo v zadnjem času baviti tudi z vprašanjem zelenih področij. Drevesa se umikajo železobetonu in meščan nima več prostora za vsakodnevni sprehod. Odbornik Agati meni, da je povezava med vprašanjem zelenih področij in športno - rekreacijskih naprav koristna, predvsem iz urbanističnega vidika. Razčlenjevanje te povezave pa bi se vsebinsko oddaljilo od športa ter tudi od videmskega zasedanja. Omejil se je torej na pomen zelenih področij za športno udejstvovanje.

Vsako zeleno področje mora biti tako opremljeno, da bo zadovoljilo vse obiskovalce. Na takem področju je gradnja športnih objektov koristna, saj bi bila tako finančna bremena manjša, obenem pa bi bila področja obiskana tudi v obdobjih, ko ljudje ne hodijo na sprehod (ponoči, pozimi). Ko govorimo o športnih objektih pa mislimo seveda na širše pojmovanje, od otroških parkov z gugalnicami in vrtiljaki, do zahtevnih objektov za tekmovalni šport. S tem pa ni rečeno, da morajo stati vse športne naprave na zelenih področjih. Pri odločitvah pa je pomembna prisotnost deželе, ki mora dobro proučiti vse okolnosti, preden podeli kaki ustanovi prispevek. Za vsak prispevek mora biti popolnoma jasen namen. Končni cilj pa mora biti izgradnja popolnih športnih naprav v vsakem ozemeljskem predelu ter važnejših in večjih športnih objektov v vseh središčih.

Po koncu druge svetovne vojne je bilo najbolj pereče vprašanje v Italiji vprašanje cest. Vsi so trdili, da ni denarja; denar smo našli in zgradili cestno omrežje, ki nam ga marsikdo zavida. Prekrili smo državo z asfaltno plastjo in pri tem podirali vse ovire, predvsem drevesa.

Danes se je stanje nekoliko spremenilo. Družba zahteva, da upoštevamo vprašanja sožitja z enako važnostjo kot vsa ostala vprašanja. Družbi smo dolžni odgovoriti na tak način, da nam bo zaupala. Ko se pojavijo resna vprašanja in ko je naša politična volja, da jih rešimo, bomo nedvomno našli tudi vsa potrebna sredstva.

S. J.

Totocalcio

Atalanta - Fiorentina	X	2	
Bologna - Milan	2		
Inter - Juventus	X		
Napoli - Sampdoria	1		
Roma - Palermo	1		
Ternana - Lanerossi	X		
Torino - Cagliari	1	X	
Verona - Lazio	X	1	2
Catania - Varese	1	X	
Catanzaro - Brindisi	1		
Taranto - Reggina	X		
Lucchese - Modena	X	1	2
Lecce - Avvelino	1	X	

Kako je Mussolini prišel na oblast

POHOD NA RIM 1922

2.

Pred svojim odhodom iz Milana v Rim, 29. oktobra zvečer, je Benito Mussolini — kakor je s precejšnjo dozo ironije, toda povsem upravičeno zapisal neki zgodovinar — načelniku milanske železniške postaje, ki je v položaju mirno stal pred spalnim vagonom, obrazložil «program» svoje vlade, ki jo je šel sestavljat v Rim. Mussolini je postajenačelniku rekel takole: «Želim, da bi odpotovali o pravem času: odslej v tej deželi mora vse delovati točno kot ura».

Preden je odšel na pot, pa je za vsak primer naročil svojim «škvadristom», članom jurišnih odredov, naj napadejo in zažgejo uredništvo ter tiskarno lista «*Avanti!*», osrednjega glasila Socialistične stranke Italije. «List jutri ne sme iziti. Sicer bi mi socialisti mogli pripraviti tudi kako splošno stavko!».

In list ni izšel. Fašisti so učinkovito izpeljali svojo nalogo. Za takšne podvige — za napade na nebranjene in nezavarovane objekte — so bili pravi mojstri. In ni bilo niti splošne stavke. Še več, veliko je bilo tudi tistih, ki so pozdravili sklep, da Mussolini sestavi novo, močno reprezentativno vlado, ki bo sposobna preprečiti državljansko vojno v deželi, vlado, ki bo s trdo roko vendarle napravila red in mir ter uvedla disciplino v interesu vseh.

Nikakršno naključje ni, da zgodovinarji in kronisti omenjajo tudi ta Mussolinijev ukaz, da naj se onemogoči izid «Avantija», glasila italijanskih socialistov na predvečer njegovega prihoda na oblast v Rimu. Razen političnih je tu tudi nešteto osebnih razlogov. Ta ukaz je Mussolini izdal 29. oktobra leta 1922. Točno osem let prej, 20. oktobra leta 1914 je Mussolini moral zapustiti mesto direktorja tega istega lista, ki ga je v sedanjem primeru obsodil na smrt na grmadi. Bilo je to v dobi, ko je Benito Mussolini moral zapustiti vrste Socialistične stranke Italije, v kateri je bil do tedaj eden od najbolj agilnih in najbolj radikalnih aktivistov, eden tistih redkih članov vodstva stranke, ki je zahtevalo pravo konkretno revolucijo, ne pa le prazne besede. Le nekaj let pozneje pa bo postal najbolj ogorčen sovražnik socializma, krvnik in grobar mnogih borcev za ideje socializma, v Italiji in tudi izven nje.

Ko ni mogel postati vodja socialistične revolucije, je postal organizator in izvrševalec fašistične «revolucije» — to je najbolj enostavno in najbolj netočno pojasnilo, ki se tu in tam daje o tej politični prelevitvi Benita Mussolinija, katerega oče, kovač v majhnem kraju Predappiu v bližini mesta Forlì v Romagni v srednji Italiji je bil prepričan in vnet socialist, da je celo svojemu sinu dal ime Benito v spomin na Benita Huareza, mehiškega revolucionarja in borca za demokracijo. O tem preobratu, o tej preobrazbi je bilo doslej napisano že veliko knjig in študij, podobno kot je tudi prihod fašistov na oblast v Italiji in nato njihov režim vzpodbudil mnoge zgodovinarje, znanstvenike in publiciste, da proučujejo in opisujejo ta najbolj mračna leta v zgodovini Italije in Evrope.

Ob petdeseti obletnici začetka te tragične dobe, ki bo usodna tudi za nas ter za narode Jugoslavije in ki se bo končala šele s koncem druge svetovne vojne, v zvezi s človekom, s katerega imenom je vezan začetek in konec tega zločinskega sistema, v zvezi z Benitom Mussolinijem, se bomo tu ustavili pri nekaterih najbolj pomembnih dejstvih, ki so bila odločilna za nastanek, širjenje in zmago fašizma

Tri leta in pol pred tem oktobrskim prihodom Mussolinija v Rim, točneje 23. marca leta 1919 se je v dvorani kluba trgovcev in industrijcev v zgradbi na številki 9 na Trgu Sansepolcro v Milanu zbralo kakih 120 oseb. V zelo pisanem političnem življenju tedanje Italije je bilo sleherni dan takšnih zborovanj in sestankov mnogo, na desetine, na stotine. Na njih so se osnovale nove stranke in grupacije, na njih so se reorganizirale ali ukinjale stare stranke, stranke, ki so naslednjega dne ponovno nastajale pod novimi zvenečimi imeni in z daljnosežnimi programi. Je bil morda tudi ta eden izmed takšnih ustanovnih sestankov?

Iz izvajanj govornika in iz gesel so radovedneži, ki so pogosto prihajali v klubsko dvorano, da bi videli, za kaj gre, mogli videti, da je to ustanovni občni zbor «milanske borbene zveze» — zveze, ki je nosila naslov Fascio milanese di combattimento. Zamisel o potrebi ustanovitve te zveze je dva dni pred tem zasedanjem Benito Mussolini obrazložil skupini svojih somišljenikov na nekem sestanku, ki je bil prav tako v Milanu in na katerem ni bilo več kot kakih sedemdeset oseb. Njegova osnovna ideja je bila naslednja: «Formirati je treba skupine ljudi «odločnih», da na notranjem področju nadaljujejo prav takšno borbo, kakršna se je bila proti zunanjemu sovražniku». Z drugimi besedami, pripraviti se je bilo treba na borbo proti nasprotnikom v deželi, da bi se prevzela oblast.

Prav isto zamisel, vendar v nekoliko bolj zaviti obliki bo Mussolini razvil tudi dva dni pozneje na ustanovnem občnem zboru «milanske borbene zveze», na zborovanju, ki je pomenilo začetek ustanavljanja «borbenih zvez» po vsej deželi z namenom, da «zajamejo» vso Italijo in da se ustvari vsedržavna organizacija teh zvez, organizacija, ki bo pod vodstvom centralnega komiteja delovala na vsem nacionalnem ozemlju.

KDO VSE SO BILI USTANOVITELJI FAŠIZMA

Dan, ko je bila ustanovljena «milanska borbena zveza», to se pravi 23. marec 1919 se bo v bodoče slavil kot datum ustanovitve fašističnega gibanja (ki se bo dve leti pozneje spremenilo v stranko, o čemer pa bomo govorili pozneje). Po Mussolinijevi navadi da da dogodkom in tudi navadnim zadevam posebno zveneča obeležja in lansira nove besede, nove skovanke, so tisti, ki so prisostvovali zasedanju na sedežu trgovskega kluba v Milanu, dobili ime «sansepolcristi», to se pravi, da so postali ustanovni člani novega italijanskega vsedržavnega političnega gibanja.

Koliko je bilo vseh teh «sansepolcristov» tega 23. marca 1919 ,bo ostalo za večno negotovo, pa čeprav se omenja številka 120 navzočih ljudi. Nikoli se ne bo moglo zagotovo ugotoviti niti to, koga so pravzaprav prav ti ljudje predstavljali. Mussolini, idejni vodja «borbene zveze», in njegovi najbližji sodelavci pa so vendarle bili na tem zborovanju v manjšini. Ostali pa so bili ljudje najrazličnejših političnih nazorov, najrazličnejšega porekla, tudi najrazličnejših poklicev. Na tem zborovanju je bilo večje število bojevnikov, ki so bili razočarani nad tem, kar se je dogajalo po vojni, ko njihovim ambicijam ni bilo ugodeno. Bili to tu tudi nekateri bivši socialisti, republikanci, anarahisti, ki so se ločili od svojih strankarskih tovarišev. Nemalo je bilo tudi tistih, ki niso imeli ne le političnih pač pa tudi ne kakih drugih prepričanj, celo vere ne. Ni manjkalo niti prav preprostih razslojenih elementov, željnih pustolovščin, slave in denarja. Bili so tu tudi ljudje, «ki niso imeli vseh kart v redu», kar bi mogli z drugimi besedami povedati, da so bili to ljudje, ki so bili bolj ali manj v sporu z zakonom. Zato pa so ti še bučneje in bolj glasno odobravali Mussolinijeve besede, ko je razlagal cilje in program gibanja.

(Nadaljevanje sledi)

Uredništvo TRST Ul. Montecchi 6/II Telefon 795 823
Podružnica GORICA Ul. 24 Maggio 1/1 Telefon 83 382
Uprava TRST Ul. Montecchi 6/III Telefon 761 470
Oglasni oddelek TRST Ul. Montecchi 6/II PP 559 Telefon 793 808 794 638
Naročnina
Mesečno 1.350 lir — vnaprej: polletna 7.500 lir, celoletna 13.500 lir. Letna naročnina za inozemstvo 19.500 lir, za naročnike brezplačno revija «Dan» V SFRJ posamezna številka 1.— dinar, za zasebnike mesečno 18.— letno 180.— din za organizacije in podjetja mesečno 22.— letno 220.— din
Poštni tekoči račun za Italijo Založništvo tržaškega tiska, Trst 11-5374

PRIMORSKI DNEVNIK

Stran 8 **6. januarja 1973**

Za SFRJ Tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 501-3-270/1 «ADIT» - DZS, Ljubljana, Gradišče 10/II nad. telefon 22 207
Oglasi Za vsak mm v višini enega stolpca: trgovski 200, finančno - upravni 300, legalni 400, osmrtnice in sožalja 200 lir. «Mali oglasi» 80 lir beseda. Oglasi za tržaško in goriško pokrajino se naročajo pri oglasnem oddelku ali upravi. Iz vseh drugih pokrajin Italije pri S.P.I.
Glavni urednik **Stanislav Renko**
Odgovorni urednik **Gorazd Vesel**
Izdaja in tiska ZTT - Trst

PROTEST PROTI IZRAELSKI NAPADALNI POLITIKI

Pet afriških držav prekinilo diplomatske odnose s Tel Avivom

Za ta korak so se odločili Kongo (Brazzaville), Čad, Niger, Uganda in Mali - Sadat bo v kratkem obiskal Libijo - Bejrutski študenti solidarni s kairskimi tovariši

BAMAKO, 5. — V zadnjem tednu je kar pet afriških držav prekinilo diplomatske odnose z Izraelom. Prva država, ki je dala zgled, je bil bivši francoski Kongo (Brazzaville), nato pa so podobno odločitev sprejele tudi čadska ugandska, nigerska in danes malijska vlada. V uradnem sporočilu so državniki Malija izjavili, da so se odločili za ta korak, da bi dokazali svoje ogorčenje nad početjem Izraela in bi tako izrecno dokazali svojo solidarnost arabskemu ljudstvu in na splošno vsem narodom, ki se borijo za svobodo in neodvisnost ter za mir in pravico na svetu.

Mali obtožuje Tel Aviv, da terorizira prebivalstvo zasedenih področij ter stalno napada arabske države s kriminalnimi bombardiranji. Ob koncu svojega sporočila vlada v Bamaku zahteva, naj vse države s skupno akcijo prisilijo Izrael, da spoštuje ukaz varnostnega sveta OZN in se umakne iz zasedenih področij.

Včeraj pa je prekinila diplomatske stike s Tel Avivom nigerska vlada. Izraelci so si verjetno pričakovali to odločitev, ker je zunanji minister Aba Eban 2. januarja, po odločitvi kongoške vlade, da prekine diplomatske odnose s Tel Avivom, izjavil, da bodo temu zgledu verjetno sledile še druge države. Tel Aviv je zato odpoklical svojega veleposlanika v Niameju in je pustil v diplomatskem predstavništvu le odpravnika poslov. 30. decembra je vodstvo nigerske napredne stranke izjavilo, da na podlagi geopolitičnih značilnosti države in zaradi zahtev ljudstva, ne sodi, da je prisotnost izraelskega diplomatskega predstavnika v državi primerna, dokler se Tel Aviv ne bo odpovedal svoji napadalni politiki.

Politični opazovalci pripisujejo radikalizacijo odnosa afriških držav do Izraela naslednjim faktorjem: 1. afriške države so zavzele odločno stališče do nekaterih zahodnjaških držav, o katerih sodijo, da imajo še kolonialistična stremljenja. Izrael je oporišče teh držav na Bližnjem vzhodu, kot je to poudaril kongoški predsednik Ngouabi 2. januarja, ko je dejal, da je Izrael prav tako sovražnik afriških držav, kot so Washington, Pretoria, Salisbury in Lizbona. 2. Uspeh arabske diplomatske ofenzive proti Izraelu. 3. Uspeh islamske verske ofenzive v državah, kjer imajo muslimanski verniki večino ali pa vsaj močno manjšino. 4. Izraelska zasedba arabskega ozemlja.

Iz Bejruta medtem poročajo, da bo egiptovski predsednik Sadat danes ali jutri odpotoval v Tripolis, da bi se sestal z libijskim predstavnikom Gedafijem. List «An Nahar», ki je sporočil vest, poudarja tudi, da je egiptovski predsednik v prejšnjih dneh poslal v Damask dva predstavnika, ki sta razpravljala s sirskimi voditelji o položaju na sirsko - izraelski meji. V tej zvezi časnik poudarja, da je egiptovski tisk zamolčal govor, ki ga je imel Gedafi 1. januarja v Tripolisu. Med drugim je libijski predsednik izjavil, da so se voditelji arabskih držav, ki so vpletene v bližnjevzhodno krizo, že sprijaznili z možnostjo miroljubne rešitve krize, tako da bi odstopili del svojega ozemlja. Čeprav list izrecno ne poudarja, da je napovedan Sadatov obisk v Libiji povezan z Gedafijevimi izjavami, je pa vseeno zelo verjetno, da bo stališče, ki ga je Libija zavzela do spora z Izraelom, glavni predmet pogovorov med državnikoma. Gedafi je med drugim odpoklical s fronte libijske prostovoljce, ki so se borili skupaj s palestinskimi gverilci.

Kar zadeva demonstracije kairskih univerzitetnih študentov, je treba danes zabeležiti solidarnostno izjavo bejrutskih študentov z njihovimi egiptovskimi kolegi. Predstavnik študentovske organizacije je izjavil, da so poslali kairskim tovarišem solidarnostni telegram, v katerem jim obljubljajo svojo pomoč, ker se borijo proti vsem tistim, ki skušajo likvidirati arabsko odporniško gibanje. Ob koncu je napovedal tudi vrsto pobud v podporo kairskemu študentovskemu gibanju.

Epidemija gripe

ŽENEVA, 5. — Svetovna zdravstvena organizacija je sporočila, da je epidemija gripe zajela tudi Sovjetsko zvezo. Vsak dan zboli v Moskvi za gripo 70 tisoč ljudi, v Leningradu pa 30 tisoč.

Po podatkih zdravstvene organizacije kaže, da je epidemija pod kontrolo v Veliki Britaniji, nekoliko bolj zaskrbljujoče pa je položaj v Franciji, na Madžarskem in v Romuniji.

BUENOS AIRES, 5. — Bivši argentinski predsednik Peron se bo po neuradnih vesteh iz Madrida v kratkem spet vrnil v Argentino.

PO VALU SLABEGA VREMENA

ETNA GROZI?

Škoda, ki jo je povzročilo neurje, presega 120 milijard lir

CATANIA, 5. — Visoki stebri belega dima, ki je v veliki meri sestavljen iz vodne pare, se dvigajo iz Etnovih žrel nad Catanio. Po mnenju vulkanologov ta pojav pomeni, da v žrelu ni več usedlin prejšnjih erupcij, dokazuje pa tudi, da se je zvišala «gladina» magme. Slabo vreme enomogoča neposredno opazovanje pojava, poleg tega pa je vrh Etne v tem letnem času težko dosegljiv, ker je pobočje zasneženo.

Kaže pa, da pojav ni povezan s potresnimi sunki, ki so jih zabeležili na Eolskih otokih, ker slednji «stojijo» na geološko zelo nestabilnem področju. Tudi ni nobene povezave med vulkani na Eolskih otokih in Etno. Gre — kot so ugotovili znanstveniki — za dva povsem različna in neodvisna vulkanska mehanizma.

Doslej kaže, da ni nevarnosti, da bi začel vulkan bruhati, verjetno pa bodo vulkanologi lahko bolj točni, ko si bodo lahko sledili pojavu iz neposredne bližine.

Medtem ko se beli stebri grozeče dvigajo iz Etne, delavske ekipe nadaljujejo z odstranjevanjem naplavin iz mestnih središč, s cets in iz vasi. Na Siciliji je skoraj povsod zasijalo sonce in pristojni organi so začeli prve obračune škode, ki jo je povzročilo neurje. Vse kaže, da bo škoda presegla tudi najbolj pesimistična predvidevanja. Približno 3 tisoč ljudi je že brez strehe, v prihodnjih dneh pa se bodo morale izseliti iz poškodovanih poslopij še druge družine. Po prvih ugotovitvah je samo škode na poslopjih nad 80 milijard lir. Na poljih je približno za drugih 40 milijard lir škode, ker je poplava uničila specializirane nasade in rastlinjake.

Nekatere vasi so še vedno izolirane in so dosegljive le s helikopterji ali pa peš. Ponekod primanjkuje vode že pet dni, ker tehniki še niso popravili poškodovanih vodovodov, drugod pa še obstaja nevarnost usadov. Po ogledu vasi Fondachelli Fantina, ki jo je neurje najbolj prizadelo, je posebna ekipa karabinjerjev zapisala v svojem poročilu, da ne bo mogoče več odlašati z gradnjo jezov in podpornih zidov. Na hribu nad vasjo je polno razpok, kamor se je infiltrirala voda in možno je, da se nenadoma odtrže velika gmota kamenja in zemlje.

Kot so v teh dneh podčrtali sindikalni predstavniki in parlamentarci levičarskih strank, je današnji položaj na Siciliji sad zgrešenega teritorialnega načrtovanja. Revna pomoč prebivalstvu, ki ga je neurje najbolj prizadelo je kot zvonenje po toči. V zadnjih letih je bilo že več dokazov, da se narava «upira» špekulacijam gradbenikov. V tej zvezi naj omenimo le usade v Agrigentu ali položaj v Neaplju, kjer skoro ne mine dan, ne da bi na cestah «zazijalo» veliko brezno. Dovolj je le nekaj dni obilnega deževja, in že je jug razdejan. Porušena poslopja, poplavljena polja, neprevozne ceste, prekinjene železniške proge, so slika, ki se ponavlja iz leta v leto. Vlada se mora odločiti za ustrezno hidrogeološko načrtovanje in stopiti končno na prste špekulantom.

S puškama iz plastike je grozil preusmeritev

VANCOUCER (Britanska Kolumbija), 5. — Policijski organi na letališču pri Vancouverju so danes aretirali nekega moškega, ki je vstopil na letalo tipa «convair» družbe Pacific Western Airlines in zahteval naj mu izročijo 2 milijona dolarjev ter naj ga prepeljejo v Severni Vietnam.

Moški, ki je bil oborožen samo z dvema puškama iz plastike, je dovolil, da izstopijo iz letala vsi potniki. Takoj nato se mu je približal neki policist, ki ga je «razorožil». Letalo je poletelo proti svojemu cilju dve uri pozneje.

Protesti proti ameriškemu zverinskemu bombardiranju Severnega Vietnama se širijo iz dneva v dan Včeraj je delegacija britanske laburistične stranke predložila ameriškemu veleposlaniku v Londonu protestno izjavo proti umazani vojni v Vietnamu

EKVADORCI SO PREBILI NOČ NA PROSTEM

Preplah v pristanišču Esmeraldas zaradi močnih potresnih sunkov

Funkcionarji Organizacije ameriških držav so obiskali porušeno Managuo Prestrašeni prebivalci San Francisca zaradi napovedi samotarja Greespana

QUITO, 5. — Zemlja v Južni Ameriki se je ponovno stresla. Močni potresni sunki so tako preplašili prebivalce ekvadorskega pristanišča Ermeraldas, da so prebili vso noč na prostem, čeprav potres ni poškodoval poslopij. V mestu trdijo, da je jakost potresnih sunkov dosegla šesto stopnjo Mercallijeve lestvice, epicenter naravnega pojava pa je bil na oceanu, kakih 250 milj daleč od obale. V Quitu pa se ljudje sploh niso zavedeli, da se zemlja trese, saj so potresni sunki komaj dosegli jakost prve stopnje Mercallijeve lestvice.

Preplah, ki ga je povzročil današnji potres je zelo značilen. Razdejanje v Managui se je vtisnilo ljudem v spomin, tako da ob najmanjšem zaznavnem sunku že zapuščajo svoja stanovanja in bežijo na prosto.

Nikaragujski leader general Somoza je včeraj obiskal najbolj prizadete managujske četrti skupaj z dvema voditeljema Organizacije ameriških držav Galom Plazo in Ortizom Meno. Prvi je predsednik organizacije, drugi pa je voditelj medameriške banke. Čeprav se o pogovorih ni izvedelo ničesar je pa vendar zelo verjetno, da je Somoza zaheval od mednarodne organizacije pomoč za Nikaraguo.

Iz Manague poročajo, da so delavci dokončno ogradili trgovsko središče mesta z bodečo žico. Gre za področje 500 blokov, kjer je razdejanje največje. Tudi delavcem, ki odstranjujejo ruševine je dostop dovoljen le do 18. ure zaradi nevarnosti, ki jo predstavljajo komarji. Razpadajoča trupla pod ruševinami so namreč «privabila» mrčes, s katerim so s morali delavci «spopasti». Vlada je tudi ukazala vojakom, naj postrelijo vse pse brez gospodarja, da bi omejila nevarnost epidemije stekline.

Vedno v zvezi s potresi, je ameriški samotar Reuben Greenspan v petek v zadnjem trenutku umaknil svojo napoved da bo potres 4. januarja uničil San Francisco kot leta 1906.

Greespan, 66-letni samotar, ki živi v kolibi v tako imenovani dolini smrti, je v zadnjih štiridesetih letih že večkrat pravilno napovedal potrese. Pred časom je dejal, da bo 5. januarja potres prizadel San Francisco, v petek pa je priznal, da se je zmotil in da potresa ne bo. Kljub tej izjavi, pa marsikdo iz previdnosti ni šel v službo, drugi pa so uredili stvari tako, da so včerajšnji dan preživeli na prostem.

«Neverjetno je, da ljudje tako na slepo verjamejo nekemu vraču» je dejal župan Joseph Allioto, ki je včeraj med prvimi stopil v svoj urad in sedel za pisalno mizo. Točno ob 9. uri, ko bi moral po prvi Greespanovi napovedi, prvi potresni sunek «naskočiti» mesto, se je Allioto ozrl na veliki lestenec svojega urada in približno pol ure bulil vanj. «Ni se stresel», je ob koncu povedal svojim sodelavcem.

Greespan je pred časom napovedal, da bosta sonce in luna 4. januarja v takem položaju, da bosta s «skupnimi močmi» privlačila tenko zemeljsko skorjo pod San Franciscom in povzročila tako potresne sunke. Čeprav je v preteklosti že večkrat točno napovedal potrese, večina geologov in geofizikov pa kljub temu zavrača njegovo teorijo o «gravitacijskem stressu».

Vsi prebivalci San Francisca pa niso verjeli samotarju in marsikdo si je privoščil mastno šalo na račun lahkoverneže. Družba «Oceanic Forwarding Company» je na primer objavila reklamni oglas z napisom: «4. januarja ob 9. uri bomo lahko prisostvovali zelo pomembnemu potresu. Prosimo vas, da se primerno oblečete...»

Vivian Fuchs ponovno na Antarktiki

BUENOS AIRES, 5. — Sir Vivian Fuchs, prvi človek, ki je prekoračil Antarktiko leta 1957, je danes odpotoval iz Buenos Airesa v Montevideo, od koder bo z ladjo nadaljeval potovanje do Antarktike. Fuchs se bo na tem kontinentu mudil dva meseca, ker bo vodil pomembne znanstvene poskuse.

RIM, 5. — Finančno ministrstvo je danes sporočilo, da bodo poverjeni funkcionarji jutri zjutraj v glavni dvorani ministrstva izžrebali dobitnike novoletne loterije, ki je povezana s televizijsko oddajo «Canzonissima».

UDA napoveduje ofenzivo

LONDON, 5. — V trenutku, ko je predsednik vlade Irske republike (EIRE) na obisku v ZDA, kjer skuša prepričati izseljene Irce o škodljivosti gverilske organizacije IRA za stvar celotne Irske, postajajo vedno bolj grozeči nastopi ulstrskih protestantov. Predsednik protestantskih skrajnežev organizacije UDA (Ulster defence association) je izjavil, da bo njegova organizacija napravila konec individualnim umorom, če tega ne bodo storile zakonite oblasti, to je angleške, oziroma tiste, ki so od njih odvisne. Severnoirski katoličani smatrajo to izjavo kot grožnjo, ki je naperjena proti njim, čeprav so ugotovili, da so individualne umore zagrešili večinoma protestanti. V zadnjih urah je padel v Ulstru neki častnik ulstrske pomožne policije (Ulster defence regiment), ki pa je bil katoličan.

Na sliki: britanska patrulja v Belfastu

PO LAŽNI GROŽNJI NAMESTITVE BOMBE NA «BOEINGU 747»

Baskovski rodoljubi zavračajo namigovanja Francove policije

Strokovnjaki FBI in ameriškega letalstva niso našli nobene bombe - Baski se bojujejo samo v svoji domovini

LETALSKO OPORIŠČE ELLSWORTH (Južna Dakota), 5. — Neki glasnik ameriške zvezne policije — FBI je izjavil da preiskava na letalu «boeing 747» družbe TWA, ki je pristalo sinoči na letališču v Ellsworthu z 233 potniki in člani posadke, ni imela pozitivnega rezultata. Kot smo že poročali, je letalo poletelo iz Madrida ter je bilo namenjeno v New York. 40 minut pozneje je madridskemu predstavništvu družbe telefoniral neki neznanec, ki je govoril po španisko in ki je sporočil, da je na letalu bomba, ki bi eksplodirala, če bi se letalo znižalo pod višino 900 m. Neznanec je baje zahteval 15 milijonov pezet, da bi povedal, kje je skrit peklenski stroj.

Po skrbnem ogledu letala ki so ga opravili tehniki FBI in ameriškega letalstva je torej neizpodbitno, da na letalu ni bilo nobene bombe. Ali gre torej za domislico kakega neuravnovešenega človeka, ki si je dovolil neokusno šalo, ki je spravila v strah in trepet 233 ljudi ter prisilila družbo TWA, da podaljša polet od New Yorka do letališča Ellsworth, to je za več kot 2000 km.

Predvsem naj omenimo, da je neznanec s svojo grožnjo omenil višino 900 metrov kot kritično točko pri kateri bi prišlo do eksplozije. Šlo bi torej za bombo, ki bi bila povezana z višinometrom, ki bi sprožil vžigalno napravo na tej višini. Zamisel neznanega domnevnega atentatorja ni nova. Že pred leti se je zgodilo prav v ZDA da je nekdo pripravil televizijsko oddajo, kjer je šlo tudi za bombe, ki naj bi eksplodirala v določeni višini. Avtor drame je določil za pristanek letala prav Denver, ki leži 1500 m nad morjem ter bi se zato lahko izognilo eksploziji. Avtor tega dela, Rod Serling, ki so ga televizijski časnikarji intervjuvali je dejal, da ga je dogodek «prekleto razburil».

«Boeing 747» ni pristal v Denverju, ker je letališče pri Ellsworthu zelo bolj varno. Leži sicer le na višini 975 m, toda ima prednost, da na njem lahko pristajajo proslula letala «B 52», ki danes sejejo smrt v Severnem Vietnamu.

Ker je dokončno ugotovljeno da na letalu ni bilo nobene bombe, se postavlja vprašanje, kdo je človek, ki je telefoniral na madridsko predstavništvo družbe TWA. V španskih policijskih krogih trdijo, da gre morda za kakega blazneža. Zdi se, da niti ti krogi niso resno sprejeli izjave neznanca, po kateri naj bi ta pripadal baskovski teroristični organizaciji ETA. Taka trditev bi bila skrajno smešna posebno po uradnih izjavah baskovskih voditeljev v Franciji, ki so odločno izjavili, da velja njihov upor samo sedanji Francovi vladi. Baskovski voditelji pripominjajo da je bilo njihovo gibanje deležno simpatij širom po vsem svetu, ko je bil v teku proces v Burgosu. Te simpatije vsega človeštva gibanje noče izgubiti, kar bi se prav gotovo zgodilo, če bi spravili v nevarnost življenje stotin nedolžnih ljudi. Sploh pa gibanje nastopa le v okviru severne Španije in le redkokdaj zunaj njenih meja. Na primer pri eksploziji na francoskem konzulatu v Zaragozi, kjer je bil ubit francoski konzul, gibanje sploh ni bilo zapleteno.

Vendar pa so baskovski voditelji v svoji izjavi sprožili neko drugo vprašanje: ali ni bila prav Francova policija zainteresirana, da vrže na baskovsko gibanje odgovornost za grožnje?

JAMES

Londončani že nekaj dni živijo v teroriu. Bojijo se namreč, da bi se v njihovem stanovanju prikazal James. Scotland Yard je mobiliziral vse svoje agente, ki premetavajo vse londonske kotičke. Kje je Jahes? se vprašujejo prestrašene ženske.

Kdo je James, ki terorizira London? Gre za majhno, 48 cm dolgo kačo, ki je v sredo ušla iz torbice Margarete Alisonove, medtem ko se je ženska brezskrbno mastila v restavraciji «Cosmopolitan» s svinjsko pečenko. Ženska je takoj dala alarm, ko je opazila, da je James ušel. Prihiteli so policijski agenti, ki so prevrnili restavracijo, da bi našli kačo, medtem ko so gostje preplašeni bežali na ulico. Napor policistov pa je bil zaman, Jamesa ni bilo nikjer.

Če bi ga slučajno srečali, ne preplašite se. Dovolj je, da ga trdo primete za vrat in ga udarite po glavi, če to ne uspe, pa je najboljše, da telefonirate londonskemu zoološkemu vrtu, kjer imajo serum proti kačjemu strupu.

Alisonova je rekla, da je kačo pripeljala domov njena 17-letna hčerka, kot spomin na potovanje po Bližnjem vzhodu. Uporabljala ga je tudi za svoj poklic, da bi «vlila» malce strahu v kosti obiskovalcem nočnega bara, kjer se dekle vsak večer slači.

«Doma sem že imela dva udava — je nadaljevala Alisonova — ki jih rabim za svojo točko. Ko je prišel v družino še James, nas je moj mož zapustil, ker je dejal, da je sit kač in žensk». Ali bi mu lahko zamerili?

PO ODLOKU O OBVEZNI UPORABI PLINSKIH MASK

Porto Marghera: čez tri dni sklepi sindikalnih organizacij

Delavski predstavniki zahtevajo korenite spremembe v politiki industrializacije

BENETKE, 5. — Odlok pokrajinskega inšpektorja za delo v Benetkah, dr. Lo Grassa, po katerem bodo morali vsi delavci, ki delajo na območju Porto Marghere, biti opremljeni s plinskimi maskami, je sprožil hude polemike.

O ukrepu bodo razpravljali prihodnji ponedeljek predstavniki treh glavnih sindikalnih organizacij CGIL, CISL in UIL v okviru svojega generalnega sveta, v torek, 9. januarja pa bo zasedanje vseh tovarniških svetov iz Porto Marghere. Popoldne bodo tajništva treh sindikalnih organizacij nastopila na tiskovni konferenci, na kateri bodo razložila svoje stališče do vprašanja zastrupitve ozračja ter umestnosti ukrepov za rešitev tega vprašanja.

Polemika o zastrupitvi ozračja v Porto Margheri se vedno bolj zaostruje. Sindikati delavcev stojijo odločno na stališču, da je nemogoče reševati vprašanje z osebnimi maskami temveč so potrebni korenitejši prijemi. V skupnem poročilu treh sindikalnih organizacij se poudarja, da plinska maska ne služi svojemu namenu ter da je celo smešna pobuda. Glavno vprašanje je le vprašanje nove organizacije dela v skladu s potrebami ljudi, ki delajo v tovarnah ter sploh okoliškega prebivalstva. Inšpektorat za delo se pred svojim sklepom ni zanimal za mnenje sindikalnih organizacij. Pa še nekaj se dogaja: sindikalni predstavniki sumijo, da se za pobudo skrivajo določeni interesi, ki bi hoteli priti na plan tik pred debato v parlamentu o zakonskem osnutku o zaščiti Benetk.

V nadaljevanju poročila pa se izraža mnenje, da je inšpektorjev odlok sprožil vprašanje onesnaženosti ozračja, ki ga bo treba hitro rešiti. Ker pa gre za splošno vprašanje, je popolnoma razumljivo, da ga je treba reševati z okvirnimi pobudami in ne z individualnimi pripomočki, kot so maske, ker so te namenjene le izjemnim delovnim pogojem. Delavcem se ne more ukazati, naj nosijo masko 8 ur. Če pa bi jo imeli le pri sebi, potem bi bil odlok le formalen, torej brez vsake veljave. Rešitev je treba poiskati drugje: predvsem v osnovni zamisli, da mora industrijski ustroj služiti človeku in ne obratno, se pravi v korist človeka in ne zasebnega dobička. Pri tem je treba upoštevati bodoče investicije velikih družb kot je Montedison, pri katerih bi bilo treba nameniti večje izdatke za varstvo človeškega zdravja.

Tudi industrijci se bodo sestali prihodnji ponedeljek ter razpravljali o tem vprašanju. Nekateri trdijo, da je odlok o maskah brezpredmeten, ker so nekatere industrije opremile svoje delavce z maskami že pred desetimi leti.

Te izjave ne spremenijo, seveda, v ničemer dejanskega stanja v Porto Margheri, kjer je ozračje vedno bolj zastrupljeno, kar terja nujne ukrepe na vsedržavni ravni.

Takoj po ukrepu pokrajinskega inšpektorja sta se oglasila republikanska poslanca Cifarelli in Spadolini, ki sta zahtevala pojasnila od predsednika vlade ter menila, da mora poslanska zbornica čimprej odobriti zakonski osnutek za zaščito Benetk v smislu kot ga je že odobril senat.

Zanimiva je tudi interpelacija demokristjana Franca Foschija, ki zahteva zakonske ukrepe glede uporabe bencinskih in dizelskih motorjev pri dvigalnih napravah v notranjosti tovarn. Ti motorji silno zastrupljajo ozračje s svojimi izpušnimi plini. V določeni meri so še bolj nevarni bencinski motorji, ker osvobajajo razne sestavine svinčevih hlapov.

ZARADI SKROMNIH SNEŽNIH PADAVIN

Sovjetskim kmetom preti slaba letina

Tisk poziva kmetovalce, naj skrbno čuvajo zapadli sneg

MOSKVA, 5. — Bo snežilo? Ne bo snežilo? se zaskrbljeni vprašujejo ruski kmetje in se ozirajo proti nebu. Temperatura v Sovjetski zvezi je v teh dneh nenavadno mila. V Moskvi že 23 let niso zabeležili tako visoke temperature kot letos. Sovjetska tiskovna agencija TASS poudarja, da je treba nenavadno visoko temperaturo pripisati položaju polarnih ciklonov, ki imajo svoji središči nad Grenlandijo.

Kmetje pa se ne kdove kaj zmenijo za to znanstveno razlago in se vedno bolj zaskrbljeni ozirajo proti nebu. Pred kratkim so namreč sejali žito, ki nujno potrebuje belo snežno preprogo, da ga brani proti mrazu. Če je ena stopinja pod ničlo izredno visoka temperatura za nekatera sovjetska področja, kjer po navadi termometer kaže veliko nižjo temperaturo, je pa kljub temu dovolj mraz, da poškoduje prvo žetev.

«Vse kaže, da tudi letos sovjetski kmetje ne bodo želi obilnega pridelka», je izjavil neki zahodni diplomat, ki stalno sledi sovjetskemu kmetijstvu. Po mnenju nekaterih agronomov, potrebuje zimska setev vsaj 15 cm debelo snežno odejo, da se uspešno «brani» pred mrazom.

«Če se temperatura zniža preden zapade sneg, bo pridelek zelo skromen», je izjavil drug strokovnjak. To bi pomenilo, da bi morali kmetje spomladi ponovno sejati v upanju, da bi vsaj delno omejili škodo, ki jo je povzročil mraz, ob tem pa bi se močno zmanjšale zaloge žita.

Konec prejšnjega meseca so vremenoslovci napovedali obilne snežne padavine za polovico januarja, v mesecu ko po navadi zmrznejo tudi tla zaradi hudega mraza.

Lani je imela Sovjetska zveza velike težave z žitom. Poleg hudega mraza, ki je pokvaril prvo žetev, je poleti suša povzročila veliko škodo, ob času žetve pa so začeli močni nalivi. Rezultat teh vremenskih neprilik je bil, da so v Sovjetski zvezi pridelali 22 milijonov ton žita manj kot so predvidevali.

Da je položaj zaskrbljujoč, dokazujejo tudi stalni pozivi sovjetskega tiska kmetovalcem, naj ne obupujejo, pač pa naj se borijo proti vsem vremenskim neprilikam. Letošnji cilj je pridelek 200 milijonov ton žita, s katerim bi Sovjetska zveza delno krila lansko izgubo.

Istočasno Pravda in ostali listi pozivajo kmetovalce, naj skrbno čuvajo tisto malo snega, ki je že zapadel. Pred nekaj dnevi je glasilo sovjetske KP objavilo sliko, v kateri prikazuje buldožerje, kako kopičijo sneg na sibirskih poljih. Oblika kupov in razporeditev je taka, da veter ne more razpihati snežne odeje.

Po vesteh iz zahodnih krogov kaže, da je položaj drugod še slabši. V evropski Rusiji in v Ukrajini, ki jo imenujejo tudi sovjetsko žitarico, ni bilo še snega. Na severu v okolici Leningrada, pa je temperatura tako visoka, da v gozdovih rastejo gobe in marsikatero drevo ima že popke.

Bo snežilo? se je danes zaskrbljeno vprašal list «Večernaja Moskva» in je na to vprašanje odgovarjal s predvidevanji vremenoslovcev, ki menijo, da še za nekaj dni ne bo snega, nato pa bo zima «nadoknadila zamujen čas».

«Prožni» urnik v tovarni Fiat

TURIN, 5. — Od 1. februarja dalje bodo vsi uradniki družbe Fiat imeli tako imenovani «prožni» urnik. Uprava se je odločila za uvedbo novega urnika po dogovoru s sindikati. Doslej so prizkusili «prožni» urnik v nekaterih turinskih tovarnah. Po novem urniku lahko vsak uslužbenec pride v službo med 8. in 9. uro ter si izbere za kosilo enourni ali dveurni odmor.